

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
: กรณีศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
สินินิตย์ จันทรมัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
: กรณีศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

บทคัดย่อ

ของ

สินีนิตย์ จันทรมัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2549

สินินิตย์ จันทรมัย. (2549). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 : กรณีศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอป่องทอง จังหวัดชลบุรี*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอป่องทอง จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษา ซึ่งการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน และขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน จำนวนทั้งหมด 658 คน

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 รายตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ชุด คือ แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม และแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินพบว่า เครื่องมือประเมินในแต่ละชุด มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินตามมาตรฐานการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องพบว่า แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม แบบบันทึกการร่วมกิจกรรมและแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน มีความเป็นประโยชน์และความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้และความถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม มีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL STANDARDS ASSESSMENT TEST ON LEARNER
FOR LEVEL **III** STUDENTS : A CASE STUDY OF THE EXTENSION SCHOOLS
IN TAMBOL PAUENGTHONG, AMPHOE BAW THONG, CHONBURI PROVINCE.

AN ABSTRACT
BY
SINEENIT CHANTARASAMAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
May 2006

Sineenit Chantarasamai. (2006). *The Development of Educational Standard Assessment Test on Learner for Level III : A Case Study of The Extension Schools in Tambol PaungThong, Amphoe BawThong, Chonburi Province*. Master thesis. M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Ong – Art Naiyapatana, Mr. Chawalit Reuy-ajin.

This study aimed to develop educational standard assessment test on learner as 2nd standard for level III student of extension schools in Tambol PaungThong, Amphoe BawThong, Chonburi Province which suitable quality and concordant with the context of 3 schools, namely, Cha-ang Hill Forest School, Ban Klong Ta Peth School, and Ban Kao Yai School. This was a quantitative and qualitative research diving into 3 stages as follows: stage I: studying situation and set the instrument, stage II: contributing and developing assessment test, and stage III: assessing the test. The subjects comprised 658 school administrators, teacher, supervisors, level III students (Mathayom Suksa I – III), parents, and community leaders.

The results revealed that educational standard assessment test on learner as 2nd included 5 sets, namely, parents' questionnaire concerning student respectful behavior, observation scale of democratic behavior on Dharma respectfulness, test of democratic behavior on Dharma respectfulness, activity note, and questionnaire concerning leisure time utilization. According to investigation of quality test, it was found that each tests gained validity and reliability. When Considered utility, feasibility, propriety, and accuracy, it illustrated that test of democratic behavior on Dharma respectfulness, activity note, and questionnaire concerning leisure time utilization were at a high level as a whole where as parents' questionnaire concerning student respectful behavior was at a high level on utility and propriety and at a moderate level on feasibility and accuracy, and observation scale of democratic behavior on Dharma respectfulness was at a high level on utility, propriety and accuracy while it was at a moderate level on feasibility.

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
: กรณีศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
สินีนิตย์ จันทรมัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
กรณีศึกษา : โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี

ของ
สินีนิตย์ จันทรมัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(อาจารย์ชวลิต รวยหาจิณ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

ขอขอบพระคุณ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่พิจารณาให้
“ทุนทบวงมหาวิทยาลัย”
เพื่อสนับสนุนในการทำปริญญานิพนธ์

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด อีกทั้งยังรับความกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจาก รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ และอาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง คณะกรรมการการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นประโยชน์ให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ และโรงเรียนบ้านเขาใหญ่ อีกทั้งผู้นำชุมชนตำบลพลวงทอง ที่ให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ในระหว่างการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน พี่น้อง ชาววัดผลทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือในการเรียนตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณ คุณจารึก สกุลเจริญโชค ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณ คุณเกรียงศักดิ์ เพชรศรีเงิน ที่เป็นผู้ช่วยผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสักซี – คุณแม่สว่างจิต จันทรมัย ที่สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยและคอยเป็นแรงใจให้ตลอดมา ขอขอบคุณพี่สาวที่คอยเป็นห่วงและให้กำลังใจตลอดการศึกษาเล่าเรียนของผู้วิจัย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงบังเกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย บุรพคณาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบันตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สินีนิธย์ จันทรมัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
จุดมุ่งหมายการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	11
ความหมาย แนวคิด และหลักการ.....	12
ระบบ กระบวนการและวิธีดำเนินการ.....	15
มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา.....	17
การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	21
ความหมายของการประเมินภายใน.....	22
ระบบ รูปแบบ และขั้นตอนการประเมินภายใน.....	23
กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน.....	26
มาตรฐานของการประเมินผลภายใน.....	33
เครื่องมือและเทคนิคประเมินผลทางการศึกษา.....	36
ลักษณะและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	38
ประเภทของเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ.....	39
มโนทัศน์เกี่ยวกับรายละเอียดของตัวบ่งชี้แต่ละตัว.....	54
มโนทัศน์เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี.....	54
มโนทัศน์เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย.....	57
มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในสถานศึกษา.....	63

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	72
การกำหนดโรงเรียนกรณีศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1.....	76
การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2.....	79
การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
ผลการศึกษาสภาพการณ์และการกำหนดเครื่องมือประเมิน.....	99
ผลการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน.....	119
ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมิน.....	125
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	148
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผลการวิจัย.....	152
ข้อเสนอแนะ.....	155
บรรณานุกรม.....	158
ภาคผนวก.....	165
ภาคผนวก ก.....	166
ภาคผนวก ข.....	171
ภาคผนวก ค.....	206
ภาคผนวก ง.....	214
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	216

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การกำหนดกรอบการประเมิน.....	27
2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน.....	31
3 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ ปีการศึกษา 2548.....	102
4 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาใหญ่ ปีการศึกษา 2548.....	103
5 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองตาเพชร ปีการศึกษา 2548.....	104
6 ผลการวิเคราะห์แนวทางการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 จากการลงพื้นที่ภาคสนามและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	116
7 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม.....	120
8 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน ภาวะธรรม จำแนกเป็นรายด้าน.....	121
9 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม.....	122
10 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรม โดยวิธีวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน.....	123
11 ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และ ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน.....	125
12 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ ของนักเรียนในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards).....	126
13 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ ของนักเรียนในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards).....	127
14 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ ของนักเรียนในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards).....	128
15 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ ของนักเรียนในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards).....	129

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในด้าน ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards).....	130
17 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมใน ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards).....	131
18 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมใน ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards).....	132
19 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมใน ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards).....	133
20 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards).....	134
21 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards).....	135
22 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards).....	136
23 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards).....	137
24 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards).....	138
25 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards).....	139
26 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards).....	140
27 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards).....	141
28 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียนในด้านความ เป็นประโยชน์ (Utility Standards).....	142

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
29 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลารว่างของนักเรียนในด้านความ เป็นไปได้ (Feasibility Standards).....	143
30 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลารว่างของนักเรียนในด้านความ เหมาะสม (Propriety Standards).....	144
31 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลารว่างของนักเรียนในด้านความ ถูกต้อง (Accuracy Standards).....	145
32 สรุปเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ในราย ตัวบ่งชี้.....	150
33 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับ พฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน.....	167
34 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม.....	168
35 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม.....	169
36 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม.....	170

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
2 แสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดตามระบบการประกันคุณภาพและแนวคิดตาม การบริหารแบบครบวงจร.....	14
3 ระบบการประเมินผลภายในตามแนวคิดสุวิมล ว่องวานิช.....	24
4 ขั้นตอนการประเมินผลภายในตามแนวคิดของวรภัทร์ ภูเจริญ.....	25
5 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน.....	26
6 การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ.....	28
7 ขั้นตอนการแปลความหมาย.....	32
8 ลำดับขั้นตอนของวิธีการดำเนินการวิจัย.....	75
9 แผนที่ตั้งของโรงเรียนกรรณิศึกษาและชุมชนในตำบลพลวงทอง.....	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกในยุคปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมยุคอุตสาหกรรมและการรับวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามา มากโดยที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเห็นว่าคนเป็นปัจจัยและเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2542) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพและคุณภาพสูงขึ้น เพื่อจะเป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมชาติอื่น ๆ ในอนาคต ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาไทย โดยเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อทำให้เด็กไทยเป็นคนดีมีความสามารถและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ก : 1-2)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดสาระบัญญัติใน หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มี

การจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนและให้มีการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข : 28-29) จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยในการดำเนินการตามแผน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานหลักที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษานั้นสามารถนำมาพัฒนาให้เป็นมาตรฐานที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายในและให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 43) โดยมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ มาตรฐานด้านผู้เรียน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัย 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกันและเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มาตรฐานและตัวบ่งชี้เหล่านี้เป็นกรอบการประเมินที่สถานศึกษาควรใช้เป็นเกณฑ์การตรวจสอบการดำเนินงานของตนเองด้วย แต่ในช่วงการเริ่มต้นของการประเมินตนเองสถานศึกษาจะทำการประเมินผลการดำเนินงานของตนเองก่อนตามมาตรฐานที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติรอบแรกก่อนจำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2546) และให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2548

การประเมินผลภายในหรือการประเมินตนเองเป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำได้สารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดและพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย ดังนั้นหากสถานศึกษามีการประเมินตนเองครบทุกมาตรฐานก็จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตนเองว่ายังมีจุดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้าง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 6-10) ซึ่งข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การรับรองคุณภาพตาม

มาตรฐานการศึกษา ดังนั้นหากออกแบบกระบวนการประเมินตนเองของสถานศึกษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วก็จะได้ผลการประเมินตนเองที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของ สุวิมล ว่องวานิช (2543) พบว่าการดำเนินการประเมินภายในยังทำในวงจำกัด ความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่เห็นคุณค่าของการประเมิน มีทัศนคติต่อการประเมินเป็นการจับผิด อีกทั้งไม่มีความรู้และทักษะในการประเมิน และไม่นำผลการประเมินไปใช้ หรือปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน และปัญหาหนึ่งที่สำคัญในการทำการประเมินผลภายในคือการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งพบว่ามีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่บุคลากรในสถานศึกษาสามารถสร้างเครื่องมือได้ นอกจากนี้ จงดี แซ่ตัน (2544) ได้วิเคราะห์ความเหมาะสมของวิธีการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินผลภายในโรงเรียนในประเด็นของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีเครื่องมือในการประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าและมีสถานศึกษาบางแห่งไม่มีเครื่องมือในการประเมินก็นิยมเก็บข้อมูลด้วยการระดมความคิดและตัดสินใจด้วยความรู้สึกส่วนตัว จึงทำให้ผลการประเมินเชื่อถือได้น้อย อีกทั้งสถานศึกษาที่มีเครื่องมือใช้ในการประเมินนั้นยังมีการแยกชุดตามตัวบ่งชี้มากกว่าการหลอมรวมหลายมาตรฐานและตัวบ่งชี้อยู่ในชุดเดียวกัน ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่าย

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลภายในนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เก็บข้อมูล เพื่อสรุปเป็นข้อสังเกตที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป และเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 นั้นเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และมีความสมดุลทั้งร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม ดังนั้นคุณภาพของนักเรียนจึงเป็นส่วนที่สำคัญส่วนแรกที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาเฉพาะด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีการจัดอันดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาแล้วมีความสำคัญอยู่ในลำดับต้น ๆ (สุวิมล ว่องวานิช. 2543 : 115 – 118) แต่ยังไม่ได้นำมาใช้ประเมินสถานศึกษาในรอบแรกและเป็นมาตรฐานการศึกษาที่จะใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกเพิ่มเติมในระยะต่อไป หลังจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2548 ผู้วิจัยจึงได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดชลบุรี ให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน และเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพของผู้เรียนในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งนำผลการประเมินที่ได้มา

ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนานักเรียนให้มี คุณภาพและได้มาตรฐานและพร้อมรองรับกับการประเมิน คุณภาพภายนอกในระยะต่อไป

คำถามการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนครั้งนี้ มีคำถามการวิจัย คือ

1. สภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบมีความคิด หรือแง่มุม ที่มีต่อมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ตามการรับรู้และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ที่สอดคล้อง กับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน มีอะไรบ้าง
3. กระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา มีลักษณะอย่างไร
4. เครื่องมือประเมินที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการ ประเมินหรือไม่ อย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 โดยยึดหลักการสร้างและพัฒนาเครื่องมือบนพื้นฐานสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 รายตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
2. เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
3. เพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากรณิศึกษาที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมิน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนกรณิศึกษา อีกทั้งเป็นประโยชน์ สำหรับโรงเรียนกรณิศึกษามีเครื่องมือประเมิน นักเรียนของตนเองที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

และสามารถนำผลการประเมินที่ได้จากการทดลองใช้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาในสถานการณจริงไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่กำหนด พร้อมทั้งรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนอื่นนำเครื่องมือประเมินนี้ไปประยุกต์และปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 32 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ในตำบลพลวงทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ และโรงเรียนบ้านคลองตาเพชร

ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยดำเนินการพัฒนาเครื่องมือตามตัวบ่งชี้ โดยยึดตามกรอบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก : ระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้

- 1.1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่
- 1.2 รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- 1.3 มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 1.4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
- 1.5 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 โดยพิจารณาตามมาตรฐานการประเมินที่พัฒนาโดย คณะกรรมการร่วมว่าด้วยเรื่องมาตรฐานสำหรับการประเมิน (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. 1994)

ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standard) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standard) ด้านความเหมาะสม (Propriety standard) และด้านความถูกต้อง (Accuracy standard)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดที่จะศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่ หมายถึง นักเรียนแสดงความเคารพนับถือ รับฟังและเชื่อฟังคำสั่งสอน คำตักเตือน ของพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ และครูอาจารย์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หมายถึง นักเรียนรู้จักและรักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่จะทำสิ่งใดๆ ได้อย่างอิสระเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง และเคารพสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ เคารพความคิดเห็น เคารพความเป็นเจ้าของของผู้อื่น โดยไม่ก้าวร้าว ส่อเสียดและทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข หมายถึง นักเรียนมีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เป็นพลเมืองที่ดีไม่ทำความเดือดร้อนเสียหายให้กับสังคม เพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น หมายถึง นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น เพื่อทำประโยชน์และความเจริญให้กับโรงเรียนและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หมายถึง นักเรียนรู้จักใช้เวลาอันเป็นอิสระของตนเองหลังจากปฏิบัติกิจกรรมที่จำเป็นและว่างจากการเรียน ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความพอใจ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

2. **การพัฒนาเครื่องมือประเมิน** หมายถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 รายตัวบ่งชี้ เพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา เริ่มตั้งแต่

การลงภาคสนามศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชน การสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน และการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมิน

3. เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา หมายถึง เครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินและตรวจสอบคุณภาพของนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆและการลงภาคสนาม สำหรับใช้ในการประเมินคุณภาพนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป

4. เครื่องมือวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมการวัดและประเมินตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมและแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม โดยแต่ละเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมประกอบด้วย 5 ด้านย่อย คือ

4.1 ด้านการเคารพทางกาย คือ การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่าทุกครั้ง ที่พบ เชื้อฟังคำสั่งสอน ตักเตือน มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย มีความเคารพนอบน้อมต่อบุคคลทุกคน

4.2 ด้านการเคารพทางวาจา คือ การพูดกับเพื่อน ครู พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและฐานะของบุคคล รู้จักใช้คำพูด ขอบใจ ขอบคุณ ขอโทษ ใช้คำแทนชื่อตนเองที่เหมาะสม ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย พูดในสิ่งที่เป็นจริงไม่โกหกหลอกลวง สรรเสริญผู้อื่นด้วยความจริงใจ

4.3 ด้านการเคารพในความคิดเห็น คือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณ ถ้าหากเห็นว่าผู้พูดมีความคิดเห็นไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองควรฟังให้จบก่อนแสดงความเห็นโต้แย้ง

4.4 ด้านการเคารพในสิทธิ คือ ไม่ทำความรำคาญให้ผู้อื่น ไม่หยิบของผู้อื่นและล่วงล้ำสถานที่ของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้สมบัติของผู้อื่นเสียหาย รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่นมาก่อนหลัง ไม่ทำให้ผู้อื่นเจ็บกายและอับอาย และรู้จักรักษาสีทิมและหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

4.5 ด้านการเคารพกฎเกณฑ์ คือ ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎระเบียบของห้องเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน กฎจราจร กฎหมายของประเทศ และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

5. คุณภาพของเครื่องมือประเมิน หมายถึง วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งคุณภาพของเครื่องมือประเมินรายข้อและทั้งฉบับ ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

5.1 ความเที่ยงตรงในเชิงคุณภาพ หมายถึง ข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการและกระบวนการในการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินนั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและตรงตามสภาพบริบทที่เป็นจริงของโรงเรียนกรณีศึกษา และครอบคลุมตามตัวบ่งชี้ที่ประเมิน โดยพิจารณาจากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนกรณีศึกษาในกระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน

5.2 ความเที่ยงตรงในเชิงปริมาณ หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือประเมินที่สามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงโดยวิธีให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินรายข้อและตรวจสอบโดยวิธีวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน

5.3 ความเชื่อมั่นในเชิงคุณภาพ หมายถึง วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ ครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามสภาพที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากความคงที่และความสอดคล้องของข้อมูลระหว่างผู้ให้ข้อมูลแต่ละแหล่ง

5.4 ความเชื่อมั่นในเชิงปริมาณ หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือประเมินที่สามารถสะท้อนคะแนนจริงได้ ในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) และหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน

6. เกณฑ์การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมิน หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ตัดสิน หรือประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา โดยพิจารณาตามมาตรฐานการประเมินของ คณะกรรมการร่วมว่าด้วยเรื่องมาตรฐานสำหรับการประเมิน (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. 1994) มี 4 ประการ ได้แก่

6.1 ความเป็นประโยชน์ (Utility) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือประเมินเป็นข้อมูลตรงตามต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน (เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน) และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพนักเรียนได้จริง

6.2 ความเป็นไปได้ (Feasibility) หมายถึง เครื่องมือประเมินสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง ระยะเวลา ประหยัดทรัพยากรและสะดวกต่อการใช้ ภายใต้เวลาที่กำหนดและลักษณะต่างๆ ที่ระบุไว้ในเครื่องมือ

6.3 ความเหมาะสม (Propriety) หมายถึง เครื่องมือประเมินมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักการ วิธีการ และจุดมุ่งหมายการดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน เหมาะสมใน

แห่งของวัฒนธรรม และสภาพบริบทของโรงเรียน ทั้งในด้านเวลา ลักษณะข้อมูล แหล่งผู้ให้ข้อมูล และไม่ส่งผลต่อผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ประเมินได้รับความเสียหาย

6.4 ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง เครื่องมือประเมินมีความถูกต้อง สามารถวัดและประเมินตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง ให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ และครอบคลุมตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้และให้ข้อมูลตามความเป็นจริง อีกทั้งวิธีวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลของคะแนน และเกณฑ์การตัดสินถูกต้องมีความเป็นปรนัย

7. โรงเรียนกรณีศึกษา หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

8. ผู้ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกรณีศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

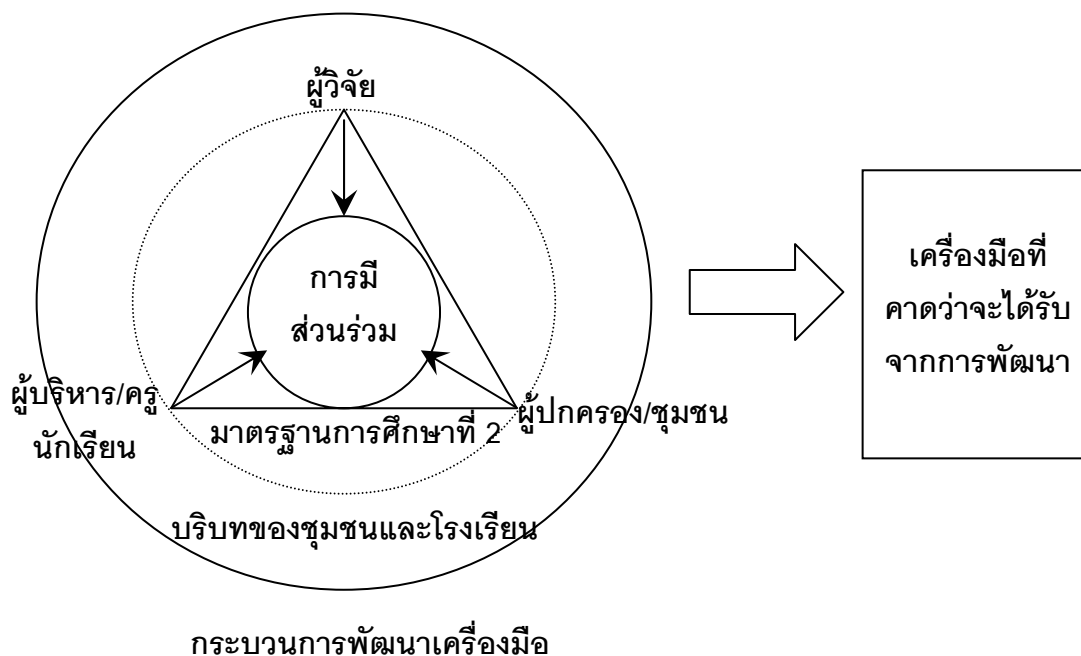
9. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษา

10. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ปีการศึกษา พ.ศ. 2548 ของโรงเรียนกรณีศึกษา

11. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ให้ความอุปการะ ดูแลปกครองนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการลงภาคสนามทำให้ได้แนวคิดหลักที่ว่า การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนมีความสำคัญมาก เพราะแต่ละโรงเรียนมีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งเป้าหมายและบริบทของสังคมนั้น ดังนั้นจึงต้องสร้างและพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทที่เป็นจริง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.1 ความหมาย และแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.2 ระบบ กระบวนการและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.3 มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 2.1 ความหมายของการประเมินผลภายใน
- 2.2 ระบบ รูปแบบ และขั้นตอนการประเมินผลภายใน
- 2.3 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน
- 2.4 มาตรฐานของการประเมินผลภายใน

ตอนที่ 3 เครื่องมือและเทคนิคประเมินผลทางการศึกษา

- 3.1 ลักษณะและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 3.2 ประเภทของเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

ตอนที่ 4 มโนทัศน์เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา

- 4.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี
- 4.2 มโนทัศน์เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
- 4.3 มโนทัศน์เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในสถานศึกษา
- 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน

ตอนที่ 1 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (มปป. : 28 – 29) กำหนดสาระบัญญัติในหมวดที่ 6 “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” กล่าวว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงาน

ประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นการรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และกำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึง ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ โดยกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนด้วย

1.1 ความหมาย แนวคิด และหลักการการประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 2) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ นั่นจะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

กรมสามัญศึกษา (2542 : 8) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัทธ์ พิบูลย์ (2544 : 4) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

สตีเฟน และคอนลิน (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์และสุชาติ กิจพิทักษ์. 2545 : 2 ; อ้างอิงจาก Stephen and Colin. 1994 : 45) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงไร

จากความหมายที่นักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้นิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาจะต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการบริหารและการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงหลักการและกระบวนการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7-11)

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนดังนี้

- 1.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน
- 1.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- 1.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาฯ และระดับกระทรวง

2. แนวคิดตามหลักการบริหาร

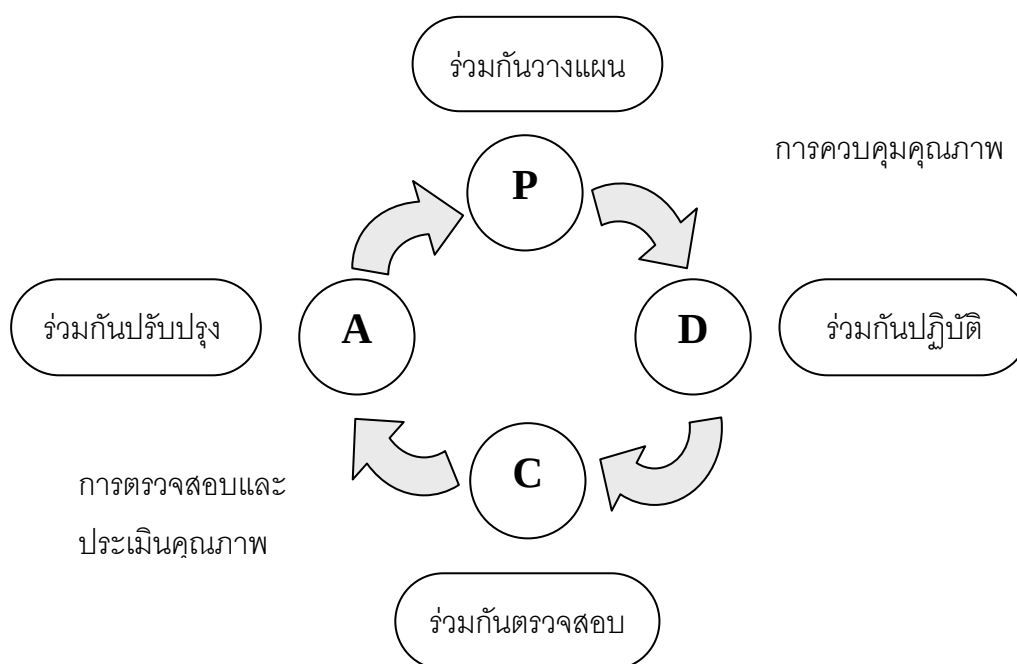
ตามหลักการบริหารนั้น การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการบริหารดังกล่าวเป็นที่รู้จักในชื่อที่เรียกว่าระบบวงจร PDCA เป็นวงจรที่สร้างขึ้นจากแนวคิดของ Walter A. Schwart และ W. Edwards Deming นำมาเผยแพร่ในญี่ปุ่นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในชื่อที่เรียกว่าวงจรเดมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (วรภัทร ภูเจริญ. 2542)

1. การวางแผน (Plan)
2. การปฏิบัติ (Do)
3. การตรวจสอบ (Check)
4. การดำเนินการปรับปรุงแก้ไข (Action)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงาน

นั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกว่าเป็นงานปกติ เป็นการมองตนเองและประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือเป็นจริง พร้อมเสนอต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

เมื่อพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในที่ประกอบด้วยการควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ กับแนวคิดหลักการบริหารแบบครบวงจร (PDCA) จะเห็นว่ามี ความสอดคล้องกัน ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดตามระบบการประกันคุณภาพ

และแนวคิดตามการบริหารแบบครบวงจร

จากภาพประกอบ 2 การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือการที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม และประเมิน

คุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความภูมิใจและเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

1.2 ระบบและกระบวนการการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศโดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 3)

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

2.2 การติดตามและการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 12 – 49) ได้กล่าวถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว มีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ได้แก่ การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีมการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่การดำเนินงานจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกันเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมายในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

2. ขั้นการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอนดังนี้

2.1 การวางแผน จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่าง ๆ ที่ควรจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ซึ่งในขณะดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากรรายกลุ่ม รายหมวด และให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล และการตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการรับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. ขั้นการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

เมื่อสถานศึกษาดำเนินการประเมินผลภายในเสร็จแล้วจะจัดทำรายงาน โดยเริ่มจากรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน

1.3 มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติคำว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษาและในสถานศึกษาแต่ละสังกัดต่างก็มีมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน เช่น มาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา มาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา บัณฑิต เกณฑ์และตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา สถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น แต่ในการวิจัยครั้งนี้ได้ยึดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานหลักในการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2546)

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข
2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เน้นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป ภายใต้งบชี้ข้อจำกัดของแต่ละสถานศึกษาไม่ว่าจะมาจากปัจจัยใดก็ตาม สถานศึกษาอาจทำการประเมินตนเองได้ไม่ครบทุก 27 มาตรฐาน จึงทำการประเมินภายนอกรอบแรกสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานจะทำการประเมินเพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ก่อนมาตรฐานและตัวบ่งชี้เหล่านี้ถือเป็นกรอบการประเมินที่สถานศึกษาควรใช้เป็นเกณฑ์การตรวจสอบการดำเนินงานของตนเองด้วย โดยผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1** มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต (มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา)
3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด(ใช้สิ่งของและทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัดคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้

1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
2. รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
3. มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมายไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคม ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
2. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4** มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุ สาเหตุ ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5** มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6** มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

ตัวบ่งชี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้
3. ชื่นชมและสืบสาน วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดีข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง
2. เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
3. รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

มาตรฐานที่ 9** มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10** มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา
2. ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์

มาตรฐานที่ 12** มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

****หมายเหตุ** มาตรฐานการศึกษาที่ใช้ในการประเมินรอบแรก

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกทำการวิจัยเฉพาะมาตรฐานการศึกษาที่ยังไม่ได้ประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกและมีลำดับความสำคัญที่จะใช้ประเมินผลสถานศึกษาในลำดับต้น ๆ ซึ่งจากงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้ทำการจัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา พบว่า มาตรฐานที่ 2 นี้มีความสำคัญที่จะต้องใช้ประเมินผลสถานศึกษาในลำดับต้น ๆ แต่ยังไม่ได้ใช้ในการประเมินรอบแรก ผู้วิจัยจึงได้ทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ใน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
2. รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
3. มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมายไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานการศึกษานี้จะเป็นมาตรฐานการศึกษาที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไปหลังจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกเสร็จในปี พ.ศ. 2548

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกันคุณภาพภายในเป็นการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้การประเมินผลภายใน (Internal Evaluation) เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคคลภายในสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง (self – evaluation)

2.1 ความหมายของการประเมินผลภายใน

ความหมายของการประเมินผลภายใน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “การประเมินผลภายใน” ไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) การประเมินผลภายใน หรือการประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพภายในโรงเรียน โดยมุ่งให้ทุกคนได้ประเมินการทำงานของตนเองในลักษณะของการตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตามภารกิจของตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะสะท้อนการปฏิบัติงานของโรงเรียนนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 10) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลภายในคือ กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง (self – evaluation) และควรทำเป็น กิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ลักษณะสำคัญของการประเมินผลภายในของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงตนเอง และพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย

สมคิด พรหมจ้อยและสุพัชร์ พิบูลย์ (2544 : 12) การประเมินผลภายใน (Internal evaluation) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานที่กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานและควรทำเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า การประเมินผลภายใน หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานภายในโรงเรียน โดยบุคลากรภายในโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงาน ให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และพร้อมรองรับการประเมินภายนอก

2.2 ระบบ รูปแบบ และขั้นตอนการประเมินผลภายใน

สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้เสนอระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษาโดยมีแนวคิดหลักของการประเมินที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ดังภาพประกอบที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

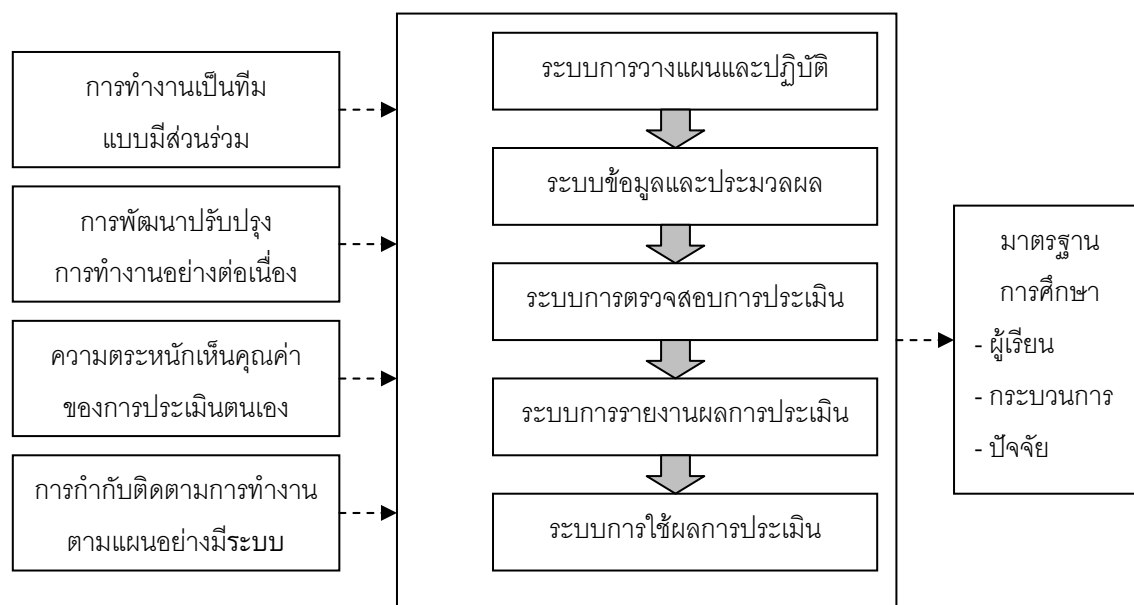
1. ระบบการวางแผนและปฏิบัติ (Design of Operation Plan and Evaluation Frame) มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประเมินผลภายใน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายในมีการสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม และมีการประเมินสภาพและผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่อันนำไปสู่กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาที่ต้องการบรรลุร่วมกัน มีการลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบ ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการวางแผน (plan) และการปฏิบัติ (do) ของวงจร PDCA

2. ระบบข้อมูลและประมวลผล (Database and Information Processing) คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บเพื่อตอบคำถามการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามแผนงาน การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล และการวางแผนระบบฐานข้อมูล ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการวางแผนปรับปรุงแก้ไข (check) ของวงจร PDCA

3. ระบบการตรวจสอบการประเมิน (Detection of Evaluation Standards) ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินและวิธีการประเมินที่ใช้ ถือเป็นขั้นของการประเมินงานประเมิน (meta-evaluation) และทำการปรับแก้วิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการวางแผนปรับปรุงแก้ไข (check) ของวงจร PDCA

4. ระบบการรายงานผลการประเมิน (Dissemination of Evaluation Result) คณะทำงานทำการแปลความหมายผลการประเมิน กำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการเสนอในรายงานผลการประเมินตนเอง กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลการประเมิน รูปแบบการเผยแพร่และการจัดทำรายงานผลการประเมิน โดยการเผยแพร่ผลการประเมินให้ทุกฝ่ายทราบ ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการประเมิน (check) ของ วงจร PDCA

5. ระบบการใช้ผลการประเมิน (Development of the Achievement of education Standards) สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมาย วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง หาสาเหตุของปัญหาหาวิธีแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติจริง แล้วตรวจสอบผลการดำเนินงานอีกครั้ง

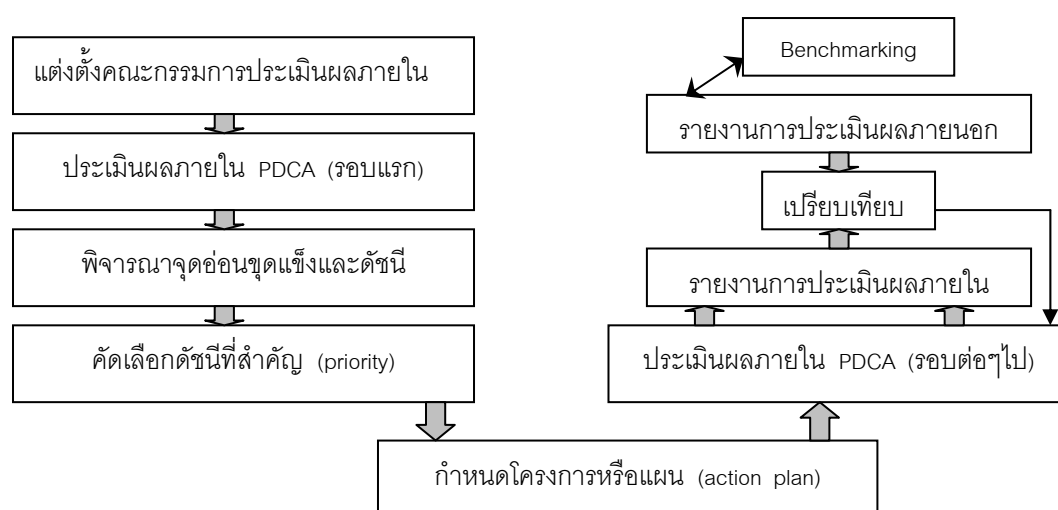

ภาพประกอบ 3 ระบบการประเมินผลภายในตามแนวคิดสุวิมล ว่องวานิช (2543 : 388-390)

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลภายในสถานศึกษา สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 13) สรุปไว้ดังนี้

1. ศึกษาหรือกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นเป้าหมายของการประเมินผล
2. ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการประเมินผลภายใน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนบริเวณโรงเรียน ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา ทั้งครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ นักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน
3. วางแผนการประเมินผลภายใน
4. ลงมือทำการประเมินผล
5. กระตุ้นกำกับการประเมินผลให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
6. รายงานผลการประเมิน สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เช่น ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ชุมชนบริเวณบ้าน นักเรียน เป็นต้น
7. วางแผนการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดอ่อน
8. ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่เลือกใช้
9. ตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุหรือไม่ ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปทำงานตามขั้นตอนที่ 3 – 9 ใหม่

วรภัทร์ ภูเจริญ (2544 : 9) ได้อธิบายขั้นตอนของการประเมินผลภายในโดยใช้ดัชนีไว้ว่า ขั้นตอนแรกต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน (stakeholder) พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจวิธีการประเมินผลภายใน คัดเลือกดัชนีที่จะใช้ กำหนดเกณฑ์ให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แล้วจัดลำดับความสำคัญของดัชนีที่จะนำมาดำเนินการ และทำการประเมิน เบื้องต้นในจุดแข็งแต่ละจุดที่ต้องพัฒนาของแต่ละดัชนีที่จะนำมาใช้ จากนั้นร่วมกันกำหนดโครงการหรือแผนงานรองรับการพัฒนาแต่ละดัชนี พร้อมระบุผู้รับผิดชอบและผลที่คาดหวังคณะกรรมการประเมินผลภายในจะทำการประเมินเป็นระยะในขณะดำเนินการตามโครงการหรือแผนงานเพื่อกำหนดโครงการแก้ไขปรับปรุงต่อไป ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการประเมินผลภายในตามแนวคิดของวรภัทร์ ภูเจริญ (2544 : 9)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ข : 32 - 40) ได้ให้แนวทางในการประเมินตนเองของโรงเรียนไว้ว่า ต้องสร้างความตระหนักและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการประเมินตนเองให้แก่บุคลากร ตั้งคณะทำงานประเมินผลภายในทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน ประกอบด้วย การเตรียมระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณและผู้รับผิดชอบ

2. การปฏิบัติตามแผน โดยกำกับติดตามและนิเทศการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบการประเมินผล โดยกำหนดกรอบการประเมิน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายและตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานตามปกติ

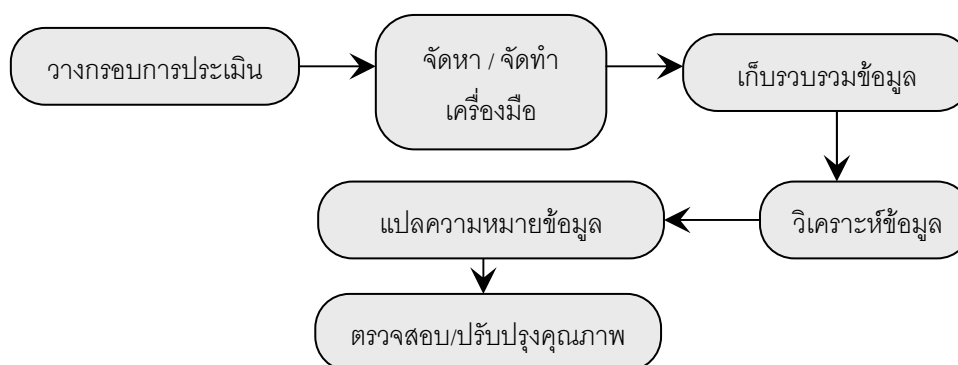
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร การวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

จากการศึกษาขั้นตอนและกระบวนการการประเมินผลภายในของสถานศึกษาพบว่า มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการวางแผนการประเมิน โดยตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายใน กำหนดพันธกิจ จุดหมาย แผนงานและขอบเขตการประเมิน การดำเนินการประเมินและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายของผลการประเมิน ตรวจสอบผลการประเมิน และการนำผลที่ได้รับมาใช้ในการปรับปรุงแผนและวางแผนการดำเนินการต่อไป ขั้นตอนเหล่านี้สอดคล้องกับวงจร PDCA ที่เริ่มต้นด้วยการวางแผน (plan) การลงมือทำ (do) การตรวจสอบหรือประเมิน (check) และการลงมือแก้ไข ปรับปรุง (action) และพัฒนาต่อด้วยการกลับไปวางแผนใหม่ หมุนวนเป็นวงจร

2.3 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน

ในระหว่างสถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

จากการสรุปสังเคราะห์กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในตามพื้นฐานแนวคิดของการประเมินที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Evaluation) จากรายงานการวิจัยการพัฒนาระบบประเมินผลภายในของ รศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช พบว่ากิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางกรอบการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน

โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
2543 : 30-44)

1. การวางกรอบการประเมิน

คณะกรรมการควรประชุมคณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร โดยในการกำหนดกรอบการประเมินอาจจะพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังที่นำเสนอใน ตาราง 1

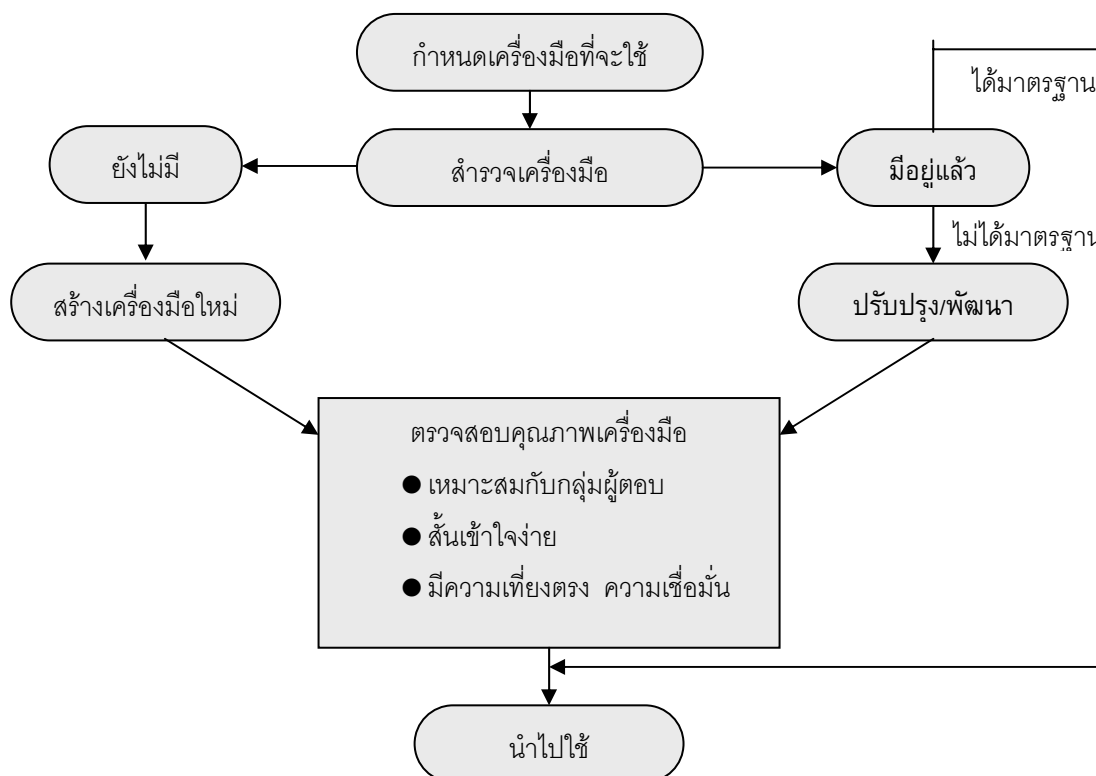
ตาราง 1 การกำหนดกรอบการประเมิน

เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ประเมิน	ผู้รับผิดชอบ ประเมิน
.....							
.....							

กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่ระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมินอะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมายต่อจากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่าตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจดูว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้วก็ไม่ต้องเก็บใหม่ ถ้ายังไม่มีข้อมูลหรือมีแต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัยก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใด จะเก็บข้อมูลจากใคร จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบในการประเมินเพื่อสะดวกในการกำกับ ติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

2. การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จัดหา/จัดทำเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การจัดหา / จัดทำเครื่องมือ

การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่ต้องใช้เหมาะสมกับลักษณะตัวบ่งชี้ที่จะวัด เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจดูว่ามีเครื่องมือดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐานก็สามารถนำมาใช้ได้เลย แต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐานก็ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ โดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ในกรณีที่เครื่องมือวัดเรื่องเดียวกันมีหลายชุดเพราะมีหลายคนทำ ก็ร่วมกันนำเครื่องมือเหล่านั้นมาปรับปรุง/พัฒนาให้เป็นเครื่องมือชุดเดียวกัน แล้วนำไปใช้ร่วมกันไม่ใช่ว่าต่างคนต่างมีเครื่องมือที่ใช้กันไปคนละทิศคนละทาง ในกรณีที่สถานศึกษาสำรวจพบว่ายังไม่มีเครื่องมือจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างไปทดลองใช้และนำผลมาปรับปรุงก่อนใช้จริง

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดโดยอาจนำเครื่องมือไปทดลองใช้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ นอกจากนั้น ควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือ นั้นกับกลุ่มคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เช่นถ้าเป็นเด็กเล็กไม่สามารถตอบคำถามยาว ๆ ได้ ก็ควรใช้วิธีพูดคุย

ตั้งคำถามง่าย ๆ สั้น ๆ หรือถ้าเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองก็ควรดูระดับการศึกษาและประเด็นที่จะถามในเครื่องมือด้วย เพื่อสร้างเครื่องมือให้เหมาะสม ถ้าผู้ตอบเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือได้ก็อาจใช้แบบสอบถามที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาวิชาการ ถ้าเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือไม่ได้ก็ใช้วิธีสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนั้น ประเด็นคำถามควรเป็นเรื่องที่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบ ไม่รบกวนและไม่เป็นภาระกับผู้ให้ข้อมูลต้องพยายามหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน หากเป็นข้อคำถามก็พยายามใช้ข้อคำถามให้น้อยเท่าที่จำเป็น การใช้เครื่องมือมากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาผู้ให้ข้อมูลไม่อยากตอบและเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้เก็บข้อมูล

นอกจากนี้ ควรคำนึงอยู่เสมอว่าผลงานของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรียงความ ภาพวาด ตลอดจนการแสดง การตอบโต้ พฤติกรรมของเด็ก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประเมินโดยเครื่องมือที่สำคัญก็คือตัวครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ครูควรเป็นคนช่างสังเกต รู้จักผู้เรียนทุกคน และรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงานของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยครูควรมีเครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม หรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อช่วยการสังเกตและการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ควรมีการพิจารณาเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาใช้ในการให้ข้อมูล ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลพื้นฐาน การสำรวจข้อมูลจากผู้ปกครอง การสำรวจข้อมูลจากนักเรียน การสำรวจข้อมูลจากครู การสำรวจข้อมูลจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลหลายตัวบ่งชี้ทำให้มีความกระชับและมีไม่ที่ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ใช้ผลการสอบปลายภาคเรียนซึ่งจะลดภาระงานได้

สถานศึกษาควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองอาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม หรือนำหนักและส่วนสูงให้ครูประจำชั้นจัดเก็บ เป็นต้น สิ่งที่ไม่ควรทำ คือ ระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนมาก จนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูลในส่วนที่ครูสังเกตพฤติกรรม ครูทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา และในระหว่างที่สังเกตและวิเคราะห์ก็บันทึกข้อมูลไปเรื่อย ๆ โดยอาจจะสรุปเพื่อรายงานข้อมูลตาม ระยะเวลาที่ตกลงหรือที่กำหนดในแผนร่วมกัน เมื่อพบสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของผู้เรียน จะ ได้ปรับปรุงแก้ไขและให้การช่วยเหลือได้ทันที ทั้งนี้ครูที่สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน ควรพบปะแลกเปลี่ยน ข้อมูล เพื่อหาทางแก้ไขช่วยเหลือ ผู้เรียนร่วมกัน ส่วนการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เก็บได้เร็วประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย

การเก็บข้อมูลควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ได้ของข้อมูลและทำให้ได้สารสนเทศในมุมมองต่าง ๆ แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เช่นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนก็สามารถเก็บข้อมูลจากครูและผู้ปกครอง เพื่อความสอดคล้องของข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลจะครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์ของการประเมิน ถ้าต้องการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงผู้เรียนหรือครู เพื่อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคลก็ควรจะเก็บข้อมูลของทุกคนแล้วประเมินเป็นรายบุคคล แต่ถ้าต้องการประเมินในภาพรวม หรือเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองหรือชุมชน ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการเรียนการสอนทั่วไป ก็สามารถใช่วิธีสุ่มตัวอย่างได้

อนึ่ง สถานศึกษาควรวางระบบการเก็บข้อมูลให้ดี ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่ เก็บใหม่ เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรก ๆ แต่ปีต่อ ๆ ไปจะสะดวกขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณา กรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือ ระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลมาใช้ ดัง ตัวอย่างข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งอาจมีกรอบการวิเคราะห์ดังที่นำเสนอในตาราง 2

ตาราง 2 ตัวอย่างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน

ระดับการวิเคราะห์	ผู้วิเคราะห์	ช่วงเวลาที่ใช้วิเคราะห์
ระดับบุคคล	ครูประจำชั้น	ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงเป็นรายบุคคล
ระดับชั้น/หมวดวิชา กลุ่มประสบการณ์	หัวหน้าระดับชั้น/หมวดวิชา นำผลการวิเคราะห์ของครู ประจำชั้น/ครูประจำวิชามา วิเคราะห์รวม	ภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อยหรือ แล้วแต่จะกำหนด
ระดับภาพรวม ของสถานศึกษา	คณะกรรมการ/คณะทำงาน ที่รับผิดชอบ	ตามที่คณะกรรมการคณะทำงาน กำหนดอาจจะภาคเรียนละครั้งหรือปี ละครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต และการตรวจวิเคราะห์ผลงานหรือพฤติกรรม เพื่อจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าวครูสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อเปิดภาคเรียนหรือเมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะประเมินหรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการประเมินหลาย ๆ ครั้ง มาสรุปเพื่อแสดงให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละตัว

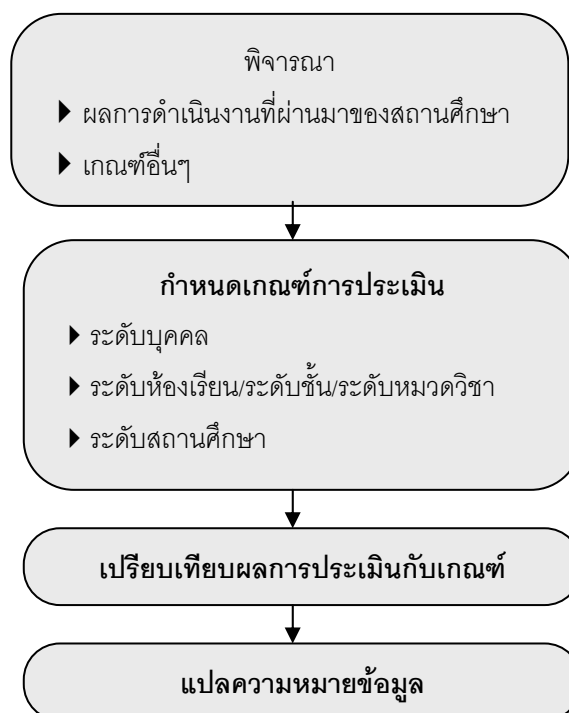
การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนในภาพรวมซึ่งอาจจะวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ระดับหมวดวิชา ระดับสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบจะต้องศึกษาลักษณะของข้อมูลเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสม เช่นฐานนิยม ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เป็นต้น

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพอาจใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เช่น การบรรยายลักษณะของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และในการประเมินก็อาจจะเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมากับปัจจุบัน เพื่อดูความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถวิเคราะห์ด้วยมือหรือด้วยเครื่องคิดเลขธรรมดา สำหรับสถานศึกษาที่มีข้อมูลจำนวนมากและมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ก็สามารถวิเคราะห์ได้สะดวกและรวดเร็ว เพราะปัจจุบันมีโปรแกรมช่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลอย่างดี

5. การแปลความหมาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังขั้นตอนในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนการแปลความหมาย

ก่อนที่จะคณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมิน ต้องกำหนดเกณฑ์การตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษาประกอบกับเกณฑ์ของที่อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินและเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาดังนั้นเกณฑ์การประเมินควรจะพัฒนาการของสถานศึกษาด้วย ในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษา สามารถทำได้ไปก่อนเพื่อให้มีกำลังใจในการทำงาน แล้วค่อยๆ ปรับให้สูง

การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษา กำหนดเป็นระดับ ได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน ระดับชั้น ระดับหมวดวิชา และเกณฑ์ระดับสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น

- ▶ เกณฑ์ระดับบุคคล อาจกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนนร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์
- ▶ เกณฑ์ระดับห้องเรียน ระดับชั้น ระดับหมวดวิชา ระดับสถานศึกษาอาจจะกำหนดผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ อยู่ในระดับ ดี

ผู้เรียนร้อยละ 70 - 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ อยู่ในระดับ พอใช้
 ผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ อยู่ในระดับ ต้องปรับปรุง
 เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินแล้ว สถานศึกษาก็
 สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้ว่าเรื่องใดมีผลการประเมินเป็นอย่างไร

6. การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้วก็ต้องมีการ
 ตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่ง
 ผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างกา
 รนิเทศ และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการกา
 รประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

2.4 มาตรฐานการประเมินผลภายใน

การดำเนินการประเมินผลภายในจะต้องมีกระบวนการดำเนินงานที่ได้มาตรฐาน ซึ่งผู้
 ประเมินต้องออกแบบการประเมินให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของคณะกรรมการร่วมว่า
 ด้วยเรื่องมาตรฐานสำหรับการประเมิน (The Joint Committee on Standards for Educational
 Evaluation. 1994) ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standard) มาตรฐานด้านนี้ถูกกำหนด
 ขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า การประเมินจะให้สารสนเทศที่มีสารประโยชน์ (information) ทันเวลา
 (timely) และบังเกิดผล (influential) ต่อผู้ที่คาดว่าจะนำสารสนเทศของการประเมินไปใช้ในภายหน้า
 (intended user) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยจำนวน 7 รายการ คือ

- U_1 : การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมิน
- U_2 : ความน่าเชื่อถือของนักประเมิน
- U_3 : การกำหนดขอบข่ายและการคัดเลือกสารสนเทศการประเมิน
- U_4 : การระบุคุณค่าที่ใช้ในการตัดสิน
- U_5 : การรายงานผลการประเมินอย่างชัดเจน
- U_6 : การเผยแพร่และการรายงานผลการประเมินได้ทันต่อเหตุการณ์
- U_7 : ความมีอิทธิพลหรือผลกระทบของการประเมิน

2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐานด้านนี้ถูก
 กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางกาประเมินจะต้องอยู่บนพื้นฐานของ

ความเป็นจริง ความฉลาดรอบคอบ ความมีศิลปะในการติดต่อสื่อสาร และความประหยัดเวลาและทรัพยากร มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 รายการ ดังนี้

F_1 : วิธีดำเนินการประเมินสามารถปฏิบัติได้จริง

F_2 : ความสามารถในการดำเนินงานต่อไปได้จนสำเร็จท่ามกลางความหลากหลายทางการเมือง (political viability)

F_3 : การให้ประสิทธิภาพผลคุ้มค่ากับการลงทุน

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) มาตรฐานด้านความเหมาะสมมีจุดเน้นเกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางด้านการประเมิน เพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินกิจกรรมการประเมินซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายและในหลายวิถีทาง จะไม่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นได้รับความเสียหายหรืออันตราย และจะต้องตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว ความมีอิสระในการรับสารสนเทศการประเมินและการได้รับปกป้องสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มาตรฐานทางด้านความเหมาะสม ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 8 รายการ ดังนี้

P_1 : การมีลักษณะที่เน้นการบริการ

P_2 : การตกลงอย่างเป็นทางการ

P_3 : การยอมรับในสิทธิมนุษยชน

P_4 : การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

P_5 : การประเมินอย่างครอบคลุมและยุติธรรม

P_6 : การเปิดเผยผลการประเมิน

P_7 : การดำเนินการประเมินบนความขัดแย้งในผลประโยชน์

P_8 : การมีความรับผิดชอบต่องบประมาณดำเนินการประเมิน

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) มาตรฐานด้านนี้ถูกกำหนดขึ้นโดยเจตนารมณ์ที่จะทำให้เกิดความแน่ใจว่า การดำเนินงานทางด้านการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศที่มีความสมบูรณ์เชื่อถือได้ นั่นคือจะต้องมีการดำเนินการประเมินอย่างครอบคลุม มีการรวบรวมข้อมูลตามลักษณะเฉพาะของสิ่งที่ต้องการประเมิน และสารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะต้องมีความเพียงพอทางเทคนิค วิธีดำเนินการและการตัดสินใจที่ได้กระทำไปจะต้องสอดคล้องสมเหตุสมผลกับข้อมูลของการประเมิน มาตรฐานด้านความถูกต้องประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 12 รายการ ดังนี้

A_1 : การบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการประเมิน

A_2 : การวิเคราะห์บริบทแวดล้อมสิ่งที่ต้องประเมิน

A_3 : การอธิบายวิธีดำเนินการและจุดมุ่งหมายการประเมินอย่างเพียงพอ

A_4 : การมีแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมและเพียงพอ

- A₅ : การมีข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรง
- A₆ : การมีข้อมูลที่เชื่อถือได้
- A₇ : การมีข้อมูลสารสนเทศภายใต้การดำเนินงานที่เป็นระบบ
- A₈ : การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเชิงปริมาณ
- A₉ : การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเชิงคุณภาพ
- A₁₀ : การสรุปข้อค้นพบอย่างสมเหตุสมผล
- A₁₁ : การรายงานผลของการประเมินอย่างยุติธรรม
- A₁₂ : การประเมินคุณภาพของงานประเมิน (metaevaluation)

นอกจากนี้ Divorski and Scheirer (Divorski and Scheirer. 2001) ได้ให้แนวคิดในการวิเคราะห์คุณภาพของข้อมูลจากการวัดการปฏิบัติว่ามี 6 ด้านคือ

1. ความตรง หมายถึง ข้อมูลที่ได้แสดงถึงการปฏิบัติจริง
2. ความครบถ้วน หมายถึง องค์ประกอบของข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นสัดส่วนที่เพียงพอกับประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง
3. ความถูกต้อง หมายถึง ข้อมูลที่ได้ปราศจากความคลาดเคลื่อน
4. ความคงที่ หมายถึง ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการและการให้ความหมายเหมือนกันด้วยผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและช่วงเวลาเดียวกัน
5. ความทันกาล หมายถึง ข้อมูลจากการปฏิบัติสามารถหาได้ทันที เมื่อต้องการปรับปรุงและรายงานผล
6. ความง่ายต่อการปฏิบัติ หมายถึง ความพร้อมในการเข้าถึงข้อมูล คำจำกัดความชัดเจน ใช้ได้ง่าย และมีวิธีการที่สามารถทำตามได้ง่าย

จากการวิจัยครั้งนี้ ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 2 ได้ยึดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินของคณะกรรมการร่วมว่าด้วยเรื่องมาตรฐานสำหรับการประเมิน (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. 1994) มาปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ (Utility) หมายถึง ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากการใช้เครื่องมือประเมิน เป็นข้อมูลหรือสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพนักเรียนได้จริง
2. ความเป็นไปได้ (Feasibility) หมายถึง เครื่องมือประเมินสามารถนำไปใช้ประเมินได้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง ประหยัด สะดวก และคุ้มค่า ภายใต้ทรัพยากรและเงื่อนไขที่กำหนด

3. ความเหมาะสม (Propriety) หมายถึง เครื่องมือประเมินสามารถนำไปใช้ในการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับตัวบ่งชี้แต่ละตัวและผู้ให้ข้อมูล

4. ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง การที่นำเครื่องมือประเมินไปประเมินนักเรียนแล้วให้ข้อมูลหรือสารสนเทศมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และครบถ้วนสมบูรณ์

ตอนที่ 3 เครื่องมือและเทคนิคประเมินทางการศึกษา

3.1 ลักษณะและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือประเมิน

ลักษณะของเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ

ในการวัดผลและประเมินทางการศึกษานั้น ต้องอาศัยเครื่องมือที่มีคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องตรงตามความต้องการ และมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการประเมินและตัดสินใจ คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง ดังนั้นในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมิน ผู้สร้างจะต้องสร้างและพัฒนาเครื่องมือแต่ละชนิดให้มีคุณภาพที่ดี ซึ่งเครื่องมือวัดและประเมินที่ดีควรมีลักษณะที่สำคัญโดยทั่วไปดังนี้ (อรพินทร์ ชูชม. 2545 : 8 – 9 ; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542 : 17 – 20 ; รังสรรค์ มณีเล็ก. 2545 : 29 – 31)

1. ความเที่ยงตรง (validity) เครื่องมือวัดและประเมินที่ดีต้องมีความเที่ยงตรง หมายความว่า เครื่องมือนั้นต้องมีคุณสมบัติวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ ในการพิจารณาว่าเครื่องมือวัดนั้นมีความเที่ยงตรงหรือไม่ จะต้องมีเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบกับอะไรในสิ่งที่ต้องการวัด ดังนั้นความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดและประเมินใด ๆ จึงขึ้นอยู่กับเกณฑ์เฉพาะที่นำมาใช้พิจารณาคุณภาพของความเที่ยงตรงของเครื่องมือนั้น

2. ความเชื่อมั่น (reliability) เครื่องมือวัดและประเมินต้องมีคุณสมบัติที่สามารถให้ผลการวัดและประเมินที่มีความคงเส้นคงวาคงที่แน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา ไม่ว่าเป็นการวัดที่ครั้งก็ตาม ถ้ากลุ่มตัวอย่างนั้นมีสภาพการณ์เหมือนเดิมและไม่ได้เรียนรู้เพิ่มเติม ผลที่ได้ก็ควรเหมือนเดิมหรือใกล้เคียงกับของเดิม

3. อำนาจจำแนก (discrimination) เครื่องมือวัดต้องมีอำนาจจำแนก หมายถึง เครื่องมือวัดนั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่สามารถจำแนก แยกแยะสิ่งที่มีลักษณะต่างกันอย่างชัดเจน เครื่องมือวัดที่มีอำนาจจำแนกสามารถบอกได้ว่าใครเป็นอย่างไรตามลักษณะที่วัด และเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

4. ความยากง่าย (difficult) เครื่องมือวัดที่ดีจะต้องมีความยากง่ายพอเหมาะกับผู้ตอบ ทั้งความยากง่ายในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ถ้ายากมากเกินไปหรือง่ายเกินไปจนทุกคนตอบถูกต้อง เครื่องมือนั้นก็ไม่สามารถใช้วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้

5. ความเป็นปรนัย (objectivity) เครื่องมือวัดต้องมีความเป็นปรนัยหมายถึง เครื่องมือวัดนั้นมีการดำเนินการใช้ การให้คะแนน และแปลความหมายคะแนนโดยไม่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็น ทัศนะหรือดุลยพินิจส่วนตัว (subjective judgment) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความเป็นปรนัยจึงประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญดังนี้

5.1 ข้อคำถามที่ความชัดเจน ทุกคนเข้าใจรับรู้ตรงกันในความหมายของคำถาม

5.2 การตรวจให้คะแนนชัดเจน ไม่ว่าใครตรวจก็ให้คะแนนตรงกัน

5.3 การแปลความหมายคะแนนตรงกัน กล่าวคือคะแนนที่ได้นั้น ทุกคนสามารถบอกความหมายของคะแนนได้ตรงกัน

6. ความมีประสิทธิภาพ (efficiency) เครื่องมือวัดต้องมีประสิทธิภาพในการประหยัด ใช้งานและสะดวกในการใช้ กล่าวคือ ถ้าเครื่องมือหลายชุดที่วัดในเรื่องเดียวกันและมีคุณภาพในด้านอื่น ๆ ของเครื่องมือวัดดีเหมือนกัน ก็ควรเลือกเครื่องมือวัดที่มีจำนวนข้อคำถามน้อย ข้อว่า ใช้เวลาไม่มากนัก ง่ายต่อการนำไปใช้และการตรวจให้คะแนน เครื่องมือวัดนั้นก็จะมีประสิทธิภาพกว่าเครื่องมืออื่น ๆ

7. ความหมายในการวัด (meaningfulness) เครื่องมือวัดที่ดี ข้อคำถามที่ใช้วัดเมื่อวัดแล้วจะต้องมีความหมายสอดคล้องกับความเป็นจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การถามอาชีพ ลักษณะของอาชีพนอกจากจะแตกต่างกันในตัวอาชีพแล้ว แม้อาชีพเดียวกันก็ยิ่งแตกต่างกัน อาชีพราชการบางคนเป็น ปลัดกระทรวง แต่บางคนเป็นธุรการ ตำรวจมีทั้งตั้งแต่พลตำรวจถึงนายพล ตำรวจเอก การถามจะต้องพิจารณาให้ดูว่าต้องการศึกษาประเด็นอะไร ถ้าต้องการดูฐานะทางสังคม หรือเศรษฐกิจ การแบ่งอาชีพเป็นตำรวจเป็นข้าราชการจะไม่มีมีความหมายอะไรเลย เพราะจะไม่ทำให้เห็นความแตกต่างตามที่ต้องการวัดอย่างชัดเจน (บุญธรรม ปรีดาภิจรุสิทธิ์. 2542 : 19)

8. ความยุติธรรม (justice) เครื่องมือที่ดีต้องไม่ลำเอียง ผู้ตอบแบบสอบถามหรือผู้ให้ข้อมูลต้องไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกันเนื่องมาจากสภาพหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น เพศ วัย สภาพสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น เครื่องมือที่ดีต้องไม่ลำเอียงให้ผู้ชายหรือผู้หญิง วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ อยู่ในเมืองหรือนอกเมือง ได้คะแนนดีกว่ากันอันเนื่องมาจาก เพศ วัย สภาพสังคมและวัฒนธรรม ดังกล่าว (รังสรรค์ มณีเล็ก. 2545 : 31)

ดังนั้นเครื่องมือวัดและประเมินผลทางการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและลักษณะต่างๆ ที่เป็นลักษณะร่วมที่สำคัญของเครื่องมือวัดและประเมินที่ดีเพื่อจะทำให้ได้ผลการวัดและประเมินถูกต้องและเชื่อถือได้ แต่เครื่องมือวัดและประเมินบางชนิดอาจไม่มีลักษณะร่วมดังกล่าวทุกประการ ขึ้นอยู่กับประเภทของเครื่องมือแต่ละประเภทว่าควรมีคุณภาพในลักษณะใดบ้าง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับการประเมินทางการศึกษา

เครื่องมือที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้นหากต้องการให้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วผู้สร้างและพัฒนาเครื่องมือต้องพึงพิถีพิถันตั้งแต่ขั้นตอนการสร้าง มีหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าในช่วงการสร้างเครื่องมือไม่น่าค่อยสำคัญเท่าไร แต่ตอนวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้พยายามหาวิธีวิเคราะห์ที่ใช้สถิติขั้นสูง เพื่อที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในเครื่องมือที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะหาเครื่องมือมีคุณภาพไม่ดีตั้งแต่แรกแล้ว ถึงแม้ว่าจะใช้ค่าสถิติที่ดีสักเพียงไรก็ไม่ได้ทำให้เครื่องมือมีคุณภาพดีขึ้น (รังสรรค์ มณีเล็ก. 2545 : 32 – 33)

จากการศึกษาเอกสารบทความและงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการสร้างเครื่องมือประเมินประเภทต่าง ๆ สามารถพอสรุปถึงขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการประเมิน มีดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด ผู้สร้างเครื่องมือต้องระบุวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้าง มีขอบเขตกว้างเพียงไร อยู่ในสเกลการวัดระดับใด สิ่งที่ต้องการจะไปเก็บข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวัดว่าคืออะไร นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการวางแผนสร้างเครื่องมือ
2. นิยามสิ่งที่ต้องการวัด เมื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดได้แล้ว จะต้องให้ความหมายหรือนิยามสิ่งนั้นให้ชัดเจนว่าคืออะไร หากนิยามให้รายละเอียดสิ่งที่จะวัดได้มากและชัดเจนเพียงไรแล้วก็จะทำให้สร้างเครื่องมือได้ตรงและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด
3. เลือกชนิดของเครื่องมือ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินมีหลายชนิดด้วยกัน แต่ละชนิดก็มีลักษณะและจุดเด่นแตกต่างกันออกไป ดังนั้น จึงต้องมีการเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด เพราะหากเลือกใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสมแล้วก็อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความต้องการได้
4. การสร้างเครื่องมือ เมื่อเลือกเครื่องมือได้แล้ว ก็สร้างเครื่องมือดังกล่าวตามวิธีการและขั้นตอนของเครื่องมือชนิดนั้นๆ เพราะเครื่องมือแต่ละชนิดมีรูปแบบและวิธีการสร้างที่แตกต่างกัน
5. การทดลองใช้เครื่องมือ เมื่อได้ร่างเครื่องมือวัดแล้วผู้สร้างเครื่องมือต้องนำร่างเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะไปเก็บข้อมูลจริง ก็เพื่อจะได้เทียบเคียงได้ว่าเมื่อนำเครื่องมือไปใช้ในสภาพจริงแล้วจะเกิดปัญหาใดบ้างและเป็นการยืนยันว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณภาพดีจริง
6. การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ เป็นการจัดการกระทำกับข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยใช้สถิติที่แตกต่างกันไปตามธรรมชาติของข้อมูล เครื่องมือต่างชนิดกันก็จะใช้ค่าสถิติที่แตกต่างกันไป

7. การปรับปรุงเครื่องมือ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือนั้นจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกใช้เครื่องมือหรือปรับปรุงเครื่องมือดังกล่าวเป็นบางส่วนที่ยังบกพร่อง หรือมีคุณภาพไม่ดี

8. การจัดทำคู่มือการใช้เครื่องมือ เพื่อให้การใช้เครื่องมือเป็นไปอย่างถูกต้อง จึงควรมีคู่มือที่ระบุอย่างชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตของการวัด ลักษณะของเครื่องมือวิธีการใช้เครื่องมือ และวิธีการให้คะแนน วิธีการแปลผลคะแนน

3.2 ประเภทของเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเครื่องมือหลายประเภท ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะและธรรมชาติของข้อมูลที่ได้มา ตลอดจนให้เหมาะสมกับผู้ที่จะนำเครื่องมือไปใช้และผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นการเลือกใช้เครื่องมือชนิดใดนั้น ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และข้อมูลที่ต้องการที่จะนำเครื่องมือ นั้นไปเก็บ เพราะไม่มีเครื่องมือชนิดใดที่ดีที่สุดและสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ทุกอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มีดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลแบบหนึ่งสำหรับใช้ในการประเมินทางการศึกษาที่อาศัยการเก็บข้อมูลโดยมีผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ถามและจดบันทึกคำตอบ และมีผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้ให้ข้อมูล รายการคำถามหรือชุดคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ถามจะเรียกว่า “แบบสัมภาษณ์” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลสำหรับการวัดผลการประเมินผลและการวิจัย

ประเภทของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่นิยมใช้กันนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขึ้นอยู่กับประเภทของการสัมภาษณ์ ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปจะแบ่งลักษณะของการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หมายถึง การสัมภาษณ์ที่มีผู้สัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นชุดของคำถามที่จัดเรียงลำดับการถามไว้อย่างดี อาจมีทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิด และมีชุดของคำตอบจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าคล้ายกับแบบสอบถาม โดยเน้นการสัมภาษณ์ตามลักษณะของคำถามและคำตอบจากแบบสัมภาษณ์

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ของการสัมภาษณ์ลักษณะนี้มี 2 ประเภทคือ (สมบุญตันยะ. 2545 : 120 – 121)

1.1 แบบสัมภาษณ์แบบปลายปิด เป็นลักษณะของแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดตัวคำถามและคำตอบไว้ให้เลือก ดังตัวอย่าง

คำถาม : ท่านได้เข้าร่วม – ชม การประกวดต่าง ๆ หรือไม่

คำตอบ : ☐ ร่วมประกวด

☐ ชมการประกวด

☐ ไม่ได้ทำทั้งสองอย่าง

1.2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เป็นลักษณะของแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดแต่ตัวคำถามอย่างเดียว แล้วเว้นที่ว่างไว้สำหรับบันทึกคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถตอบสนองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างกว้างขวาง ดังตัวอย่าง

คำถาม : รายการประกวดที่เข้าชมหรือร่วมประกวดชื่ออะไร

คำตอบ : ชื่อรายการประกวดที่เข้าชมหรือเข้าร่วมประกวด คือ.....

.....

2. การสัมภาษณ์แบบมีไม่มีโครงสร้าง หมายถึง การสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ไม่ใช้แบบสัมภาษณ์หรือชุดของคำถาม แต่ผู้สัมภาษณ์มีอิสระที่จะถามตามความคิด จึงมีความยืดหยุ่นสูงในการถาม ทำให้บรรยากาศการสัมภาษณ์มีความเป็นกันเอง ไม่ต้องเป็นทางการจึงเหมาะสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกลุ่ม แบบไม่มีทิศทาง สุกางค์ จันทวนิช (2546 : 76 – 80) กล่าวว่า การสัมภาษณ์แบบนี้เป็นวิธีที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ และเป็นแบบที่มักจะควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ข้อดีและข้อจำกัดของการสัมภาษณ์

ข้อดีของการสัมภาษณ์

1. เหมาะสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะลึก เพราะมีความยืดหยุ่นผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อความคำถามของการสัมภาษณ์ได้
2. ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสได้สังเกตปฏิกิริยาของผู้ตอบได้ทุกระยะ โดยสามารถสังเกตท่าทางสีหน้า อารมณ์ และความรู้สึกอื่น ๆ ที่ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงออกต่อข้อความคำถามหรือแสดงทัศนคติต่อเหตุการณ์ที่ถามได้
3. สามารถใช้ได้กับกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มบุคคลพิเศษที่ไม่สามารถอ่านเขียนได้

ข้อจำกัดของการสัมภาษณ์

1. มีความสิ้นเปลืองเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีอื่น ๆ
2. การสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์ของผู้สัมภาษณ์และการตัดสินใจทันทีทันใดและความจำของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ต้องผ่านการเรียนรู้ อบรม เทคนิคการสัมภาษณ์มาอย่างดี

3. ข้อมูลที่ได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ถูกสัมภาษณ์ ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จะขาดความเชื่อมั่น (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 106)

4. สภาวะแวดล้อมมีผลต่อคำตอบที่ได้รับ หากผู้ถูกสัมภาษณ์มีความวิตกกังวล มีความเครียด หรือตกอยู่ในภาวะหวาดกลัว อาจทำให้ข้อมูลบิดเบือนไปได้

5. การสัมภาษณ์บางครั้งขึ้นอยู่กับ ทำให้ข้อมูลอาจจะผิดพลาดได้ (สุภางค์ จันทวานิช. 2546 : 102)

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

คุณภาพที่สำคัญของการสัมภาษณ์ที่ต้องการตรวจสอบได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่น (อรพินท์ ชูชม. 2545 : 120) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ซึ่งพิจารณาว่าการสัมภาษณ์นั้นคำถามที่ใช้ถามนั้นสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่ต้องการรู้หรือไม่ ถ้าในเรื่องผู้ตอบสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ตลอดจนพิจารณาว่าคำถามถามได้ชัดเจนตรงจุดที่ต้องการหรือไม่ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาช่วยตัดสินคุณภาพ โดยคำนวณจากสูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของไควนลีย์และแฮมเบลตัน

2. ความเชื่อมั่น จะตรวจสอบโดยหาความสอดคล้องของการตอบ ซึ่งวิธีการหาความเชื่อมั่นได้หลายวิธีดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์. 2542 : 66-70)

2.1 ใช้การสัมภาษณ์ซ้ำ วิธีนี้เป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ (Coefficient of stability) เพื่อดูความคงที่แน่นอนของผลการสัมภาษณ์เมื่อใช้ผู้สัมภาษณ์คนเดียว สัมภาษณ์ซ้ำกับบุคคลเดิมในเวลาต่างกัน แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซ้ำ 2 ครั้ง มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ครั้ง โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน หรือ สเปียร์แมน ขึ้นอยู่กับผลการสัมภาษณ์อยู่บนข้อมูลระดับใด

2.2 ใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคน สัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์คนเดียวกัน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เหล่านั้น ซึ่งสามารถคำนวณหาได้ 2 วิธี คือ 1. วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง โดยใช้สูตร Kendall 2. วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนตามวิธีของฮอยล์ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2530 : 122 – 124)

3.2.2. การสังเกต

การสังเกต (observation) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกพฤติกรรมหรือกลุ่มหรือการกฎการณ์ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา โดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือข้อมูลเพื่อใช้ใน

การศึกษา นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ยังขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะคติตลอดจนประสบการณ์ของผู้สังเกตด้วย ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะต้องเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดจึงขึ้นอยู่กับตัวผู้สังเกตเป็นสำคัญ

ประเภทของการสังเกต

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 109 – 110) และ อรพินทร์ ชูชม (2545 : 127) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการสังเกตซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. การสังเกตโดยตรง (direct observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเฝ้าดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) เป็นการที่ผู้สังเกตเข้าไปร่วมอยู่ในหมู่ผู้ที่ถูกสังเกต ทำตนเป็นเสมือนสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มนั้นทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม มีบทบาทร่วมกับกลุ่มและแสดงพฤติกรรมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มแล้วทำการสังเกตพฤติกรรมเหล่านั้นไปพร้อมๆกัน ตามเรื่องที่ต้องการสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวเลย สุภางค์ จันทวานิช (2545 : 46) กล่าวว่า การสังเกตแบบนี้บางครั้งเรียกกันว่า การสังเกตภาคสนาม (field observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (qualitative observation) ข้อดีของการสังเกตแบบนี้ คือ จะได้ข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากผู้ที่ถูกศึกษาไม่ทราบว่าคุณสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกจะเป็นไปตามธรรมชาติ แต่การสังเกตแบบนี้ข้อเสียคือ ก่อให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์ ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัย อาจเป็นเหตุให้เกิดมีอคติเข้าข้างกลุ่มที่ตนศึกษาอยู่ ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความเที่ยงตรง

1.2 การสังเกตโดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (non - participant observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตอยู่ภายนอกของผู้ถูกสังเกต กระทำตนเป็นบุคคลภายนอก โดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมของกลุ่ม การสังเกตอาจให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลาที่สั้นกว่าและเปลืองทุนทรัพย์น้อยกว่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แต่ไม่อาจเก็บรวบรวมข้อมูลได้ละเอียดสมบูรณ์เท่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การไม่แสดงตนของนักวิจัยในการสังเกตโดยตรงช่วยให้นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในสนามได้โดยไม่มีใครสังเกต โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่และชุมชนเมือง แต่ในสังคมชนบทที่คนรู้จักกันทั่ว การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยไม่แสดงตัวว่าเป็นผู้วิจัยจะทำได้ยาก การใช้วิธีสังเกตโดยตรงขึ้นอยู่กับเนื้อหาและสถานที่ของการวิจัย ดังนั้นนักวิจัยอาจจะใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในระยะแรกของการวิจัย แล้วจึงตัดสินใจใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในภายหลัง (สุภางค์ จันทวานิช. 2545 : 48)

2. การสังเกตโดยอ้อม (indirect observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เฝ้าดูพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตนเองอาศัยการถ่ายทอดจากผู้อื่นเล่าพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตให้

ผู้สังเกตฟังหรือเป็นการสังเกตที่ไม่สามารถมองเห็นเหตุการณ์ที่มุ่งสังเกตด้วยตา ต้องอาศัยการถ่ายทอดพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตจากผู้อื่น หรือเครื่องมืออีกทีหนึ่ง

รูปแบบการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 :

53 –60)

1. แบบสังเกตและบันทึกแบบระเบียบเหตุการณ์ (Anecdotal Records) การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบระเบียบเหตุการณ์เป็นการเขียนบันทึกจากการสังเกตแบบสั้น ๆ โดยบรรยายเหตุการณ์พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในทางการศึกษา ส่วนมากเป็นพฤติกรรมที่ครูพยายามทำความเข้าใจนักเรียนและเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้โดยตรง เป็นการสังเกตที่ไม่ได้กำหนดพฤติกรรมที่สังเกตอย่างเฉพาะเจาะจง ดังตัวอย่าง

แบบสังเกตและบันทึกแบบระเบียบเหตุการณ์

ชื่อผู้สังเกต : ครูสมชาย

การสังเกต ครั้งที่ 1

ชื่อผู้ถูกสังเกตชื่อ : เด็กชาย ภิญญรัช อายุ 8 ขวบ ชั้น ป.2

สถานที่สังเกต : ห้องเรียนคณิตศาสตร์

วันเวลาสังเกต : วันที่ 28 ธันวาคม 2544 เวลา 08.30 – 09.30 น.

พฤติกรรม : ความรับผิดชอบ

การบรรยายพฤติกรรม/เหตุการณ์	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
ด.ช.ภิญญรัช กับเพื่อนๆในชั้นนั่งทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายให้ทำ 3 ข้อ แต่เขาทำได้เพียงข้อเดียวก็ลุกไปหาเพื่อนและพูดคุย ครูบอกให้กลับมาทำงานที่ได้ะ ภิญญรัชก็กลับมา นั่งได้สักครูก็ลุกไปพูดคุยอีก เมื่อหมดเวลาปรากฏว่าทำแบบฝึกหัดได้เพียงครึ่งข้อครูจึงสั่งให้ไปพบตอนพักกลางวันเพื่อทำเลขที่ค้างอยู่ให้เสร็จ	ความคิดเห็น ด.ช.ภิญญรัช ไม่ทำแบบฝึกหัดที่มอบหมายให้เสร็จไม่มีสมาธิและขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ข้อเสนอแนะ จากการสังเกตเพิ่มเติมตอนกลางวันพบว่า ด.ช.ภิญญรัชทำแบบฝึกหัดที่เหลืออยู่เสร็จเรียบร้อยและถูกต้อง แต่ขณะทำมักจะวอกแวก ขาดสมาธิ ควรแก้ปัญหาด้านสมาธิในการทำงาน

2. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ด้วยการบันทึกจำนวนครั้งหรือความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการว่าเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดตามเวลาที่กำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย

ของการประเมินอาจเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น 3 วินาที 5 วินาที หรือ 1 ชั่วโมงก็ได้ แต่เพื่อให้การสังเกตมีความเชื่อถือได้มากควรมีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ต้องการเป็นหลาย ๆ ช่วงเวลา เช่น การสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยกับคนอื่นที่สังเกตทุก ๆ ช่วงเวลา 5 นาที ด้วยการบันทึกรอยขีดและรวมจำนวนครั้งของพฤติกรรม

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์

ชื่อผู้ถูกสังเกตชื่อ..... อายุ.....ชั้น.....

ชื่อผู้สังเกต.....วันเดือนปีที่สังเกต.....

สถานที่สังเกต.....

พฤติกรรม : พฤติกรรมการพูดคุยกับคนอื่น

ช่วงเวลาที่ 1	จำนวนครั้งของพฤติกรรมที่สังเกต	รวม	หมายเหตุ
1 (5 นาที)			
2 (5 นาที)			
3 (5 นาที)			
4 (5 นาที)			

3. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลาออกเป็นช่วง ๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ การสังเกตแบบนี้สามารถสังเกตพฤติกรรมได้หลายประเภทพร้อมกัน โดยแยกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลากลับเป็นพฤติกรรมใดบ้างและควรกำหนดรหัสของพฤติกรรมในแต่ละประเภท ดังตัวอย่าง

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา

ชื่อผู้ถูกสังเกตชื่อ : เด็กชาย ภิญญรัช อายุ 8 ขวบ

ชื่อผู้สังเกต : ครูสมชาย ครูประจำชั้น

สถานที่สังเกต : ห้องเรียนชั้นป.2 วันเวลาสังเกต : วันที่.....เดือน.....ช่วงเวลา.....

พฤติกรรม : การช่วยเหลือเพื่อน

รหัสพฤติกรรม ช่วยทำกิจกรรมแทนด้วย ช.

หยิบวัสดุอุปกรณ์แทนด้วย ย.

พูดแก้ปัญหาแทนด้วย พ.

คำชี้แจง ให้บันทึกอักษรย่อตัวใดตัวหนึ่งใน 3 ตัวในแบบสังเกต ณ เวลาที่กำหนดทุก ๆ 10 วินาทีแรกของครึ่งชั่วโมง

จุดเวลบบันทึก	พฤติกรรม	จุดเวลบบันทึก	พฤติกรรม
8.30	ช	11.00	พ
9.00	พ	11.30	ช
9.30	พ	12.00	-
10.00	ย	12.30	ย
10.30	ย	13.00	พ

4. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยแบบตรวจสอบรายการ เป็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่มีจำนวนหลายรายการด้วยการจดบันทึกหรือตรวจสอบรายการพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ตามลำดับขั้นพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของพฤติกรรมนั้น จึงเหมาะสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเพื่อนำมาวางแผนการเรียนการสอนให้เป็นลำดับขั้น ดังตัวอย่าง

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมช่วยตนเองของเด็กปฐมวัย

ด้วยแบบตรวจสอบรายการ

ชื่อผู้ถูกสังเกตชื่อ : เด็กชาย แชมป์ อายุ 4 ขวบ

ชื่อผู้สังเกต : ครูสมศรี ครูประจำชั้น

สถานที่สังเกต : ห้องเรียนชั้นอนุบาล วันเวลาสังเกต : วันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 เวลา 9.30 น.

พฤติกรรม : การเข้าสังคม

คำชี้แจง : ให้กา ✓ ในช่องระดับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก

ให้กา ✗ ในช่องระดับพฤติกรรมที่เด็กไม่ได้แสดง

รายการตรวจสอบ	วันที่
1. ให้อ่อนดักอาหารได้โดยไม่หก	✓
2. ถือแก้วมือเดียวได้	✓
3. ใส่เสื้อผ้าด้วยตนเอง	✓
4. ล้างมือและเช็ดมือได้	✗
5. เก็บของเล่นเมื่อเล่นเสร็จ	✗

5. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยมาตราส่วนประเมินค่าหรือมาตราประมาณค่า เป็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งคุณภาพของระดับพฤติกรรมที่แสดงออก

เหมาะสำหรับการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่สามารถบรรยายหรือพรรณนาได้ชัดเจน การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยแบบตรวจสอบรายการหรือมาตราประเมินค่าจะไม่บอกสาเหตุของพฤติกรรมที่สังเกต ดังตัวอย่างการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความก้าวร้าว

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความก้าวร้าว

ด้วยมาตราประเมินค่า

ชื่อผู้ถูกสังเกตชื่อ..... อายุ.....ชั้น.....

ชื่อผู้สังเกต..... วันเดือนปีที่สังเกต.....

สถานที่สังเกต.....

พฤติกรรม : ความก้าวร้าว

คำชี้แจง : ให้กา ✓ ในช่องระดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

รายการพฤติกรรม	บ่อยครั้ง	มีบ้างบางครั้ง	ไม่มีเลย
1. ดุด่าคนอื่น		✓	
2. แสดงหน้าตาดุดัน	✓		
3. แหย่เพื่อน		✓	
4. รังแกเพื่อน		✓	

ข้อดีและข้อจำกัดของการสังเกต

ข้อดีของการสังเกต

1. ช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์อย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลมีความเชื่อถือได้สูงและมีความหมายลึกซึ้งกว่าข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีอื่น
2. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้และมีความ สมบูรณ์ ได้มากกว่าเพราะเป็นข้อมูลที่ได้โดยที่บุคคลหรือสิ่งนั้นยังไม่มีโอกาสที่นึกคิดเปลี่ยนแปลง และถ้าใช้วิธีอื่นอาจลืมหืมหรือบิดเบือนจากความเป็นจริงได้
3. มีความยืดหยุ่น (flexibility) ดีกว่าวิธีอื่น เช่น สามารถช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงบางอย่างที่เป็นผลพลอยได้ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการสังเกต ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษา นอกจากนี้วิธีการนี้ยังช่วยให้ได้ข้อมูลจากผู้ถูกศึกษาไม่ได้บอกเล่าให้ฟังเพราะนึกว่าไม่สำคัญเป็นของธรรมดา หรือข้อมูลที่ถูกศึกษาบอกไม่ได้เพราะอธิบายไม่ถูก เป็นต้น
4. การสังเกตมีลักษณะโดดเด่นทางการวัด คือสามารถนำไปใช้ในการวัดซ้ำ ซึ่งเครื่องมือวัดชนิดอื่น ๆ เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ทำไม่ได้ แต่การสังเกต

สามารถเฝ้าสังเกตเข้าได้หลาย ๆ ครั้ง ทำให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และถูกต้องตรงตามที่ต้องการได้ดีกว่า และเป็นการวัดทางตรง ซึ่งเครื่องมือวัดชนิดอื่น ๆ เป็นการวัดทางอ้อม

5. การเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสังเกต ทำให้ผู้สังเกตได้เห็นทั้งกระบวนการ และผลลัพธ์ สามารถได้ละเอียดต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งไม่สามารถหาได้ด้วยเครื่องมือชนิดอื่น

6. การสังเกตเป็นวิธีการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกศึกษาไม่เต็มใจให้ข้อมูล เพราะไม่แน่ใจ หรือกลัวว่าการบอกเล่าข้อเท็จจริงนั้นจะเป็นภัยต่อตนเอง หรือเป็นการผิดกฎหมายข้อบังคับ หรือเป็นการเสื่อมเสียบุคลิกลักษณะของตนเอง

7. การสังเกตเป็นวิธีการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกศึกษาไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เช่น คนใบ้ คนหูหนวก เด็ก และทารก

8. การสังเกตมีระบบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เร็วและง่ายและสามารถ บันทึกที่ผู้ประเมินสนใจเป็นพิเศษได้ทันที

9. การสังเกตเป็นวิธีการที่มีลักษณะต่อเนื่อง เพราะผู้สังเกตต้องใช้เวลา นาน เช่น เป็นปีเป็นเดือนในการสังเกต จึงพอที่จะกล่าวได้ว่าอะไรมาก่อนมาหลัง สามารถศึกษาแนวโน้มได้ (สุภางค์ จันทวานิช. 2546 : 61)

ข้อจำกัดของการสังเกต

1. นิยามพฤติกรรมที่มุ่งสังเกตไม่ชัดเจน ทำให้ผู้สังเกตประสบปัญหาในการ สังเกต ไม่ทราบว่าจะสังเกตพฤติกรรมอะไรแน่และมีปัญหาในการแปลความหมายของพฤติกรรม ทำให้ผลของการสังเกตนั้นไม่แน่นอน เชื่อถือได้น้อยและไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

2. การสังเกตอาจมีความเชื่อถือได้ต่ำเนื่องจากผู้สังเกตมีอคติทำให้ผู้สังเกตแต่ ละคนแปลความหมายเหตุการณ์เดียวกันแตกต่างกัน

3. การสังเกตไม่สามารถเก็บข้อมูลในสถานการณ์ที่ต้องการบางอย่าง เช่น พฤติกรรมการแสดงออกในการแข่งขันกีฬา จำเป็นต้องรอเวลาเฉพาะในโอกาสแข่งขันเท่านั้น

4. การสังเกตไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทุกมุมของเหตุการณ์ เพราะผู้สังเกตไม่สามารถสังเกตหลาย ๆ เหตุการณ์หรือหลาย ๆ คนพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

5. การสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตรู้ว่าถูกสังเกต อาจทำให้ผู้ถูกสังเกตเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปจากความจริง อาจมีการบิดเบือน เสแสร้งแสดงออก

6. การสังเกตส่วนใหญ่ต้องการข้อมูลเชิงลักษณะที่ต้องการเขียนพรรณนาอย่าง ละเอียด ทำให้ยากต่อการประเมินเป็นตัวเลขและการแปลความหมาย

7. เสียเวลามาก เพราะพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องการสังเกตอาจไม่เกิดขึ้นใน ระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องรอเวลาระยะหนึ่งจึงเกิดพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์นั้น

8. ผลของการสังเกตขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สังเกตเป็นสำคัญ ถ้าผู้สังเกตไม่มีความรู้เรื่องที่จะสังเกตดีพอหรือไม่มีความเข้าใจในวิธีการสังเกตการสังเกตจะได้ผลน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของการสังเกต

ความเที่ยงตรง

บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2545 : 66) ได้กล่าวถึงการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของแบบสังเกตนั้นโดยแยกพิจารณาเป็นสองส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์รายชื่อของแบบสังเกต แยกพิจารณาความกำกวมของภาษาที่ใช้และคำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสังเกต

ในการสร้างแบบสังเกตขึ้นให้ใหม่ควรนำแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาและการวัดทบทวนตรวจทานเกี่ยวกับการใช้ภาษาของแบบสังเกตให้ถูกต้องก่อน ซึ่งอาจใช้วิธีการเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงหรือใช้การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความรายการกับจุดมุ่งหมายของการสังเกต โดยคำนวณจากสูตร การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

การวิเคราะห์คำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสังเกตโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) แล้ว หรืออาจใช้สูตร t -test ทำการทดสอบคะแนนกลุ่มสูงกับคะแนนกลุ่มต่ำก็ได้เช่นกัน

2. การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงทั้งฉบับสามารถพิจารณาการตรวจสอบคือ

ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงที่เกี่ยวข้องกับการวัดคุณภาพทางจิตวิทยาว่า แบบสังเกตนั้นสามารถใช้สังเกต ขอบเขตความหมายหรือคุณลักษณะประจำตามโครงสร้างที่กำหนดขึ้นเป็นสมมติฐานได้เพียงใด ซึ่งสามารถหาจากกลุ่มตัวอย่างที่รู้แจ้งชัดต่างกันสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีคุณลักษณะในสิ่งที่ต้องการสังเกต เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว อีกกลุ่มหนึ่งไม่มีคุณลักษณะที่ต้องการสังเกตคือไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จากนั้นนำแบบสังเกตพฤติกรรมความก้าวร้าวให้ผู้สังเกตทำการสังเกตเด็กทั้งสองกลุ่มดังกล่าวแล้วนำผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ t -test ทดสอบ ถ้าผลการทดสอบ พบว่า มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า แบบสังเกตที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของความก้าวร้าว

ความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่นของการสังเกต เป็นความสอดคล้องของการสังเกต ซึ่งอาจสังเกตคนเดียวกันในเวลาต่างกัน หรือสังเกตพร้อมกันหลายคนในเวลาเดียวกันก็ได้ การตรวจสอบความเชื่อมั่นจากการสังเกตทำได้หลายวิธี เช่น (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542 : 50)

1. วิธีให้ผู้สังเกตคนเดียวสังเกตต่างเวลากัน วิธีนี้ให้ผู้สังเกตคนเดียวไปสังเกตสิ่งเดียวกัน 2 ครั้ง แล้วนำผลที่ได้จากการสังเกตไปหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลครั้งแรกกับครั้งหลัง หรือหาค่าร้อยละของความคงที่ของข้อมูลที่ได้ระหว่างครั้งแรกและครั้งหลัง ถ้าได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือร้อยละของความคงที่สูงก็แสดงว่า การสังเกตนั้นมีความเที่ยงสูง

2. ใช้ผู้สังเกตหลายคนสังเกตพฤติกรรมเดียวกันในกลุ่มเดียวกัน วิธีนี้ให้ผู้สังเกตหลายคน (ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป) สังเกตพฤติกรรมหรือข้อมูลที่ต้องการในกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันแล้วนำผลที่ได้ไปหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องกัน (Keppa) ด้วยสูตร Scott

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 72) ยังได้กล่าวอีกการหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกตที่เป็นแบบตรวจสอบรายการและมาตราประเมินค่าว่า แบบตรวจสอบรายการและมาตราประเมินค่าสามารถนำไปสังเกตนักเรียนจำนวนหลายคนได้สะดวก จะให้ 1 เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตและให้ 0 เมื่อนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ส่วนมาตราประเมินค่าสามารถให้คะแนนได้ตามระดับพฤติกรรมที่ปรากฏเป็น 2, 1, 0 ดังนั้นจึงสามารถคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตจากผู้สังเกตคนเดียวจากสูตร $KR-20$ หรือสูตรแอลฟา ถ้ามีผู้สังเกตหลายคนสามารถหาความเชื่อมั่น โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และสูตรความเชื่อมั่นของผู้สังเกตเฉลี่ย

3.2.3. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นชุดของข้อความหรือข้อความที่สร้างและจัดเรียงลำดับไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความเชื่อ และความสนใจต่างๆ

โครงสร้างของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินทางการศึกษามีโครงสร้างที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (องอาจ นัยพัฒน์. 2548 : 163)

1. คำชี้แจงรายละเอียด เป็นส่วนแรกของแบบสอบถามที่เขียนบรรยายรายละเอียดในลักษณะชี้แจงจุดมุ่งหมายการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องการข้อมูลไปทำอะไร รายละเอียดโดยสังเขปเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างเนื้อหาของสาระของข้อความถามในแบบสอบถามว่าประกอบด้วยกี่ตอน แต่ละตอนมีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยรายการของข้อความถามกี่ข้อ และการตอบข้อความถามแต่ละข้อกระทำอย่างไร

2. ข้อมูลส่วนตัวของตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล เป็นส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อต้องการข้อมูลแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติหรือภูมิหลังส่วนตัวของตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล เช่น

เพศ อายุ อาชีพ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา สถานภาพการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

3. ข้อมูลเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ ส่วนสุดท้ายของแบบสอบถามเป็นรายการของข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจศึกษาตามหัวข้อปัญหาหรือโจทย์การวิจัย รูปแบบของข้อคำถามอาจเป็นปลายปิด แบบปลายเปิด หรือแบบผสมทั้ง 2 รูปแบบก็ได้

ข้อดีและข้อจำกัดของแบบสอบถาม

ข้อดีของแบบสอบถาม

1. ประหยัดเวลา แรงงาน ค่าใช้จ่าย และสะดวกเมื่อใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่มีลักษณะกระจายกระจายหรือมารวมกันชั่วขณะ
2. ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ เนื่องจากผู้ตอบไม่ต้องลงชื่อ กล่าวตอบตามความเป็นจริงของตน และเลือกเวลาที่ตอบได้
3. ผู้ตอบมีเวลามากพอที่จะใคร่ครวญหาคำตอบที่ตนแน่ใจจริง ๆ จึงช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องขึ้น

ข้อจำกัดของแบบสอบถาม

1. ขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้ตอบเพราะการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ทำให้ไม่เห็นกระบวนการตอบแบบสอบถามไม่ว่าใครตอบแนไม่สามารยยืนยันได้ว่าเป็นการตอบของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ข้อมูลจะเชื่อถือได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความซื่อสัตย์และจริงใจของผู้ตอบ
2. มีลักษณะยืดหยุ่นน้อย ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามหรือเข้าใจผิด อาจทำให้ตอบผิดวัตถุประสงค์ ทำให้การแปลความหมายข้อมูลผิด ข้อมูลเชื่อถือไม่ได้
3. ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อาจได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อย และเสียเวลาในการทวงถาม
4. ใช้ได้กับบุคคลที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น
5. ผู้ตอบบางที่ไม่เห็นความสำคัญ อาจจะไม่ตอบหรือขาดการพิจารณาในการตอบให้รอบคอบทำให้ขาดความเชื่อถือได้

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1. อำนาจจำแนก

เป็นการหาคุณภาพรายข้อของแบบสอบถาม แบบสอบถามทั่วไปที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ถามพฤติกรรมการปฏิบัติและถามความคิดเห็นในลักษณะทั่ว ๆ ไปไม่สามารถตรวจสอบอำนาจจำแนกของข้อคำถามโดยอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติได้ ฉะนั้นการตรวจสอบอำนาจจำแนกจึงต้องกระทำด้วยการวิเคราะห์เชิงเหตุผล อาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างแบบสอบถามเป็นเกณฑ์ แต่ถ้าเป็นแบบสอบถามที่มีรูปแบบคำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale)

ซึ่งสามารถให้คะแนนได้มากน้อยตามลำดับ จึงจะตรวจสอบโดยอาศัยการวิเคราะห์เชิงสถิติได้ ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542 : 112 – 113)

1.1 การใช้เทคนิค 25 % วิธีการนี้เป็นการวิเคราะห์คุณภาพของข้อความรายข้อ ซึ่งกระทำโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประมาณ 40 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แบ่งคะแนนเป็นกลุ่มสูง 25 % และกลุ่มต่ำ 25 % จากนั้นนำผลการตอบแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายข้อด้วยการทดสอบ t -test ถ้าข้อใดมีค่า t ที่คำนวณได้มากกว่า t ในตารางที่ระดับนัยสำคัญอย่างน้อย 0.05 แสดงว่าเป็นข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกใช้ได้

1.2 การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมด้วยสูตรของ Pearson Product Moment (r_{xy})

2. ความเที่ยงตรง

คุณภาพของแบบสอบถามที่สำคัญคือ ต้องมีความเที่ยงตรง โดยเฉพาะความเที่ยงตรงตามเนื้อหา คำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามจะต้องวัดได้ตรงตามเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการให้วัด การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามจะอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็นสำคัญ โดยนำคำถามแต่ละข้อไปตรวจสอบดูความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่าสอดคล้องตรงตามข้อมูลและตัวชี้วัดที่กำหนดหรือไม่ ด้วยการทำแบบสำรวจให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งไม่น้อยกว่า 3 คนตอบ แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3. ความเชื่อมั่น

แบบสอบถามโดยทั่วไปที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ถามพฤติกรรมการปฏิบัติ และถามความคิดเห็นในลักษณะทั่ว ๆ ไปจะไม่มีวิธีการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติได้ แต่จะตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ ถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการใช้คำถามนั้นแล้วจะได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ก็แสดงว่าแบบสอบถามนั้นมีความเชื่อมั่นแล้ว แต่ถ้าเป็นแบบสอบถามที่มีรูปแบบคำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) ก็ตรวจสอบความเชื่อมั่นได้โดยวิธีการสอบซ้ำ (Test-retest) วิธีแบ่งครึ่ง (Split-half) หรือวิธีหาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) เช่น สูตร KR-20, KR-21, วิเคราะห์ความแปรปรวนของฮอยล์ และสัมประสิทธิ์แอลฟา

3.2.4 แบบทดสอบ

แบบทดสอบ (Test) เป็นชุดของข้อคำถามหรือกลุ่มภาระงานใดๆ ที่สร้างหรือกำหนดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ แสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในรูปตัวเลขหรือคะแนนที่บ่งชี้ระดับคุณสมบัติหรือลักษณะเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเภทของแบบทดสอบ

การแบ่งประเภทของแบบทดสอบมีหลายแบบแตกต่างกันไปตามเกณฑ์ที่ใช้แบ่งดังนี้

1. การแบ่งประเภทตามจุดมุ่งหมายของการสอบ

สุนันท์ ศลโกสุม (2525 : 128 -132) ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2538 : 171 - 179) บุญธรรม ปรีดาภิจบริสุทธิ (2542 : 72 - 74) ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test)

1.1.1 แบบทดสอบของครู (Teacher – made test)

1.1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized test)

1.2 แบบทดสอบความถนัด (Aptitude test)

1.2.1 แบบทดสอบความถนัดในการเรียน (Scholastic Aptitude test)

1.2.2 แบบทดสอบความถนัดจำเพาะ (Specific Aptitude test)

1.3 แบบทดสอบบุคคลกับสังคม (Personal – social test)

1.3.1 แบบทดสอบเจตคติ (Attitude test)

1.3.2 แบบทดสอบความสนใจ (Interest test)

3.3 แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personality test)

2. แบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่ใช้วัด แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion – Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่สอบวัดจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือตามเกณฑ์ภายนอกซึ่งเป็นเนื้อหาของวิชาการเป็นหลัก

2.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm – Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่สอบด้วยกัน

3. แบ่งตามการดำเนินการสอบ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบทดสอบเป็นรายบุคคล (Individual Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันมากกับการสอบครั้งละไม่เกิน 1 คน ส่วนมากเป็นการสอบที่ต้องการให้เด็กได้ปฏิบัติหรือการกระทำที่ต้องการผลงาน

3.2 แบบทดสอบเป็นกลุ่ม (Group Test) เป็นแบบทดสอบที่สามารถใช้สอบได้กับหลายๆ คนในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการสอบที่ใช้กันอยู่มากมาย โดยเฉพาะแบบทดสอบข้อเขียน

3.3 แบบทดสอบที่ใช้คอมพิวเตอร์ (Computer – based Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้คอมพิวเตอร์ดำเนินการสอบโดยคอมพิวเตอร์จะมีโปรแกรมที่บอกคำชี้แจงในการสอบตั้งแต่เริ่มต้นและมีรายการช่วยเหลือที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมระหว่างทำการทดสอบ (อรพินทร์ ชูชม. 2545 : 31)

4. แบ่งตามความเร็วในการทำแบบทดสอบ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

4.1 แบบทดสอบที่วัดความเร็ว (Speed Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดความเร็วในการทำแบบข้อสอบ ซึ่งมักจะใช้ข้อสอบที่ค่อนข้างง่ายเป็นจำนวนมากให้ทำในเวลาจำกัด

4.2 แบบทดสอบที่ไม่คำนึงถึงความเร็ว (Power Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถของผู้สอบแต่ละคนว่ามีความสามารถระดับใด ข้อสอบมีระดับยากง่ายปนกันอยู่ ผู้สอบมีเวลาเพียงพอที่จะทำข้อสอบได้ครบทุกข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ

ในที่นี้จะกล่าวการตรวจสอบคุณภาพเฉพาะแบบทดสอบที่วัดความรู้ความสามารถหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เท่านั้น ซึ่งมีการหาคุณภาพของแบบทดสอบดังนี้ (วิรัช วรรณรัตน์. 2532 : 62 – 133)

1. ค่าอำนาจจำแนก

สำหรับวิธีการคิดคำนวณค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r) นั้น จำเป็นต้องแบ่งคนตอบออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำโดยใช้เทคนิค 27% หรือเทคนิค 50% ซึ่งมีวิธีการหาค่าอำนาจจำแนกดังนี้

1.1 คำนวณโดยสูตรอย่างง่าย คือ ผลต่างระหว่างสัดส่วนจำนวนคนตอบถูกในกลุ่มสูงกับสัดส่วนจำนวนคนตอบถูกในกลุ่มต่ำ

1.2 ค่าสหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล (Point Biserial Correlation : $r_{p.bis}$) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าข้อสอบแต่ละข้อจะต้องให้คะแนนโดยทำถูกได้ 1 และทำผิดได้ 0 เท่านั้น

1.3 ค่าสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (Biserial Correlation : r_{bis}) ข้อมูลจะต้องแจกแจงเป็นโค้งปกติ และสามารถนำไปใช้กับการตรวจคะแนนแต่ละข้อมากกว่า 1 คะแนน

1.4 เปิดตารางสำเร็จของจุง – เทห์ – ฟาน (Chung – Teh – Fan)

2. ความยากง่าย

ค่าความยากง่ายของข้อสอบ (p) เป็นรายข้อหาได้จากสัดส่วนระหว่างจำนวน ผู้ตอบข้อนั้นถูกกับจำนวนผู้ตอบทั้งหมด ค่าที่ได้จะแสดงให้เห็นทราบว่าคำถามข้อนั้นมีผู้ตอบถูกกี่เปอร์เซ็นต์นั่นเอง

3. ความเที่ยงตรง

ในการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้างของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะตรวจสอบถึงความเหมาะสมของข้อสอบกับตัวหลักสูตรที่ระบุถึงเนื้อหาและจุดมุ่งหมายโดย

พิจารณาเป็นหลักว่า ข้อสอบนั้นสามารถวัดได้ตรงตามเนื้อหาหรือพฤติกรรมตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่หรือที่เรียกกันว่า การวิเคราะห์หลักสูตร หรือการวิเคราะห์รายวิชา ซึ่งถ้าสามารถออกข้อสอบได้ตามเกณฑ์และตรงกับลักษณะที่กำหนดไว้ในตารางก็แสดงว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างได้ โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนความเที่ยงตรงตามสภาพและความเที่ยงตรงตรงเชิงพยากรณ์นั้นมักจะใช้วิธีการหาความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์ เช่น คะแนนที่ได้จากผลการเรียน ผลการปฏิบัติ ข้อสอบวัดความถนัด เกรดเฉลี่ย หรือให้ครูผู้สอนจัดอันดับ

4. ความเชื่อมั่น

การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจะคำนวณในรูปของการประมาณค่าซึ่งหาในรูปของค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นมีวิธีการคำนวณหาความเชื่อมั่นอยู่ 3 วิธี (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2542 : 209 - 245) ดังนี้

4.1 ความเชื่อมั่นแบบความคงที่ของคะแนน (Stability reliability) โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบ 2 ครั้งในเครื่องมือวัดชุดเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า วิธีการสอบซ้ำ (test – retest method) โดยใช้สูตรคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product – moment coefficient correlation)

4.2 ความเชื่อมั่นโดยใช้แบบทดสอบที่เหมือนกันสองฉบับ (Equivalent – form reliability) โดยการใช้แบบทดสอบที่มีลักษณะวัดสิ่งเดียวกันหรือคู่ขนานไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดียวกันแล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

4.3 ความเชื่อมั่นโดยใช้ความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) เป็นการใช้แบบทดสอบฉบับเดียวทำการทดสอบเพียงครั้งเดียว แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยดังนี้ วิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ(Split – half method) โดยใช้สูตรของเพียร์สันแล้วนำไปใช้สูตรขยายของสเปียร์แมนบราวน์ (Spearman – Brown formular) วิธีของคูเดอร์และริชาร์ดสันคำนวณโดยใช้สูตร KR – 20 และ KR – 21 วิธีของครอนบักโดยคำนวณในรูปสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) วิธีของฮอยท์โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Hoyt's ANOVA procedure) เป็นต้น โดยการเลือกใช้วิธีการหาความเชื่อมั่นต้องขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละสูตรด้วย

ตอนที่ 4 มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา

4.1 มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี

ความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคลที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น

ความหมายของ “พลเมืองดี” จึงย่อมแตกต่างกันกันไปตามสภาพแวดล้อมและความมุ่งหมายของสังคมแต่ละแห่ง

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม จึงสรุปได้ว่า การเป็นพลเมืองที่ดี หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม อันได้แก่ การรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเหตุผล รู้จักใช้สิทธิ รู้หน้าที่ต่างๆ มีความเคารพเชื่อฟังต่อผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่อประเทศชาติ ต่อบุคคลอื่นและต่อตนเอง รวมทั้งสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อตนเองและสังคม

ลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมย่อมแตกต่างกันกันไปตามสภาพแวดล้อมและความมุ่งหมายของสังคมแต่ละแห่ง ควรจะได้คำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆดังนี้ ลักษณะของวัฒนธรรม ลักษณะของโครงสร้างของสังคม ลักษณะนิสัยของคนในชาติ ปัญหาและความต้องการของสังคม โดยที่สังคมประเทศไทยเราเป็นสังคมประชาธิปไตย จึงได้มีบุคคลหรือสถาบันต่างๆ กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยไว้หลายท่าน ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 106-113) เห็นว่าคุณลักษณะที่น่าจะปลูกฝังให้กับนักเรียนคือ

1. ความยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมของไทย เป็นผู้มีระเบียบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีความสามัคคี มีความกตัญญูต่องานที่มีพระคุณ
2. การพัฒนาสมรรถภาพส่วนบุคคล คือ มีร่างกายสุขภาพแข็งแรง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักฟังตนเอง ขยัน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน
3. ความสามารถในการเชิงเศรษฐกิจคือ รู้จักประหยัดอดออม รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่รังเกียจการทำงานที่สุจริต
4. ความเป็นผู้ตั้งมั่นในจริยธรรมคือ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เสียสละเพื่อส่วนรวม รักษาเกียรติภูมิของประเทศชาติ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักละอายใจต่อการหลีกเลียงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
5. ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม มีความรักชาติ ยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งชาติ จงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ (2523 : 6-7) ได้กำหนดค่านิยมที่สำคัญที่จะต้องปลูกฝัง ส่งเสริมและเผยแพร่แก่เยาวชนและประชาชน เรียกว่า “ค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทย” คือ

1. การประหยัดและประมาณตนเพื่อการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
2. การรักความจริง และกล้ากระทำเพื่อความจริง
3. ความมุ่งมั่นเพื่องาน
4. การเคารพตนเอง พึ่งตนเอง และไม่ย่อท้อต่อปัญหาชีวิต
5. การใฝ่หาความรู้และใช้สติปัญญาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
6. การตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตที่

สงบสุข

7. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
8. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคมโดยการกระทำตนให้เป็นประโยชน์กับหมู่คณะและไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน

9. การตระหนักในความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี

10. การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชนและสังคม

11. ความมุ่งมั่นที่จะช่วยกันรักษาและเสริมสร้างความเป็นธรรม เสรีภาพ และภราดรภาพในสังคม

12. การตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาชีวิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

13. การรักษาความเป็นเอกราชของชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย รักไทย นิยมไทย
14. การยึดมั่นในศาสนาธรรม เป็นแนวทางประพฤติ ปฏิบัติในการดำรงชีวิต
15. การยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย
16. การเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขเป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมน้ำใจ
17. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบ

แผนโดยเคร่งครัดเพื่อความสงบสุขของสังคม

18. การช่วยรักษาห่วงแหนสาธารณสมบัติและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
19. การปลูกฝังสุขนิสัยและรักษาส่งเสริมสุขภาพของตน ครอบครัวและชุมชน
20. การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี ต่อต้านการกระทำความชั่ว

กล่าวโดยสรุปแล้วลักษณะความเป็นพลเมืองดีก็คือ ลักษณะที่ประชาชนพึงมีและเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมอันได้แก่ การมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีสติสัมปชัญญะ รักษาระเบียบวินัย มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัดมีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว มีความเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสกว่า มีความเมตตากรุณา กตัญญูกตเวที มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพและบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม รักษาและส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

4.2 มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เดวิด ปีมแรม และเควิน บอยล์ (2541 : 1–2) ให้นิยามคำว่า ประชาธิปไตย คือ หลักการที่ว่า การตัดสินใจของหมู่คณะอยู่ภายใต้การควบคุมของปวงประชาและหลักการของสิทธิเสมอภาคในการดำเนินการควบคุม

สาโรช บัวศรี (2520 : 66 – 68) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยเป็น 3 ประการด้วยกันคือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึง การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์
2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดการระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่า อำนาจอเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเพียงได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชนมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนเพื่อประชาชน
3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวร้าวในสิทธิของผู้อื่น และเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนใช้สติปัญญาและความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งมวล

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 656) ให้ความหมายประชาธิปไตยหมายถึง ระบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

ปรีดี พนมยงค์ (2543 : 6) กล่าวว่า ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ประกอบด้วยคำว่า “ประชา” หมายถึงหมู่คนหรือปวงชน กับคำว่า “อธิปไตย” หมายถึงความเป็นใหญ่

“ประชาธิปไตย” จึงหมายถึง ความเป็นใหญ่ของปวงชน การที่ปวงชนจะเป็นใหญ่ในการแสดงมติได้ ก็จำเป็นที่ทุกคนซึ่งรวมกันเป็นปวงชนนั้นต้องมี “สิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ชน” อันเป็นสิทธิและหน้าที่ตามธรรมชาติของทุกคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์ คือ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคซึ่งมนุษย์จะต้องใช้พร้อมกันกับหน้าที่มิให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนมนุษย์อื่นและหมู่คนอื่นหรือปวงชนเป็นส่วนรวม

ป.มหาพันธ์ (2544 : 31 – 32) กล่าวว่า ประชาธิปไตยหมายถึง ระบบการเมืองหรือรูปแบบการปกครองอย่างหนึ่งที่ผู้ปกครองต้องได้รับการยินยอมจากผู้ที่ถูกปกครอง ซึ่งผู้ที่ถูกปกครองต้องมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้ในโอกาสอันควร บุคคลแต่ละคนที่ถูกปกครองจะต้องได้รับการคุ้มครอง หรือมีสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ สิทธิในร่างกาย สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในการประกอบอาชีพ และสิทธิในการพูด การเขียน และการพิมพ์โฆษณา และยังหมายถึง ความสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเคารพสิทธิของกันและกัน จะต้องเคารพในสิทธิของกันและกัน การเคารพใน สาธารณสมบัติ เคารพกฎหมาย
2. การตกลงกันโดยสันติวิธี เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นย่อมมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี อันได้แก่ การใช้เหตุผล ใช้สติปัญญา ไม่ใช้วิธีการตัดสินด้วยกำลังหรือความรุนแรง
3. ความยุติธรรมในสังคม หมายถึง การปราศจากความไม่เท่าเทียมกัน ปราศจากความเหลื่อมล้ำกันของบุคคลในสังคม เช่น ความแตกต่างกันในสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ความแตกต่างกันในทางการศึกษาความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว

จากความหมายของประชาธิปไตยตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยมีความหมายในลักษณะ 2 แง่มุม คือ ความหมายในแง่ของระบอบการปกครองประเทศ และความหมายในแง่ของวิถีชีวิตมนุษย์ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ของบุคคล โดยยึดหลักการมีสิทธิหน้าที่และเสรีภาพในการดำรงชีวิต เคารพซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบในการปกครองประเทศร่วมกันอย่างเสมอภาค

พฤติกรรมประชาธิปไตย

พฤติกรรมประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติให้เกิดขึ้นซึ่งอาจจะเป็นทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม มีนักวิชาการได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยไว้ดังนี้

ทิสนา แคมณี (2536 : 7) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้มีความเป็นประชาธิปไตยดังนี้

1. เคารพในความเป็นบุคคล และการตัดสินใจของผู้อื่น
2. ใช้สิทธิและเสรีภาพและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิดของเขาในการตัดสินใจ
3. มีใจกว้าง รู้จักรับฟังผู้อื่นพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเป็นธรรม
4. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อส่วนรวม มีขันติธรรม

5. ยึดหลักในการตัดสินใจ

6. รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

7. การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง การเคารพในกติกาของสังคม การปฏิบัติต่อหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ การใช้สิทธิของตนอย่างเต็มที่ การไฝ่สันติภาพในสังคม การใช้ทักษะกระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2540) พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้ คือ

1. คารวะธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกควรมีดังนี้

1.1 เคารพซึ่งกันและกันทางกาย ได้แก่ การแสดงความเคารพซึ่งกันและกัน เช่น ทักทาย การให้เกียรติผู้อื่น การแสดงเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่า การให้การต้อนรับแก่บุคคลและการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน

1.2 เคารพกันทางวาจา ได้แก่ การพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมตามฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพ ไม่ก้าวร้าวส่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน ไม่นำความลับของบุคคลอื่นไปเปิดเผยและไม่นินทาหรือโกหกหลอกลวง

1.3 เคารพในสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งทางกายหรือทางวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่นก่อนมาหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งของเครื่องใช้ และต้องรู้จักขออนุญาตเมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่น

1.4 เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณ หากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวความคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตน ก็ควรยอมรับหรือปฏิบัติตาม

1.5 เคารพกฎระเบียบของสังคม ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคมและกฎหมายของประเทศ

1.6 มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณี

2. สามัคคีธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกควรมีดังนี้

1.1 การรู้จักประสานประโยชน์ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตัวหรือหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือของชาติ

1.2 ร่วมมือกันในการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งช่วยกัน โดยมีบุคคลอยู่ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานนี้จะต้องมีการวางแผนร่วมกันคิดและร่วมกันทำช่วยเหลือกัน ไม่หลีกเลี่ยงหรือเอาเปรียบผู้อื่น

1.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

1.4 รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนร่วมและหน้าที่ต่อสังคม

1.5 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม ในหน่วยงานและสังคม

3. ปัญญาธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกควรมีดังนี้

3.1 การไม่ถือตนเป็นใหญ่ คือการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่าง ๆ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

3.2 เน้นการใช้ปัญญาใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจปัญหาทั้งปวง ไม่ใช่เสียงส่วนมากในการตัดสินใจปัญหาเสมอไป

3.3 เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกันคิดและช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

3.4 ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมู่คณะ จะต้องช่วยกันอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีต่างก็มีเหตุผลที่ดีด้วยกัน และไม่อาจชักจูงให้กลุ่มหันไปทางใดทางหนึ่งได้เท่ากัน จึงใช้วิธีการออกเสียง

กล่าวโดยสรุปคุณลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

ด้านคารวะธรรม ได้แก่ การเคารพนับถือซึ่งกันและกัน เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักฟัง รู้จักพูด ยอมรับเหตุผล รู้แพ้รู้ชนะ ไม่เอาแต่ใจตนเอง ยึดถือความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ว่าถูกต้องเป็นหลัก

ด้านสามัคคีธรรม ได้แก่ ความร่วมมือกัน ความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียว รู้จักทำงานเป็นกลุ่มวางแผนงานแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ด้านปัญญาธรรม ได้แก่ การใช้เหตุผลในการทำงานร่วมกัน ตัดสินปัญหาด้วยปัญญา สุขุมรอบคอบ มีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมด้วยความจริงใจ

4.3 มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

ความหมายของเวลาว่าง

เวลาว่างมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของทุกคน หลังจากประกอบภารกิจหน้าที่ประจำแล้วก็จะมีเวลาว่างเหลืออยู่ เราสามารถใช้เวลาที่เหลือเหล่านั้นนำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของเวลาว่าง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เพลโต (Plato. 1978 : 3) ได้ให้ความหมายของเวลาว่างไว้ 3 ประการ คือ

1. เวลาว่างเป็นเวลาที่เหลืออยู่
2. เวลาว่างเป็นเวลาที่เป็นอิสระจากกิจกรรมอื่น ๆ
3. เวลาว่างเป็นเวลาที่เป็นตัวของตัวเองหรือความเป็นอิสระจากสภาพ จิตใจ ที่จดจ่ออยู่กับงานหรือสิ่งต่าง ๆ

ประพนธ์ศิริ ไชยชยะใหญ่ (2527 : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของ “เวลาว่าง” ว่าเป็นเวลาที่เป็นอิสระไม่ว่าจะเป็นความอิสระในหน้าที่การงานหรือธุรกิจใด ๆ ก็ตาม เป็นเวลาที่ไม่ถูกเหนี่ยวจากงานประจำหรือนอกเวลาเหนี่ยวจากงานที่จำเป็นทั้งหลาย รวมทั้งเวลานอกเหนี่ยวจากการนอนหลับด้วย

สมบัติ กาญจนกิจ (2535 : 28 – 29) ได้กล่าวถึงความหมายของเวลาว่างไว้ดังนี้ เวลาว่างมาจากภาษาลาติน Leisure แปลว่า การได้รับอนุญาตอิสระจากงานหรือหน้าที่ นอกเหนือจากงานประจำมีอิสระจากงานหน้าที่ นอกเหนือจากงานประจำมีอิสระที่จะทำอะไรได้ตามปรารถนา ความหมายในเรื่องของการศึกษาเวลาว่างมีแนวคิด 5 ความหมาย คือ

1. ทักษะของเวลาว่างแบบดั้งเดิม เวลาว่างคือ เวลาที่ไม่ทำงาน
2. เวลาว่าง คือ หน้าที่ของสังคมชนชั้น
3. เวลาว่าง คือ กิจกรรมที่ทำในช่วงเวลาว่าง
4. เวลาว่าง คือ เวลาอิสระ
5. เวลาว่าง คือ วิถีชีวิต หรือสภาพที่เกิดขึ้นต้องการให้บุคคลประสบความสำเร็จที่เขาต้องการจะทำได้ นอกจากนั้น ได้กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของกิจกรรมยามว่าง

ความสำคัญของการใช้เวลาว่าง

เวลาว่างนับเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตของทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนที่ใช้เวลาในการเล่าเรียน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง ต่อวัน เวลาที่เหลือจำเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าใช้เวลาว่างนี้ให้เป็นประโยชน์จะเป็นสิ่งสำคัญกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้ให้ความสำคัญและความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการใช้เวลาว่าง ดังนี้

ฟอง เกิดแก้ว (2527 : 33) ได้กล่าวว่า เวลาว่างเป็นเวลาที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ด้วย พัฒนาสุขภาพ สร้างมนุษยสัมพันธ์ สร้างความเป็นพลเมืองดีและพัฒนาบุคคลเป็นอย่างดียิ่งด้วย

ปธาน สุวรรณมงคล (2533 : 80) ได้กล่าวว่าเวลานับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและไม่อาจสะสมไว้ได้เหมือนทรัพยากรอื่น ๆ คนส่วนมากมักจะมองไม่เห็นความสำคัญของเวลาว่าง

เนื่องจากเห็นว่าเวลานั้นมีอยู่แล้ว ไม่ต้องไปชวนขวายเป็นให้เหนื่อย ดังนั้น เวลา จึงเป็นทรัพยากรที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า “เวลาและวารีไม่เคยคอยใคร”

สมบัติ กาญจนกิจ (2533 : 37 – 38) ได้สรุปความสำคัญของการใช้เวลาว่างไว้ดังนี้

1. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของร่างกาย
2. ช่วยให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์
3. ทำให้จิตใจสดชื่นแจ่มใส
4. ทำให้ครอบครัวได้แสวงหาความสุขร่วมกัน
5. ทำให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน
6. ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม
7. สร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดี
8. สร้างรายได้พิเศษนอกเหนืองานปกติ

จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของการใช้เวลาว่างคือ การรู้จักใช้เวลาว่างเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างหนึ่ง หากรู้จักเวลาว่างที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เวลาว่างเป็นเวลาที่มิประโยชน์อย่างยิ่งสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ต่อตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี การหาวิธีพักผ่อนโดยทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาว่างก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เกิดความอบอุ่นภายในครอบครัว และผ่อนคลาย ความตึงเครียดจากการทำงาน ไม่ควรปล่อยเวลาว่างให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะการใช้เวลาว่างอย่างถูกต้อง ทำให้ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่นได้ อาจใช้กิจกรรมนันทนาการที่เกี่ยวกับการเล่นก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นการออกกำลังกายที่ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงอีกด้วย

ประเภทของการใช้เวลาว่าง

1. การใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย

การใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการประเภทการออกกำลังกายและกีฬา เพื่อความสนุกสนาน ทำให้มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รักษาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ทำให้มีสุขภาพดี สมบูรณ์แข็งแรง ป้องกันโรคได้ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬาเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชากรในชาติ ประกอบด้วยกีฬาประเภททีม ประเภทเดี่ยว ประเภทคู่ ทั้งกีฬากลางแจ้งและกีฬาในร่ม ใช้อุปกรณ์และไม่ใช้อุปกรณ์ กิจกรรมเกม และกีฬาขั้นพื้นฐาน

2. การใช้เวลาว่างในงานอดิเรก

การใช้เวลาวางทำงานอดิเรก หมายถึง การใช้เวลาวางทำงานพิเศษ นอกเหนือจากภารกิจประจำเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ประกอบด้วยงานอดิเรกประเภทแสดง ประเภทสะสม ประเภทสร้างสรรค์และประเภทศึกษาหาความรู้

3. การใช้เวลาวางในด้านการท่องเที่ยว

การใช้เวลาวางด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การใช้เวลาในการเดินทางที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ความสนุกสนาน บันเทิง เจริญรมย์ และเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

4. การใช้เวลาวางในด้านวรรณกรรม

การใช้เวลาวางด้านวรรณกรรม หมายถึง การใช้เวลาวางทำกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการจินตนาการ ทำให้เกิดความสุข สนุกสนานเพลิดเพลิน ประกอบด้วยกิจกรรม การอ่าน พูดและเขียน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในสถานศึกษา

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในโรงเรียน ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่านดังนี้

เจอร์เกอร์ (Jaeger. 1996) ได้ศึกษากระบวนการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์แบบ รายงานโรงเรียน (School Report Cards) ของรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 31 รัฐที่จัดทำขึ้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 – 1992 ซึ่งเป็นแบบรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนจำนวน 74 แห่ง ที่มีมากกว่า 6,500 ฉบับ โดยศึกษารูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาสาระใน School Report Cards และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของความถี่ของตัวบ่งชี้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน ความสำเร็จของนักเรียนในด้านวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียนในด้านการเรียนการสอน ความสำเร็จในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน คุณลักษณะของครูและนักเรียน การเงินของโรงเรียน การอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียนในการจัดห้องเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุด แหล่งความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งนำเสนอด้วยวิธีการบรรยายทั้งแบบสั้นและแบบยาว ทั้งที่มีกราฟและตารางแสดงค่าสถิติมากบ้างน้อยบ้าง เพื่อศึกษาว่ารูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เช่น ความสั้น ยาว ของการบรรยาย ความครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่นำเสนอ จะมีผลต่อการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของ โรงเรียนและความถูกต้องในการประเมินคุณภาพของโรงเรียน การวิจัยดังกล่าวมุ่งศึกษาที่รูปแบบของ School Report Cards และความสำคัญของ School Report Cards ที่

สามารถสื่อถึงคุณภาพของสถานศึกษาสู่ผู้ปกครองและสาธารณชน และรายงานผลการวิเคราะห์ในรูปของความถี่ของตัวบ่งชี้ที่ปรากฏใน School Report Cards ผลการวิจัยพบว่า School Report Cards ที่บรรยายแบบ ยาวจะทำให้ผู้ปกครองทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียนได้มากกว่าแบบสั้นและผู้ปกครองที่ไม่ได้รับข้อมูลจาก School Report Cards จะมองคุณภาพของโรงเรียนดีกว่าผู้ปกครองที่ไม่ได้รับข้อมูล

สมคิด พรหมจ้อย (2534 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ และประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบของความสำคัญของการประเมินตนเอง การบรรยายงาน เกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ การดำเนินการประเมิน และการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ ส่วนการประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนั้นพบว่า ระบบการประเมินตนเองนี้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในระดับมาก ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานและผู้ทดลองใช้ ระบบการประเมินตนเองมีความพึงพอใจระบบการประเมินตนเองในระดับมากที่สุด ผลการประเมินการเรียนรู้ พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองมีความรู้ด้านการประเมินตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการปฏิบัติงานตามภารกิจหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 15 และผลการปฏิบัติงานก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 17 - 27) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษาโดยใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง การจัดประชุมระดมความคิดโดยใช้เทคนิคกลุ่มสมมติ การสังเกตขณะตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การวิเคราะห์และตรวจสอบผลงานและเอกสารที่เป็นหลักฐานปรากฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาและการจัดลำดับความสำคัญมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ได้แก่ ครูอาจารย์และผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้ปกครอง นายจ้าง สำหรับขั้นการตรวจสอบสภาพการประเมินผลภายในทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มผู้บริหารและครูอาจารย์ มีการคัดเลือกสถานศึกษานำร่อง 30 แห่ง เพื่อทดลองให้มีการประเมินผลภายในซึ่งกระจายตามสังกัดหน่วยงาน 6 สังกัด ในทุกภูมิภาคภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก ขอนแก่น ลพบุรี นครศรีธรรมราช และกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานการศึกษาที่สำคัญและจำเป็นที่ทุกสถานศึกษาควรทำการประเมินในช่วงแรกมีจำนวน 9 ตัวคือ 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 2) สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขนิสัยของผู้เรียน 3) ทักษะการทำงานของผู้เรียน 4)

คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 5) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 6) การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและช่วยสังคมของผู้เรียน 7) คุณธรรม จริยธรรมของครู 8) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 9) ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้ได้ทำการสำรวจสภาพและความพร้อมของสถานศึกษาในการทำงาน ประเมินผลภายในของสถานศึกษาทั้ง 63 แห่ง พบว่าที่ผ่านมาสถานศึกษาส่วนใหญ่ทำการประเมินตนเองไม่เป็นระบบ ครูอาจารย์ประมาณร้อยละ 88 รับรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษาและมีเพียงร้อยละ 53 ที่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านประเมิน สัดส่วนของผู้ทำวิจัยในสถานศึกษามีไม่ถึงร้อยละ 10 ของจำนวนอาจารย์ในสถานศึกษา มีผู้ที่สามารถทำการประเมินผลภายในได้ร้อยละ 21 สามารถสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นร้อยละ 11 ผู้ที่มีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติมีร้อยละ 17 และสามารถใช้อคอมพิวเตอร์ได้มีร้อยละ 32 ครูอาจารย์มากกว่าร้อยละ 95 ยินดีและเต็มใจที่จะทำการประเมินผลภายใน ประมาณร้อยละ 31 รู้สึกกังวลในการทำงานนี้ นอกจากนี้ร้อยละ 86 – 87 มีความเชื่อว่าสถานศึกษามีบุคลากรและทรัพยากรพร้อมที่จะทำการประเมินผลภายใน

ระบบการประเมินผลภายในที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า ระบบ TEAM – D ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการวางแผนและปฏิบัติ 2) ระบบข้อมูลและประมวผล 3) ระบบการตรวจสอบการประเมิน 4) ระบบการรายงานผลการประเมิน โดยระบบการประเมินผลภายในที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่ผูกติดกับการทำงานปกติตามวงจรการทำงานแบบ PDCA และเป็นการประเมินที่อิงโรงเรียน (School – based evaluation)

สำหรับเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งกลุ่มผู้แทนจากสถานศึกษานำร่องและนักวิชาการเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นควรใช้วิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์ และจำแนกคุณภาพของสถานศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ดี พอใช้ ต้องปรับปรุง จุดตัดของคะแนนมีความแตกต่างกันตามสังกัด แต่ที่เหมือนกัน 2 หน่วยงาน คือ สข. และกรมอาชีวศึกษา และยังสอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการ โดยระดับคุณภาพดีควรได้คะแนน 80%ขึ้นไป ระดับพอใช้ควรมีคะแนนระหว่าง 60% - 70% ระดับต้องปรับปรุงควรได้คะแนนน้อยกว่า 60% สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพสำหรับแต่ละมาตรฐานยังสรุปไม่ได้ชัดเจนว่าควรเท่ากันหรือไม่ เนื่องจากมีความแตกต่างของความคิดของสถานศึกษาที่มาจากสังกัดที่ต่างกัน และสถานศึกษาเกือบทุกสังกัดเห็นว่าโดยภาพรวมผลการประเมินควรสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นรายมาตรฐานมากกว่าเสนอผลเป็นรายตัวบ่งชี้

งศ์ดี แซ่ตัน (2544 : 132-143) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ความเหมาะสมของวิธีการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินภายในของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 30 โรงเรียนใน 5 สังกัด คือ กรมสามัญศึกษา (สศ.) สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานบริหาร การศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) การประเมินงานวิจัยมากกว่าครึ่งเป็นการประเมินเฉพาะกิจ เน้นการประเมินภาพรวมมากกว่าบุคคล มุ่งประเมินสัมฤทธิ์ผลมากกว่าความตระหนักและความพยายามในการพัฒนางาน มีการกำหนด เกณฑ์แบบอิงเกณฑ์เกินครึ่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือประเมิน โดยแยกชุดของเครื่องมือ ตามตัวบ่งชี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นกรรมการการประเมินที่แต่งตั้งขึ้นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เน้น ประเมินกลุ่มผู้ถูกประเมินทั้งประชากร ส่วนใหญ่ดำเนินการประเมินปีละครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ บรรยายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับ การวิเคราะห์ด้วยสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ 2) การประเมินผลภายใน ของโรงเรียนแต่ละสังกัด ส่วนใหญ่เป็นการประเมินเฉพาะกิจยกเว้น สช. และ สพช. ที่การประเมิน แทรกอยู่ในการทำงานปกติ สังกัดกทม.และเทศบาลเน้นการประเมินเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนารายบุคคล ทุกสังกัดกำหนดเกณฑ์แบบอิงเกณฑ์เน้นประเมินผู้ถูกประเมินทั้งประชากร ส่วนใหญ่มีเครื่องมือใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ยกเว้นสังกัดสช.และสพช. มากกว่าครึ่งหนึ่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ระดมความคิด สังกัดกทม.และเทศบาล ใช้เครื่องมือที่รวมหลายมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ในชุดเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นกรรมการการประเมิน ยกเว้น สช. ที่ให้กลุ่มผู้ถูกประเมินรายงานตนเอง สังกัดกทม.และเทศบาลบางแห่งดำเนินการประเมินภาคเรียนละครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติใช้ค่า ร้อยละเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น สพช.และสช. วิเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยาย 3) การวิเคราะห์ความ เหมาะสมของวิธีการประเมินภายในโดยใช้เกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความครบถ้วน ความถูกต้อง ความคงที่ ความทันกาล ความง่ายต่อการปฏิบัติและความประหยัด พบว่าวิธีการ ประเมินเหมาะสมมากในด้านความคงที่และความง่ายต่อการปฏิบัติ สำหรับด้านความเที่ยงตรง ความครบถ้วน ความทันกาล ความถูกต้องและความประหยัด มีความเหมาะสมระดับกลางและน้อย

ศรีนวล สถิตวิทยานันท์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประเมิน ตนเองด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันพยาบาล โดยมีการสร้างรูปแบบ ทดลอง รูปแบบ และการประเมินรูปแบบการประเมินตนเอง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินตนเอง ด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) ความสำคัญของ การประเมินตนเองด้านการจัดการเรียนการสอน 2) หลักการของการประเมินตนเอง 3) วัตถุประสงค์ของ การประเมินตนเอง 4) องค์ประกอบของการประเมินตนเอง 5) การสร้างเกณฑ์บ่งชี้ในการประเมิน ตนเอง 6) การดำเนินการประเมินตนเอง 7) การนำผลการประเมินตนเองไปใช้ปรับปรุงและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโน้ตสโน้ตและการปฏิบัติงาน ประเมินผลภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค แนวทาง แก้ไขปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จระดับสูงและระดับ ต่ำ โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 929 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อจำแนกระดับมโนทัศน์และการปฏิบัติงาน และคัดเลือกกรณีศึกษา 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนที่ ประสิทธิภาพสำเร็จระดับสูงและโรงเรียนที่ประสิทธิภาพสำเร็จระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่า ได้จำแนก โรงเรียนตามระดับมโนทัศน์และการปฏิบัติงานประเมินผลภายในสถานศึกษาได้เป็น 4 รูปแบบ คือ โรงเรียนรูปแบบที่ 1 มีมโนทัศน์และการปฏิบัติงานระดับสูง โรงเรียนรูปแบบที่ 2 มีมโนทัศน์สูงแต่ และการปฏิบัติงานระดับสูง โรงเรียนรูปแบบที่ 1 มีมโนทัศน์และการปฏิบัติงานระดับสูง และ โรงเรียนรูปแบบที่ 2 มีมโนทัศน์ระดับสูงแต่การปฏิบัติงานระดับต่ำ โรงเรียนรูปแบบที่ 3 มีมโนทัศน์ ระดับต่ำแต่การปฏิบัติงานระดับสูง และโรงเรียนรูปแบบที่ 4 มีมโนทัศน์และการปฏิบัติงานระดับต่ำ แนวทางในการปฏิบัติงานประเมินผลภายในสถานศึกษาพบว่า โรงเรียนทั้ง 4 รูปแบบมีแนวทางใน การปฏิบัติงานส่วนใหญ่สอดคล้องกัน สภาพการปฏิบัติงานประเมินผลภายในของโรงเรียนที่ประสพ ความสำเร็จระดับสูง มีการปฏิบัติงานตามวงจร PDCA อย่างต่อเนื่องในวงจรการทำงานปกติ ส่วน โรงเรียนที่ประสิทธิภาพสำเร็จระดับต่ำมีการปฏิบัติงานในขั้นตอน P และ D เท่านั้น ส่วนปัจจัยแห่ง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานประเมินผลภายในสถานศึกษา คือ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2. ความ พร้อมในการทำงานของบุคลากร 3. การทำงานเป็นทีม 4. การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและอยู่ใน วงจรปกติของการทำงาน 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 6. ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ร่วมกัน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยการสร้างและ พัฒนาเครื่องมือประเมินทางการศึกษา ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่านดังนี้

สินีนานู ศรีพัฒนพิพัฒน์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาแบบตรวจสอบ รายการประเมินหลักเพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการประเมินภายในโรงเรียน ตรวจสอบ คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการและเปรียบเทียบระดับความเหมาะสมของวิธีการประเมินภายใน ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดต่างกัน ซึ่งพัฒนาขึ้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 5 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 25 แห่ง โดยสร้างและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการ ประเมินหลักตามองค์ประกอบของการประเมินผลภายใน 5 องค์ประกอบ คือการวางแผนการ ประเมิน การเก็บข้อมูลและการประมวลผล การตรวจสอบการประเมิน การรายงานผลการประเมิน

และการใช้ผลการประเมิน รวมทั้งหมด 20 ข้อ แต่ละข้อมีรูปแบบการตอบเป็นรายข้อรายการย่อยที่สะท้อนวิธีการปฏิบัติงานด้านการประเมินภายในที่จำแนกเป็น 4 ระดับ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) แบบ 3 ระดับ คุณภาพของการปฏิบัติงาน ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักพบว่า มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้ในโรงเรียนเห็นว่าแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักให้ประโยชน์มากที่สุดในการปรับปรุงการออกแบบการประเมินภายใน และยังพบว่าผู้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการออกแบบวิธีการประเมินภายในที่เหมาะสมกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 94.62 ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของวิธีการประเมินผลภายในพบว่าโรงเรียนออกแบบการประเมินภายในได้ตามมาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องในระดับปานกลาง ความเหมาะสมของวิธีการประเมินภายในระหว่างสังกัด พบว่ามีความแตกต่างภายใน โดยที่สังกัด กทม. และเทศบาล มีความเหมาะสมมากกว่าสังกัด สปช. และ สช.

จริญญา เฉลาประโคน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประโคนชัยวิทยา โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนาเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาความเป็นไปได้ในการวิจัย สภาพบริบทของโรงเรียน ระยะที่ 2 ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรม และ ระยะที่ 3 ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพของเครื่องมือประเมิน ซึ่งได้ 1. แบบสังเกตพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นแบบสำรวจรายการพฤติกรรมรับผิดชอบที่นักเรียนแสดงออก 19 องค์ประกอบ จำนวน 143 ข้อ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ และมีความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าด้านบุคคล พิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลจาก นักเรียน ครู และผู้วิจัยและตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล จากการสังเกตและการรายงานตนเอง 2. แบบสัมภาษณ์เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมจำนวน 19 ข้อ โดยมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ และความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมโดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

อนงนาฏ ไบแสง (2545 : 71 – 77) ได้ทำการพัฒนาแบบประเมินคุณภาพภายนอกด้านกระบวนการ ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินคุณภาพภายนอกด้านกระบวนการบริหารจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการ

ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้หาร่องรอยหลักฐานที่แสดงถึงการดำเนินงานของโรงเรียนตามตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานโดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อสร้างแบบประเมินคุณภาพภายนอกด้านกระบวนการ 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ฉบับ โดยพิจารณาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น พบว่า แบบประเมินทุกฉบับมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างร่องรอยหลักฐานกับตัวบ่งชี้จากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างร่องรอยหลักฐานกับตัวบ่งชี้จากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยการพิจารณาจากค่าร้อยละความสอดคล้องของผลการประเมินที่มีความถี่สูง จากการประเมินโดยผู้ประเมินที่เป็นนิติบุคคลภายนอก มีร่องรอยหลักฐานที่มีค่าร้อยละความสอดคล้องของผลการประเมินที่มีความถี่สูงสุดอยู่ในระดับสูง จำนวน 79 รายการ คิดเป็นร้อยละ 81.44 และการประเมินโดยผู้ประเมินที่เป็นนิติบุคคลภายในโรงเรียน ร่องรอยหลักฐานทุกรายการและในทุกฉบับทั้งหมด 79 รายการมีค่าร้อยละความสอดคล้องของผลการประเมินที่มีความถี่สูงสุดอยู่ในระดับสูง จำนวน 79 รายการ คิดเป็นร้อยละ 100.00

สุรวิทย์ เภาเพิ่ม (2544 : 85-87) ได้ทำการสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มศรีนครินทร์ จำนวน 1 ชุด ประเมินทั้ง 6 มาตรฐาน ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 สเกล 61 ข้อ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มศรีนครินทร์ มีคุณภาพโดยพิจารณาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเชื่อมั่น พบว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทุกด้านมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และมีค่าความเชื่อมั่นสูง ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและบริหารงาน อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มีความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.506 ถึง 0.715 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.9233 มาตรฐานที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.602 ถึง 0.806 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.8785 มาตรฐานที่ 3 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักเรียน มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.553 ถึง 0.772 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.8732 มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากร ตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.602 ถึง 0.806 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.9174 มาตรฐานที่ 5 มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.668 ถึง 0.834 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.8678 มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย

เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.623 ถึง 0.7920 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.9204 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 6 มาตรฐาน จำนวน 61 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.9727

สัญญา คำดี (2544 : 135 – 158) ได้พัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายใน สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ตอนล่างที่ดำเนินการประกันคุณภาพระบบใช้ตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการปฏิบัติกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จังหวัดราชบุรี ในปีการศึกษา 2543 โดยทำการสร้างและพัฒนาตามองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่พัฒนาขึ้นโดย สถาบันพระบรมราชชนก ด้านการจัดการเรียนการสอนจำนวน 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีกระบวนการพัฒนา 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพ ขั้นที่ 2 คัดเลือกวิทยาลัยพยาบาลกรณีศึกษาและกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 3 กำหนดสมมติฐานชั่วคราว ขั้นที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการวิจัย ขั้นที่ 5 ดำเนินงานพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายใน ขั้นที่ 6 ตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ขั้นที่ 7 จัดทำคู่มือการใช้เครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายใน พบว่าผลการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายในที่สำคัญดังนี้คือ ได้บุคลากรที่ผ่านการอบรม ผู้ตรวจสอบคุณภาพภายในจำนวน 11 คน แบบสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลจากการตรวจสอบ เอกสาร แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกิจกรรมการประกันคุณภาพและประเด็นในการอภิปรายกลุ่มที่มีจุดสนใจร่วมกัน ในแต่ละองค์ประกอบทั้งหมด 8 ชุด จำนวน 37 ฉบับ ได้แก่ 1) ด้านปณิธาน ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา จำนวน 8 ฉบับ 2) ด้านการบริหารหลักสูตร จำนวน 5 ฉบับ 3) ด้านการบริหารคณาจารย์และบุคลากร จำนวน 5 ฉบับ 4) ด้านการบริหารจัดการนักศึกษา จำนวน 5 ฉบับ 5) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ฉบับ 6) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ จำนวน 5 ฉบับ 7) ด้านการบริหารจัดการห้องสมุดและสื่อการศึกษา จำนวน 4 ฉบับ 8) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 4 ฉบับ

จินตนา กันธวัช (2543 : 125 – 131) ได้ทำการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือประกอบการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัยทางการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร เชียงใหม่ โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษาโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา 10 มาตรฐาน 45 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชุด คือ แบบประเมินผู้บริหารโรงเรียน ในมาตรฐานที่ 1 แบบประเมินครู ในมาตรฐานที่ 2 และแบบตรวจสอบรายการในมาตรฐานที่ 2 – 10 โดยการหาคุณภาพของเครื่องมือทั้ง 3 ชุดพบว่า 1) แบบประเมินผู้บริหารโรงเรียน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันร้อยละ

ละ 80 ขึ้นไปทุกตัวบ่งชี้มาตรฐาน มีความเชื่อมั่น โดยวิธีการสอบซ้ำ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.383 2) แบบประเมินครู มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไปทุกตัวบ่งชี้มาตรฐาน มีความเชื่อมั่น โดยวิธีการสอบซ้ำ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.941 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.818 3) แบบตรวจสอบรายการ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ร้อยละ 60 ขึ้นไปทุกตัวบ่งชี้มาตรฐาน มีความเชื่อมั่นหาโดยวิธีการสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน มีความเชื่อมั่นในมาตรฐานที่ 2 – 10 จำนวน 9 ฉบับของผู้สังเกต 1 คน ระหว่าง 0.981 – 1.00 มีความเชื่อมั่นของผู้สังเกตหลายคนของแต่ละฉบับระหว่าง .997 – 1.00

ลัดดาวัลย์ สืบจิต (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาแบบสังเกตของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล เพื่อให้ครูใช้ในการบันทึกและรายงานผู้ปกครอง พร้อมทั้งพัฒนาคู่มือประกอบการใช้ โดยมีวิธีวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาแบบสังเกต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอนุบาลในสภาพการณ์ที่เป็นจริง และสร้างแบบสังเกต ขั้นที่ 2 ขั้นหาคุณภาพของแบบสังเกต ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือ จากสูตรสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องได้แบบสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 แบบสังเกตเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของร่างกาย จำนวน 7 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านร่างกาย จำนวน 19 ข้อ ด้านอารมณ์จำนวน 8 ข้อ ด้านสังคมจำนวน 19 ข้อ และด้านสติปัญญาจำนวน 19 ข้อ พบว่า มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเที่ยงตรงตามสภาพจากการเปรียบเทียบค่าตอบระหว่างผลพฤติกรรมจากแบบสังเกตที่สร้างกับผลพฤติกรรมจากสมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียนฉบับเดิม ส่วนความเชื่อมั่นของการสังเกตในตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 2 กับตอนที่ 3 คือค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (r) เท่ากับ 0.89 0.86 และ 0.87 ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาและประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 รายตัวบ่งชี้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในตำบลพลวงทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นกรณีศึกษา โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน บนพื้นฐานสภาพการณ์ที่เป็นจริงของโรงเรียนและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษา เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบการ ประเมินผลภายใน รายละเอียดของตัวบ่งชี้แต่ละตัวในมาตรฐานการศึกษาที่ 2 และการสร้าง เครื่องมือประเมินทางการศึกษา นำมาเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บ รวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาเพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์กับแนวคิดเชิงทฤษฎี เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือประเมิน

ขั้นที่ 2 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือประเมินที่ได้จากการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในภาคสนาม โดย ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนการสร้างของเครื่องมือแต่ละประเภท ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ การเขียนข้อคำถาม การทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไข และการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนเป็นหลัก

ขั้นที่ 3 การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา เป็นการประเมิน คุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ในด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้อง หลังจากการนำเครื่องมือประเมินที่ได้พัฒนาแล้วไปใช้ใน สถานการณ์จริง

การกำหนดโรงเรียนกรณีศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียนกรณีศึกษา

โรงเรียนกรณีศึกษาในการพัฒนาเครื่องมือประเมินครั้งนี้ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตการ ปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ **โรงเรียนสวน ป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ และโรงเรียนบ้านคลองตาเพชร** ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวเป็น

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 – 600 คน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เปิดทำการสอน 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา พื้นที่ตั้งของโรงเรียนกรณีศึกษาอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีปัญหาในการคมนาคมติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การจัดส่งข้อมูลข่าวสารมีความล่าช้าและไม่สะดวกในการเดินทางไป ปัจจุบันโรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ และโรงเรียนบ้านคลองตาเพชรมีจำนวนนักเรียน 573 คน, 360 คน และ 202 คน ตามลำดับ

โรงเรียนกรณีศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประเมินครั้งนี้ ถือว่าโรงเรียนกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีสภาพบริบทของโรงเรียนคล้ายกันและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน มีพื้นที่เป็นที่ราบค่อนข้างสูง ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีภูเขาและป่าไม้ล้อมรอบเหมือนกัน ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาแห่งอื่นๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 นั้นส่วนใหญ่จะมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน อีกทั้งโรงเรียนกรณีศึกษานั้นมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการดำเนินการวิจัย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ของโรงเรียนกรณีศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนเขาใหญ่ และโรงเรียนบ้านคลองตาเพชร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ จากโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา มีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน	3 คน
1.2 ครู	8 คน
1.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน	6 คน
1.4 ผู้นำชุมชน	2 คน
รวมทั้งสิ้น	19 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

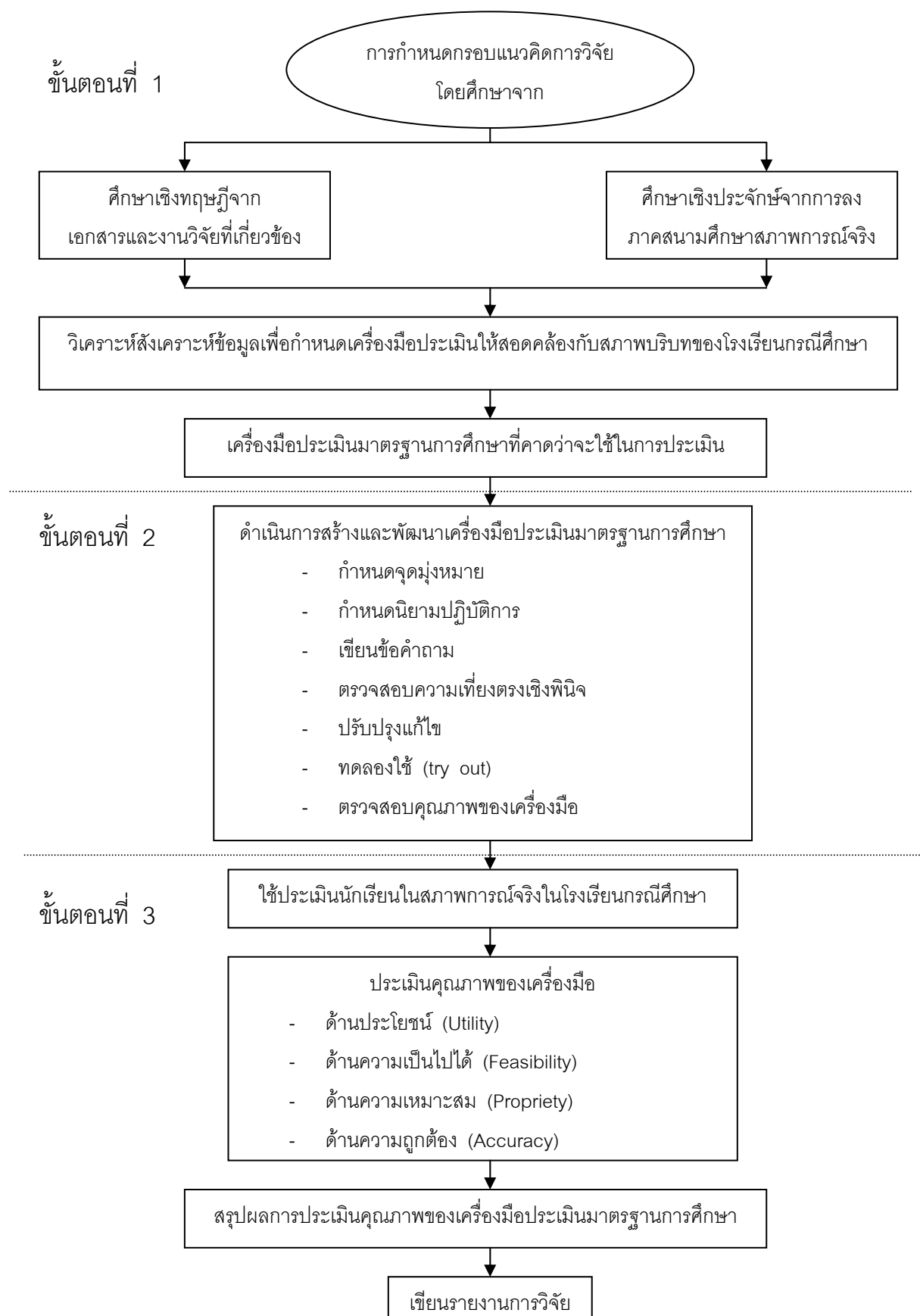
2.1 ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3	12 คน
2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	319 คน
2.3 ผู้ปกครองนักเรียน	319 คน
รวมทั้งสิ้นประมาณ	640 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน	3 คน
3.2 ศิษยานิเทศก์	3 คน
3.3 ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผลภายใน	11 คน
รวมทั้งสิ้น	17 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดลำดับขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามภาพประกอบ 8 ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ลำดับขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัย

จากภาพประกอบ 8 อธิบายลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ได้ดังนี้

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการณ์และกำหนดเครื่องมือประเมิน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยว่า เครื่องมือประเมินที่มีประสิทธิภาพนั้นควรดำเนินการสร้างและพัฒนาบนพื้นฐานสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและสภาพบริบทของโรงเรียน และสามารถให้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพการณ์ที่เป็นจริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์และความคิด แง่มุมหรือประเด็นตามการรับรู้และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบการประเมินผลภายใน มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เฉพาะด้านผู้เรียนเป็นหลัก และศึกษาเจาะลึกในรายละเอียดของตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานการศึกษาที่ 2 รวมถึงวิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละตัวบ่งชี้ ตั้งแต่การเลือกใช้เครื่องมือประเมิน การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพ และเกณฑ์การประเมิน แล้วนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

2. การศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ ในการศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบนั้น ผู้วิจัยได้ลงภาคสนาม เพื่อศึกษาสภาพการณ์และบริบทภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ สภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน จำนวนครูและนักเรียน จำนวนห้องเรียน แผนการปฏิบัติการประจำปี ระบบการประเมินผลภายในโรงเรียน มาตรฐานการศึกษาที่ใช้ในการประเมินผลภายใน รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และความต้องการเครื่องมือที่ใช้ประเมินนักเรียน รวมถึงการรับรู้และความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ครูอาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อมาตรฐานการศึกษาที่ 2 ว่ามีความคิด แง่มุมหรือประเด็นตามการรับรู้และความต้องการของชุมชนว่าควรจะเป็นอย่างไร ต้องการให้เด็กเกิดพฤติกรรมอย่างไรบ้าง โดยศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารโรงเรียน 2. ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินคุณภาพภายใน 3. ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน และ 4. ผู้นำชุมชน ในขั้นนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) กับ

กลุ่มครู และศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารหลักฐานร่องรอยของโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการศึกษาดังนี้

2.1 การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport)

ผู้วิจัยเริ่มเข้าสู่สนามเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งในการสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์นั้นรุ่นพี่ที่เป็นครูที่โรงเรียนกรณีศึกษาได้แนะนำผู้วิจัยกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูทุกคนในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนโดยรอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้แนะนำตนเองอย่างเป็นทางการกับผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาและสนทนาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการวิจัยและวิธีการและกระบวนการดำเนินการวิจัย ตลอดจนชี้แจงประโยชน์ที่โรงเรียนและผู้บริหารจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้บริหารเสนอแนะและร่วมปรับปรุงแผนการดำเนินการวิจัยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และขออนุญาตให้ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำผู้วิจัยกับคณะครูทุกคนในโรงเรียน อีกทั้งผู้วิจัยได้พักอยู่ที่บ้านพักครูในโรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ จึงมีโอกาสนี้จะเข้าไปพูดคุย สนทนา และร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคณะครู เพื่อสร้างความสัมพันธ์และคุ้นเคยให้มากขึ้น และได้เยี่ยมชมนชุมชน พบปะพูดคุยกับผู้ปกครองตามบริเวณตลาด ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวยในบริเวณหมู่บ้านนั้นจึงทำให้มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น

2.2 การสังเกตการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาสภาพการณ์โดยทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน และทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบการทำงานในโรงเรียน การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในเบื้องต้นเพื่อศึกษาว่าในแต่ละตัวบ่งชี้ที่นักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษามีการแสดงพฤติกรรมอย่างไรที่จะบ่งบอกว่านักเรียนได้มาตรฐานตามตัวบ่งชี้เหล่านั้นเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.3 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการจัดสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในภาคสนามกับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่มกับคณะครูในแต่ละโรงเรียนเกี่ยวกับความคิด แง่มุมหรือประเด็นที่มีต่อมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ว่าแต่ละตัวบ่งชี้ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมอย่างไรหรือนักเรียนควรมีพฤติกรรมอย่างไรตามการรับรู้และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

2.4 ศึกษาเอกสารหลักฐานร่องรอยของโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผลภายในทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน (SAR) เอกสารกรอบ

การประเมิน เอกสารชุดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และแฟ้มเอกสารการประเมินภายในของแต่ละมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3. การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการลงภาคสนามศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ มาวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้มาว่า พฤติกรรมบ่งชี้ที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้มีอะไรบ้างตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและกำหนดกรอบการประเมินที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับ แหล่งผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ประเภทของเครื่องมือประเมิน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การตัดสิน โดยพิจารณาตัดสินร่วมกับคณะครูที่รับผิดชอบงานประเมินผลภายในของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา และทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ซึ่งพิจารณาจากความสอดคล้องของข้อมูลต่างโรงเรียน ต่างบุคคล ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องและสอดคล้องกันหรือไม่ หรือที่เรียกว่า การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับความคิด แง่มุมหรือประเด็นตามการรับรู้และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เป็นคำถามที่นำไปสู่ภาพสะท้อนของการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินในสภาพที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา โดยมีตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่มครั้งนี้ เช่น

“ท่านคิดว่ามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 นี้ต้องการให้นักเรียนในโรงเรียนของท่านมีพฤติกรรม อย่างไรบ้าง”

“ท่านคิดว่ามีแนวทางในการประเมินหรือวิธีการประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษานี้ อย่างไร”

“ในแต่ละตัวบ่งชี้มีเทคนิควิธีการวัดอย่างไร เก็บข้อมูลจากใครบ้าง ใช้เครื่องมืออะไรในการวัดและประเมิน และใช้เกณฑ์ในการประเมินอย่างไร”

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

อุปกรณ์อื่นๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ ซึ่งใช้ในการเก็บภาพสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ นอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นคือสมุดบันทึกภาคสนาม สำหรับบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากการสังเกต

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2

การดำเนินการวิจัยในขั้นที่ 2 เป็นการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเครื่องมือที่คาดว่าจะใช้ในการวัดและประเมิน (Assessment) คุณภาพผู้เรียนในการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 โดยมีเครื่องมือที่คาดว่าจะใช้ประเมินผู้เรียนในมาตรฐานการศึกษาที่ 2 รายตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ชุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ของนักเรียนที่มีต่อพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม เป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรมบ่งชี้ต่าง ๆ เหล่านั้น

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม เป็นแบบทดสอบแบบสถานการณ์ (Situation) โดยมีสถานการณ์สมมติที่ผูกเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่านักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อเกิดสถานการณ์นั้นขึ้นกับนักเรียน โดยให้นักเรียนเลือกเพียงคำตอบเดียว

แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม เป็นแบบบันทึกข้อมูล โดยให้ครูประจำชั้นตรวจสอบและสังเกตนักเรียนในชั้นเรียนของท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ของนักเรียน และในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ของนักเรียน เพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนมาตรฐานการศึกษาที่ 2 ในตัวบ่งชี้ที่ 1 ให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.2 กำหนดรูปแบบคำถามและประเด็นคำถามของแบบสอบถามโดยมีประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ของนักเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และข้อมูลจากการลงภาคสนาม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถาม

1.3 เขียนข้อคำถามของแบบสอบถาม ให้มีเนื้อหาตามประเด็นคำถาม และนำหลักการในการสร้างข้อคำถามในการสร้างแบบสอบถามช่วยในการเขียนข้อคำถาม โดยมีรูปแบบของ

คำถามเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนค่า แบบสอบถามมีเนื้อหาประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน

1.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ภาษาที่ใช้สื่อความหมาย รูปแบบของแบบสอบถามและความครอบคลุมเนื้อหาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมของนักเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 10 คน และให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อการตอบแบบสอบถาม เช่น ความยากง่ายในการตอบ ความน่าสนใจของข้อคำถาม และวิธีการตอบ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกรอบ

1.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

ตัวอย่างแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านชื่อ (นาย / นาง / นางสาว)
2. ผู้ปกครองของ (ด.ช. / ด.ญ.)
3. ระดับการศึกษา
 - ☐ ระดับประถมศึกษา
 - ☐ ระดับมัธยมศึกษา
 - ☐ อื่นๆ ระบุ.....
4. อาชีพ
 - ☐ รับจ้าง
 - ☐ ค้าขาย
 - ☐ แม่บ้าน
 - ☐ เกษตรกรรม
 - ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของเด็กนักเรียนตามความเป็นจริงของท่าน

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		ทำบ่อย	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1	ยกมือไหว้เมื่อพบกับญาติผู้ใหญ่			
2	พูดกับผู้ใหญ่มีหางเสียงครับหรือค่ะ			
3	ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง			
4	ขออนุญาตผู้ปกครองก่อนออกจากบ้าน			
5	กล่าวขอโทษเมื่อทำผิดหรือต้องรบกวนผู้อื่น			
6	พูดสอดแทรกขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกัน			

การให้คะแนน

โดยให้คะแนนตามระดับการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นๆ ของนักเรียน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
ทำบ่อย	2 คะแนน	0 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	0 คะแนน	2 คะแนน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมพฤติกรรมประชาธิปไตย มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสังเกต

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสังเกตคือ เพื่อสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมสำหรับใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 ของมาตรฐานการศึกษาที่ 2

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย และศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงภาคสนามเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมมี 5 ด้านย่อย ได้แก่ การเคารพทางกาย การเคารพทางวาจา การเคารพในความคิด การเคารพในสิทธิ และการเคารพในกฎเกณฑ์

2.2 กำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อหาตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือศึกษาตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมจากสภาพที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน การจัดสนทนากลุ่มกับคณะครู และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

2.3 คัดเลือกตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมแก่การสังเกต และครอบคลุมโครงสร้างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมได้แก่ การเคารพทางกาย การเคารพทางวาจา การเคารพในความคิด การเคารพในสิทธิ และการเคารพในกฎเกณฑ์ จำนวนด้านละ 10 พฤติกรรม ทั้งหมดจำนวน 50 พฤติกรรม โดยผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกร่วมกับครูผู้สอน

2.4 ดำเนินการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ที่ได้คัดเลือกมาสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นหรือไม่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้านักเรียนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นให้ 1 คะแนน ถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นให้ 0 คะแนน สำหรับการวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 ของมาตรฐานการศึกษาที่ 2

2.5 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยที่สร้างขึ้นไปให้ประธานและกรรมการตรวจดูความสมบูรณ์ ความถูกต้องของเครื่องมือ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษาและด้านพฤติกรรมศาสตร์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ได้แบบสังเกตที่ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้สื่อความหมายชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน และคัดเลือกพฤติกรรมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 ทดลองใช้เครื่องมือครั้งที่ 1

ผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 2 คน โดยครูประจำชั้นและผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตร่วมกัน เป็นเวลา 14 วัน เพื่อจะได้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการใช้แบบสังเกต จากการทดลองใช้พบว่า คณะครูมีความเห็นว่าควรลดจำนวนพฤติกรรมในแบบสังเกตให้เหมาะสม เนื่องจากมีจำนวนพฤติกรรมที่สังเกตมาก

เกินไปและเป็นการสังเกตนักเรียนรายบุคคล จึงอาจทำให้ไม่สะดวกในการนำไปใช้สังเกตนักเรียน จึงได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ สามารถสังเกตเห็นได้ และเกิดขึ้นจริงภายในโรงเรียน ทั้งหมดจำนวน 35 พฤติกรรม

2.7 ทดลองใช้เครื่องมือครั้งที่ 2

ผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่นของการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปให้ครูผู้สอนจำนวน 2 คนเป็นผู้สังเกตนักเรียนคนเดียวกันจำนวน 3 คน เป็นเวลา 1 เดือน

2.8 จัดพิมพ์แบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

ตัวอย่างของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตย

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ชั้น.....

ชื่อผู้สังเกต..... ช่วงเวลาที่สังเกต.....

คำชี้แจง : ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ปฏิบัติ เมื่อนักเรียนแสดงหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ไม่ปฏิบัติ เมื่อนักเรียนไม่แสดงหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

พฤติกรรมบ่งชี้	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
พฤติกรรมเคารพทางกาย (0) ทำความเคารพครูเมื่อพบกับครู..... (00) เชื้อฟังกูกล่าวตักเตือน.....		
พฤติกรรมเคารพทางวาจา (0) พูดจากับครูมีหางเสียง..... (00) กล่าวขอโทษ เมื่อตนทำผิด.....		
พฤติกรรมเคารพในความคิดเห็น (0) ตั้งใจฟังเพื่ออภิปรายด้วยความตั้งใจ..... (00) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น.....		
พฤติกรรมเคารพในสิทธิของผู้อื่น (0) ขออนุญาตเจ้าของก่อนหยิบสิ่งของผู้อื่นหยิบของ..... (00) เข้าแถวซื้ออาหารตามลำดับ.....		
พฤติกรรมเคารพในกฎเกณฑ์ (0) ถอดรองเท้าเมื่อเดินขึ้นอาคารเรียน..... (00) เมื่อได้ยินเพลงชาติยืนแสดงความเคารพ.....		

3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม มีขั้นตอนการ สร้างดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสังเกต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม สำหรับใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในตัวอย่างที่ 1, 2 และ 3 ให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย และศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงภาคสนามเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมี 5 ด้านย่อย ได้แก่ การเคารพทางกาย การเคารพทางวาจา การเคารพในความคิด การเคารพในสิทธิ และการเคารพในกฎเกณฑ์

3.3 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์ชนิด 3 ตัวเลือก โดยให้เลือกตอบตามความคิดเห็นและความรู้สึกผู้ตอบให้ครอบคลุมพฤติกรรมประชาธิปไตย 5 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งฉบับ 50 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 1, 2 และ 3

3.4 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ประธานและกรรมการตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของเครื่องมือ และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษาและด้านพฤติกรรมศาสตร์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ได้แบบสังเกตที่ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้สื่อความหมายชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกันตรวจสอบ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดได้สอดคล้องและครอบคลุมกับเนื้อหาจำนวน 50 ข้อซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามความแนะนำ

3.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 66 คน แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมข้อที่เหลือ (Item total correlation) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -.017 ถึง .739 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ทั้งหมด 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .202 ถึง .736

3.6 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนจำนวน 69 คน แล้วตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .879 และค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ .812

3.7 จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์แต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่านักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อเกิดสถานการณ์นั้นตามความรู้สึกจริงของนักเรียน โดยทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

พฤติกรรมเคารพทางกาย

(0) มาโนชเห็นครูจारीที่ตลาด เขารู้ว่าเป็นครูที่ย้ายมาอยู่ใหม่และยังไม่เคยสอนเขา ถ้านักเรียนเป็นมาโนช นักเรียนจะทำอย่างไร?

- ก. เข้าไปแนะนำตัวและทำความเคารพ (2 คะแนน)
- ข. แกล้งทำเป็นไม่เห็นครู (0 คะแนน)
- ค. ถ้าเดินสวนกันถึงจะทำความเคารพ (1 คะแนน)

พฤติกรรมเคารพทางวาจา

(0) อุดมไปห้องสมุดแล้วยืมหนังสือหลายเล่ม ระหว่างที่จะเดินออกจากห้องสมุด ปรีชาเดินมาด้วยความรีบเร่งจึงเดินชนอุดมทำให้หนังสือของอุดมตกกระจัดกระจาย ถ้านักเรียนเป็นปรีชาจะทำอย่างไร

- ก. กล่าวขอโทษแล้วรีบเดินเลี้ยวไป (1 คะแนน)
- ข. กล่าวขอโทษและช่วยเก็บหนังสือ (2 คะแนน)
- ค. รีบเดินไปทันทีเพราะห้องสมุดใกล้จะปิด (0 คะแนน)

พฤติกรรมเคารพในความคิดเห็น

(0) ในช่วงมิกอิสระ อรพินธ์ได้ปรึกษากับมารีษาและเพื่อนๆ เพื่อทำรายงานสังคมศึกษา โดยอรพินธ์เสนอว่าควรแบ่งหัวข้อไปค้นคว้า แต่มารีษาไม่เห็นด้วยเพราะต้องการให้ทุกคนช่วยกันค้นคว้า ถ้านักเรียนเป็นมารีษา นักเรียนจะทำอย่างไร?

- ก. พุดแทรกขึ้นทันทีว่าไม่เห็นด้วย (0 คะแนน)
- ข. ขออนุญาตแสดงความคิดเห็นทันที (1 คะแนน)
- ค. รอให้อรพินธ์เสนอความคิดเห็นจบก่อน (2 คะแนน)

พฤติกรรมเคารพในสิทธิ

(0) ในตอนพักเที่ยงที่โรงอาหารมีร้านขายแจ่มขายข้าวราดแกงอยู่ร้านเดียวและมีคนเข้าแถวซื้ออยู่เป็นจำนวนมาก มานิตยรู้สึกหิวมากและต้องรีบไปเล่นฟุตบอล นักเรียนเป็นมานิตยจะทำอย่างไร?

- ก. เข้าแถวซื้อตามลำดับ (2 คะแนน)
- ข. ขออนุญาตเพื่อแทรกแถว (1 คะแนน)
- ค. เข้าไปแทรกที่หัวแถว (0 คะแนน)

พฤติกรรมเคารพกฎระเบียบ

(0) ในตอนเช้าอำนาจถือของพระรูงพระวังและหนักเขาต้องการรีบเอาไปเก็บที่ห้องเรียน ถ้าเดินตามทางเดินจะต้องเดินอ้อมและช้า แต่ถ้าเดินลัดสนามจะทำให้ถึงห้องเรียนเร็ว ถ้านักเรียนเป็นอำนาจจะอย่างไร?

- ก. รีบเดินลัดสนามทันที (0 คะแนน)
- ข. ถ้าไม่มีครูมองก็จะเดินลัดสนาม (1 คะแนน)
- ค. เดินตามทางเดิน (2 คะแนน)

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 2 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมสูง

ให้ 1 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

ปานกลาง

ให้ 0 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมต่ำ

การแปลความหมายของคะแนน มีดังนี้

- ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.00 – 0.67 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับควรปรับปรุง
- ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.68 – 1.35 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับพอใช้
- ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.36 – 2.00 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

4. แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบตรวจสอบรายการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนมีส่วนร่วมตลอดปีการศึกษา โดยศึกษาจากแผนปฏิบัติการประจำปีและปรึกษาหารือกับคณะครูที่เป็นคณะกรรมการประเมินผลภายในจากการลงภาคสนาม

4.2 กำหนดรูปแบบของแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ว่านักเรียนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

4.3 ดำเนินการสร้างแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม

4.4 นำรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความชัดเจนของขั้นตอนในรูปแบบ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบในด้านความเหมาะสมของรูปแบบบันทึก ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้วแก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.5 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมไปให้ครูประจำชั้นทดลองใช้กับนักเรียนในชั้นเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน และสอบถามความคิดเห็นของครูประจำชั้นต่อการใช้แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม เช่น การใช้ ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน และปัญหาในการใช้แบบบันทึก เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกรอบ

4.6 จัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม

ชื่อกิจกรรม.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โรงเรียน..... ประจําภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา.....

นักเรียนระดับชั้น.....ครูประจำชั้นชื่อ.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน พร้อมทั้งให้ระดับคุณภาพของการเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

- ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น แต่ไม่มีความสนใจและไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม
- ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะงานที่ตนได้รับมอบหมายเพียงเท่านั้น
- ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายและอาสาช่วยทำงานอื่นอย่างเต็มความสามารถ

รายนามนักเรียน	การเข้าร่วมกิจกรรม			
	ไม่เข้าร่วม 0	เข้าร่วมกิจกรรม		
		3	2	1
1				
2				
3				
4				
5				
6				

การแปลความหมาย

ระดับ 1	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง
ระดับ 2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ พอใช้
ระดับ 3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี

5. แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่างและการสร้างแบบสอบถาม

5.2 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำในเวลาว่างโดยทำการศึกษาจากเอกสารหลักฐานร่องรอยของโรงเรียนจากการลงพื้นที่ภาคสนามเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่นักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาชอบทำในเวลาว่าง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมที่นักเรียนทำในเวลาว่าง

5.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีเนื้อหาประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำ และแบบเติมคำ

5.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ความเหมาะสมของรูปแบบของแบบสอบถามและความครอบคลุมเนื้อหา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามคำแนะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 24 คน และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยดูความชัดเจนของการตอบ ความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตอบ และความสอดคล้องในการตอบระหว่างข้อ แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

5.6 จัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อนักเรียน..... นามสกุล.....
2. ชื่อโรงเรียน.....
3. ระดับชั้น ○ มัธยมศึกษาปีที่ 1
 ○ มัธยมศึกษาปีที่ 2
 ○ มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. เมื่อนักเรียนมีเวลาว่างขณะอยู่ที่โรงเรียนหรืออยู่ที่บ้านนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้
 อยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ตามความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
ทำบ่อย	หมายถึง	นักเรียนทำกิจกรรมนั้น อยู่บ่อยๆ เมื่อมีเวลาว่าง
ทำเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนทำกิจกรรมนั้น เป็นบางครั้ง เมื่อมีเวลาว่าง
ไม่เคยทำ	หมายถึง	นักเรียน ไม่เคยทำ กิจกรรมนั้นเมื่อมีเวลาว่าง

กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	ทำบ่อย	ทำเป็น บางครั้ง	ไม่เคยทำ
0) อ่านหนังสือเรียน			
0) เล่นวิดีโอเกมส์			
0) เล่นกีฬา			
0) ขับรถมอเตอร์ไซด์ / รถจักรยาน			
0) เข้าห้องสมุด			
0) วิ่งเล่นกับเพื่อน			
0) เล่นดนตรี			
0) อยู่เฉยๆ			

2. ให้นักเรียนบอกกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำในเวลาว่างขณะอยู่ที่บ้านมา 3 อันดับ โดยเรียงตามลำดับความชอบ จากกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด (อันดับที่ 1) จนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด (อันดับที่ 3)

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

อันดับที่ 3

3. ให้นักเรียนบอกกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำในเวลาว่างขณะอยู่ที่โรงเรียนมา 3 อันดับ โดยเรียงตามลำดับความชอบ จากกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด (อันดับที่ 1) จนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด (อันดับที่ 3)

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

อันดับที่ 3

การให้คะแนน

1. แบบสอบถามลักษณะมาตราประเมินค่า (Rating Scale)

โดยให้คะแนนตามระดับการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ของนักเรียน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	กิจกรรมที่เป็นประโยชน์	กิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์
ทำบ่อย	2 คะแนน	0 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	0 คะแนน	2 คะแนน

2. แบบสอบถามลักษณะเติมคำ ให้คะแนนดังนี้

กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน (Weight) ประจำแต่ละอันดับดังนี้

อันดับที่ 1 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

อันดับที่ 2 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

อันดับที่ 3 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน (Weight) ประจำกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้ 1 คะแนน

กิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ให้ 0 คะแนน

วิธีคิดคะแนนรวม

นำคะแนนของกิจกรรมที่นักเรียนเลือกแต่ละอันดับคูณกับคะแนนประจำอันดับนั้นๆ แล้วรวมคะแนน โดยถือหลักง่ายๆ ว่า อันดับที่ 1 คูณด้วย 3 อันดับที่ 2 และ 3 คูณด้วย 2 และ 1 ตามลำดับ ดังตัวอย่าง

	การคิดคะแนน
อันดับที่ 1 เล่นกีฬา	$1 \times 3 = 3$
อันดับที่ 2 อ่านหนังสือ	$1 \times 2 = 2$
อันดับที่ 3 เล่นบ้านเพื่อน	$0 \times 1 = 0$
รวม	5

การแปลความหมายของคะแนน

ระดับคะแนนตั้งแต่ 42 คะแนนขึ้นไป นักเรียนใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่มีประโยชน์อยู่ในระดับสูง

ระดับคะแนนตั้งแต่ 26 – 41 คะแนน นักเรียนใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่มีประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนตั้งแต่ 1 – 25 คะแนน นักเรียนใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่มีประโยชน์อยู่ในระดับต่ำ

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3

การดำเนินการวิจัยในขั้นที่ 3 เป็นการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง โดยการนำเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นจำนวน 5 ชุด ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับโรงเรียนกรณีศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นจำนวน 5 ชุด ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับโรงเรียนกรณีศึกษาจำนวน 3 แห่ง

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานด้านการประเมินผลภายในครูประจำชั้นและศึกษานิเทศก์ ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 จำนวน 5 ฉบับ ในด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ภายหลังจากการนำเครื่องมือประเมินที่พัฒนาแล้วใช้ในสถานการณ์จริง โดยแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาจำนวน 1 ฉบับจะใช้ประเมิน

เครื่องมือประเมินที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจำนวน 1 ชุด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จะต้องตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาทั้งหมดคนละ 5 ฉบับ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานด้านการประเมินผลภายใน ครูประจำชั้น และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ จากการใช้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา

3. ผู้วิจัยสรุปผลการประเมินเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้อง รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ

4. นำผลที่ได้มาเขียนรายงานการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 แบบสอบถามนี้สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานด้านการประเมินผลภายใน ครูประจำชั้นและศึกษานิเทศก์ เป็นผู้ประเมินเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ตอนที่ 2 จะเป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ประเมินต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างเครื่องมือ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านความเป็นประโยชน์					
0. ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู					
00. ผลการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน					
000. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือช่วยให้สามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านความเป็นไปได้ 0.เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริงและตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน					
00.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเครื่องมือทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว					
000.เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้ตามความเป็นจริง					
ด้านความเหมาะสม 0.เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม และตรงตามความต้องการกับสภาพบริบทของโรงเรียน					
00.เครื่องมือไม่เป็นการรบกวนให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล					
000.เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลและผู้ประเมินได้รับความเสียหาย					
ด้านความถูกต้อง 0.การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้องตามความต้องการของผู้ประเมิน					
00.การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย					
000.การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ นอกจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยต้องขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนในการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้

ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผลภายใน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อไม่เป็นการรบกวนเวลาของผู้ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลตามวัน เวลาที่นัดหมายกับโรงเรียนกรณีศึกษา ซึ่งการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียนกรณีศึกษาแต่ละแห่ง ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนกรณีศึกษาตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน ถึง วันที่ 22 มิถุนายน 2547 และในส่วนของข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมจากผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนนั้น ผู้วิจัยใช้เวลาช่วงพักร้อน เนื่องจากเป็นเวลาที่ชาวบ้านเสร็จภารกิจจากการประกอบอาชีพและมีเวลารว่างในการให้สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นภาพรวมถึงพฤติกรรมบ่งชี้ที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้มีอะไรบ้างตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและกำหนดกรอบการวัดและประเมินตามมาตรฐานการศึกษา ดังกล่าวที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับ แหล่งผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ประเภทของเครื่องมือประเมิน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การตัดสิน โดยพิจารณาตัดสินร่วมกับคณะครูที่รับผิดชอบงานประเมินผลภายในของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2

1. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินที่คาดว่าจะใช้ในการประเมินจำนวน 5 ชุด ซึ่งคณะครูของโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือประเมินดังกล่าว เพื่อให้เครื่องมือประเมินนั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ก่อนที่จะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุม และความเป็นไปได้

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือประเมินที่ปรับปรุง แก้ไขเบื้องต้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เครื่องมือประเมินดังกล่าว พร้อมทั้งสังเกตการณ์ขณะดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือประเมินและสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้เครื่องมือประเมินแต่ละชุดเกี่ยวกับความเข้าใจในการใช้เครื่องมือประเมิน ความชัดเจนของภาษา และปัญหาในการตอบข้อคำถามแต่ละข้อ ภายหลังจากการทดลองใช้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือประเมินให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือครูประจำชั้นระดับชั้นที่ 3 เพื่อนัดหมายวัน เวลา อีกครั้ง พร้อมทั้งชี้แจงวิธีการดำเนินการวิจัย ในการนำเครื่องมือประเมินฉบับสมบูรณ์มาใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประสพปัญหาด้านระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นช่วงที่โรงเรียนแต่ละแห่งมีภารกิจในการเตรียมรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาและประเมินคุณภาพบุคลากรจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เดือนธันวาคม 2547 ถึง เดือนมีนาคม 2548 และ เดือนพฤษภาคม 2548 ถึง เดือนสิงหาคม 2548

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรที่รับผิดชอบงานประเมินผลภายในของโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 และขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ จากการนำเครื่องมือประเมินไปใช้จริงในโรงเรียนกรณีศึกษา พร้อมนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือประเมินที่สร้างและพัฒนาขึ้นทั้งหมดจำนวน 5 ชุด และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 จำนวนทั้งหมด 5 ฉบับ มอบให้กลุ่มตัวอย่าง ตามกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้ พร้อมทั้งชี้แจงวิธีการรายละเอียดต่างๆ ในการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินดังกล่าว แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีภารกิจในการปฏิบัติงานมากและมีระยะเวลาค่อนข้างที่จำกัด ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มตัวอย่างประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินที่สร้างและพัฒนาขึ้นครั้งละ 1 ชุด พร้อมทั้งขออนุญาตสัมภาษณ์ประกอบเพื่อเป็นการไม่รบกวนเวลาของกลุ่มตัวอย่าง และนัดหมายวัน เวลา มาเก็บข้อมูลอีกครั้ง ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2548 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2548

3. เมื่อสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสรุปผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อีกทั้งปัญหา อุปสรรคที่เกิดจากการใช้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษามาตราฐานที่ 2 และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 มีการดำเนินการดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งใช้ในการจำแนกประเภทของข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช. 2545: 152-153) โดยจัดประเภทของคำและข้อความที่จะวิเคราะห์ ดูว่าข้อความหรือคำพูดนั้นสื่อถึงอะไร มีทิศทางอย่างไร เนื้อหากล่าวถึงการกระทำหรือพฤติกรรมอย่างไร สร้างข้อสรุปหาความเกี่ยวโยงของเหตุการณ์กับกรอบแนวคิดและทฤษฎี

1.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้เกณฑ์การตรวจสอบสามเส้า (Data triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยตรวจสอบจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2 เป็นการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือของเครื่องมือประเมินที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มีการดำเนินการดังนี้

2.1 การวิเคราะห์หาความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษาในการเขียนข้อคำถาม คำชี้แจง และขั้นตอนการใช้เครื่องมือประเมิน ตลอดจนรูปแบบของเครื่องมือประเมิน โดยการพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุม และความเป็นไปได้ของเครื่องมือประเมิน โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

2.4 การวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation Coefficient)

2.5 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

2.6 การวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3 ดำเนินการดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมิน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา และแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสอบถามความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการใช้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยหาจากการพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของโรบินสันและแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2539 : 251)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องที่บ่งชี้ความเที่ยงตรง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545ข : 84)

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X - (\sum X)^2][N\sum Y - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	N	แทน	จำนวนนักเรียน
	X	แทน	คะแนนรายข้อ
	Y	แทน	คะแนนรวมทั้งฉบับ

2.3 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545ข : 131)

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบประเมิน
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2.4 หาความเชื่อมั่นของการสังเกต (inter – observer reliability) ของแบบสังเกต โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545ก : 72)

$$r_{tt} = 1 - \frac{MS_E}{MS_S}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของผู้สังเกตเฉลี่ย
 MS_E แทน ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน
 MS_S แทน ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียน

2.5 หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ โดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน ซึ่งพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในเครื่องมือวัดกับคะแนนรวม (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545ข : 105)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X - (\sum X)^2][N\sum Y - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ N แทน จำนวนนักเรียน
 X แทน คะแนนส่วนย่อย
 Y แทน คะแนนรวมทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันชัดเจนในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่างๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
k	แทน	จำนวนข้อ
X_1	แทน	พฤติกรรมประชาธิปไตยการะธรรมด้านการเคารพทางกาย
X_2	แทน	พฤติกรรมประชาธิปไตยการะธรรมด้านการเคารพทางวาจา
X_3	แทน	พฤติกรรมประชาธิปไตยการะธรรมด้านการเคารพในความคิดเห็น
X_4	แทน	พฤติกรรมประชาธิปไตยการะธรรมด้านการเคารพในสิทธิ
X_5	แทน	พฤติกรรมประชาธิปไตยการะธรรมด้านการเคารพในกฎเกณฑ์
MS_S	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนนักเรียน
MS_E	แทน	ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน
r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
r_{X_iX}	แทน	ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการณ์และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
2. ผลการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน
3. ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

กระบวนการวิจัยในขั้นที่ 1 เป็นขั้นตอนการศึกษสภาพการณ์ที่เป็นจริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์ และความคิด แง่มุมหรือประเด็นตามการรับรู้และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ และกรอบการประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาที่ 2 ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างและพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทที่เป็นจริง ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนสังเกตสภาพการณ์ทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของชุมชนและสถานศึกษา

สภาพทั่วไปของชุมชน

ลักษณะของชุมชนที่โรงเรียนกรณีศึกษานั้นตั้งอยู่ในตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ห่างจากที่ว่าการอำเภอถึงเขตตำบลพลวงทองประมาณ 10 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 215 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 134,375 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นภูเขาและป่าไม้สมบูรณ์โดยรอบ มีการประกาศปฏิรูปที่ดินเต็มพื้นที่ของตำบล ยกเว้นบางพื้นที่ที่เป็นป่าสมบูรณ์ยังอยู่ในการดูแลของกรมป่าไม้ สภาพของพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชต่างๆ และการเลี้ยงสัตว์

ลักษณะภูมิอากาศ อากาศโดยทั่วไปมีสภาพอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 34 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวอากาศเย็นขึ้นในช่วงกลางคืนและเช้ามืด ฤดูฝน ฝนตกชุก ช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม หน้าแล้งช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน

มีอาณาเขตติดต่อ 3 จังหวัด ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับ ตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง และตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลห้วยทับมอญ กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง

มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง 7 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านเขาห้ายอด หมู่ที่ 2 บ้านเขาชะอางค์ หมู่ที่ 3 บ้านคลองตาเพชร หมู่ที่ 4 บ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 บ้านเขาพริก หมู่ที่ 6 บ้านอ่างผักหนาม หมู่ที่ 7 บ้านหลุมมะนาว

สภาพสังคม มีโรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด 1 แห่ง ศูนย์การเรียนชุมชน 1 แห่ง มีวัด 7 แห่ง มัสยิด 2 แห่ง สำนักสงฆ์ 4 แห่ง ศาลเจ้า 1 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 3 แห่ง และสถานีตำรวจย่อยบ้านเขาชะอางค์ 1 แห่ง

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,914 คน แยกเป็นชาย 3,564 คน เป็นหญิง 3,350 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,858 ครัวเรือน ซึ่งประชากรร้อยละ 95 คน นับถือศาสนาพุทธ และประมาณร้อยละ 5 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากมี

สภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรม รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและค้าขาย มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน

การคมนาคมมีเส้นทางคมนาคมมีถนนสายหลักคือ ถนนสายอมพรม – บ้านเขาใหญ่ ซึ่งตัดผ่านทางหลวงสายหนองใหญ่ – ปรางค์ เป็นถนนลาดยาง 2 ช่องจราจร กว้างประมาณ 7 เมตร เส้นทางคมนาคมภายในตำบลมีถนนลาดยางสัญจรไปมาสะดวก และถนนลูกรังที่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งพืชผลทางการเกษตรให้กับประชาชนในท้องถิ่น

สภาพทางด้านสาธารณูปโภค ปัจจุบันตำบลพลวงทองมีไฟฟ้าใช้ในบ้านเรือนเกือบทุกครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 85 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดแต่ยังขาดไฟฟ้าสาธารณะตามหมู่บ้านต่างๆ และกระแสไฟฟ้าตกเกือบตลอดทั้งปีครอบคลุมทั้งตำบล แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมีประปาหมู่บ้าน 5 แห่ง ฝาย 27 แห่ง บ่อบาดาล 11 แห่ง ถังเก็บน้ำ 34 แห่ง สระน้ำสาธารณะ 40 แห่ง เหมือง 1 แห่ง และบ่อน้ำตื้น 79 แห่ง ส่วนแหล่งน้ำธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลพลวงทอง ได้แก่ คลองกระแส คลองตาเพชร คลองตาขีมิ และคลองเขต ลำน้ำ/ลำห้วย 13 สาย บึง/หนอง 6 แห่ง

สภาพทั่วไปของสถานศึกษา

โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์

โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานานาชาติ (จากการจำแนกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนนานาชาติ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121- 600 คน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี สภาพภายในโรงเรียนโรงเรียนมีบริเวณพื้นที่กว้างขวางซึ่งมีเนื้อที่ 24 ไร่ 2 งาน อาคารเรียนของโรงเรียนประกอบด้วยอาคารเรียนจำนวน 4 หลัง 25 ห้องเรียน มีโรงอาหาร จำนวน 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์จำนวน 1 หลัง บ้านพักครู จำนวน 2 หลัง ห้องน้ำ/ห้องส้วม จำนวน 4 หลัง มีห้องปฏิบัติการ 3 ห้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และห้องพิเศษต่าง ๆ 5 ห้อง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว ห้องนาฏศิลป์ และห้องธุรการ เมื่อปีการศึกษา 2539 โรงเรียนได้เข้าร่วมในโครงการปฏิรูปการศึกษา

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนได้เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนที่เข้ามาศึกษาที่โรงเรียนนี้โดยส่วนมากเป็นนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ คือหมู่ 1 และหมู่ 2 และมีนักเรียนบางส่วนที่อยู่นอกเขตบริการของโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู 16 คน ครูอัตราจ้าง 6 คน ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 573 คน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ ปีการศึกษา 2548

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	2	13	23	36
อนุบาลปีที่ 2	2	23	19	42
ประถมศึกษาปีที่ 1	2	28	25	53
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	21	24	45
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	33	34	67
ประถมศึกษาปีที่ 4	2	30	22	52
ประถมศึกษาปีที่ 5	2	23	21	44
ประถมศึกษาปีที่ 6	2	34	31	65
มัธยมศึกษาปีที่ 1	2	33	36	69
มัธยมศึกษาปีที่ 2	2	27	33	60
มัธยมศึกษาปีที่ 3	2	21	19	40
รวมทั้งสิ้น	22	286	287	573

สำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 169 คน จำนวน 6 ห้องเรียน

โรงเรียนบ้านเขาใหญ่

โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้จัดสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2522 โดยท่านพระครูอุดมธรรมรส เจ้าอาวาสวัดนอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เมื่อปีการศึกษา 2535 โรงเรียนเข้าร่วมในโครงการขยายโอกาสและปฏิรูปการศึกษา เขตพื้นที่บริการโรงเรียนคือ หมู่ 4 และ หมู่ 5 อาคารเรียนของโรงเรียนประกอบด้วย อาคารเรียนถาวร จำนวน 4 หลัง อาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง โรงอาหารจำนวน 1 หลัง โรงฝึกงานจำนวน 1 หลัง สนามบาสเกตบอล จำนวน 2 สนามและสนามฟุตบอลจำนวน 1 สนาม บุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู 15 คน และนักการภารโรง 1 คน ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 360 คน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 14 ห้องเรียน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาใหญ่ ปีการศึกษา 2548

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	1	8	4	12
อนุบาลปีที่ 2	1	8	6	14
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	18	22	40
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	28	19	47
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	19	22	41
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	12	19	31
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	25	18	43
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	27	13	40
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	16	16	32
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	14	14	28
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	11	21	33
รวมทั้งสิ้น	11	186	174	360

สำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งมีจำนวน 3 ห้องเรียน

โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร

โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 มีพื้นที่บริเวณขนาด 34 ไร่ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยนายสิทธิโชค รุ่งไพบูลย์วงศ์ อาคารโรงเรียนประกอบด้วย อาคารเรียน 6 หลัง จำนวน 18 ห้องเรียน อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง ห้องน้ำ 3 หลัง จำนวน 12 ห้อง เรือนเพาะชำ 1 หลัง และบ้านพักครู 3 หลัง เมื่อปีการศึกษา 2535 โรงเรียนเข้าร่วมในโครงการขยายโอกาสและปฏิรูปการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนคุณภาพและประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542

โรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อักษรย่อของโรงเรียน “ท.ค.พ.” คำขวัญของโรงเรียน “เรียนดี กีฬาเด่น เน้นวินัย” สีประจำโรงเรียน “เหลือง ดำ” ต้นไม้ประจำโรงเรียน “ต้นประดู่” โรงเรียนมีเขตพื้นที่บริการโรงเรียนคือ หมู่ 3 และ หมู่ 2 บุคลากรในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ข้าราชการครู 12 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน และนักการภารโรง 1 คน ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียน 202 คน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองตาเพชร ปีการศึกษา 2548

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	1	8	10	18
อนุบาลปีที่ 2	1	7	5	12
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	10	5	15
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	9	5	14
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	13	5	18
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	14	10	24
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	9	12	21
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	12	12	24
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	8	8	16
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	14	7	21
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	9	11	20
รวมทั้งสิ้น	11	112	90	202

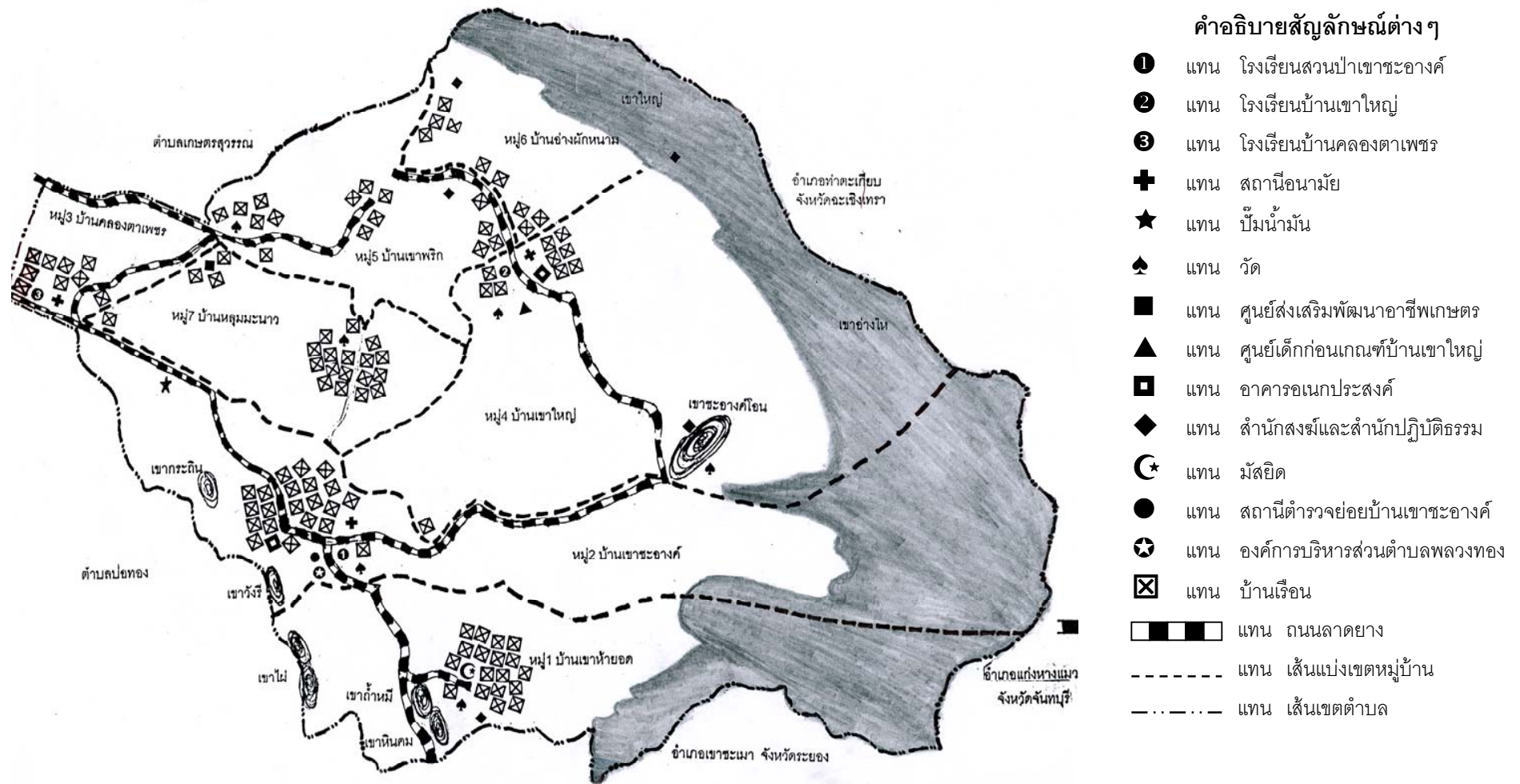
สำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 57 คน จำนวน 3 ห้องเรียน

สภาพและพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

สภาพของสถานศึกษากรณีศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการลงพื้นที่ พบว่า สภาพบริบทของโรงเรียนทั้งสามแห่งนั้นไม่แตกต่างกัน โดยทั่วไปมีพื้นที่บริเวณที่กว้างขวางล้อมรอบไปด้วยต้นไม้ มีการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม เป็นระเบียบ สะอาดและร่มรื่น มีแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ สภาพของอาคารเรียนส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ยกใต้ถุนสูงและเป็น

อาคารเรียนปูน ซึ่งบางอาคารที่ทำการสร้างมาเป็นเวลานานเริ่มมีการชำรุดทรุดโทรม วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในประกอบการเรียนการสอน อย่างเช่น กระดานดำ อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ มีการชำรุดไม่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้และไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน อีกทั้งจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน โรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่มีจำนวนไม่เพียงพอ กับความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีจำนวนมาก ครูยังมีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในวัยและไม่หลากหลาย นักเรียนยังขาดโอกาสในการค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ที่ทันสมัย เพราะมีอุปสรรคในการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทางด้านระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ ไม่มีคู่สายโทรศัพท์ แต่ยังมีระบบสัญญาณดาวเทียมเพื่อรับชมการถ่ายทอดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) สภาพพฤติกรรมนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะมีระเบียบวินัย มีความเคารพสัมาคารวะต่อครูอาจารย์ และมีส่วนน้อยที่นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว พุดจาไม่สุภาพ ไม่มีสัมาคารวะต่อครู อีกทั้งนักเรียนจะไม่ค่อยกล้าพูดกล้าถามหรือกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เมื่อมีการซักถามจากครู นักเรียนส่วนใหญ่มีผลทางการเรียนต่ำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ อีกทั้งนักเรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูมีความสนใจเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นอย่างดี ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นค่อนข้างดี แต่ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาจึงทำให้ไม่มีความรู้และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย

ข้อจำกัดและสภาพปัญหาของสถานศึกษากรณีศึกษา เนื่องจากพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ทั้ง 3 แห่ง อยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่ มีปัญหาในการคมนาคม ติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การจัดส่งข้อมูลข่าวสารมีความล่าช้า และไม่สะดวกในการเดินทางไป อีกทั้งบุคลากรครู ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ข้าราชการครูในโรงเรียนจึงมีการเคลื่อนย้ายบ่อย เป็นผลให้การพัฒนาคุณภาพนักเรียนขาดความต่อเนื่อง และทำให้การบริหารจัดการงานในระบบขาดประสิทธิภาพที่ดี

ภาพประกอบ 9 แผนที่ตั้งของโรงเรียนกรณีศึกษาและชุมชนในตำบลพลวงทอง

1.2 ผลการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน การสนทนากับกลุ่มครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิชาการของแต่ละโรงเรียน ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ถึงการรับรู้ แง่มุมหรือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ตามการรับรู้และความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนมีแนวคิด แง่มุมที่เหมือนกันว่า การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน หรือสังคมระบอบประชาธิปไตยนั้น นักเรียนจะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ เช่น เคารพทางกาย เคารพทางวาจา เคารพในความคิดเห็น เคารพในสิทธิหน้าที่ซึ่งกันและกัน เป็นต้น มีสัมมาคารวะนอบน้อมต่อผู้ที่อาวุโสกว่า รู้จักสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวร้าวสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ดังเช่นถ้อยคำที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1 กล่าวไว้ว่า

“มาตรฐานนี้คงมุ่งให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม...เด็กควรจะรู้จักใช้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่หรือสิทธิของผู้อื่น มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เวลาที่เรากล่าวตักเตือน ไม่ทำความเดือดร้อนหรือเสียหายให้กับครอบครัว ชุมชนและสังคมที่เราอยู่ เช่น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ขโมยสิ่งของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น เป็นต้น”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่ 1 สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้นำชุมชนที่มีความต้องการให้เด็กนักเรียนในชุมชนของตนเองรู้จักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของตนเองเป็นหลัก เพราะเป็นหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังสะท้อนจากถ้อยคำของผู้นำชุมชนที่กล่าวว่า “การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้จักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็น เคารพในเสียงข้างมาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายของบ้านเมือง”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 16 มิถุนายน 2547)

นอกจากนี้กลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 ยังมีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และความสำนึกในความเป็นไทย ดังถ้อยคำในการสนทนาของกลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 ต่อไปนี้ “...อีกอย่างจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตด้วย อย่างเช่น ความสามัคคี มีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และที่สำคัญควรมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะเราอยู่ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

เมื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมบ่งชี้และวิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละตัวบ่งชี้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเครื่องมือประเมินที่ผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างและพัฒนาขึ้น พบว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้บริหารและกลุ่มคณะครูในโรงเรียนแต่ละแห่งกล่าวถึงคุณลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ที่เหมือนเหมือนกัน รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลนั้น โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีวิธีการวัดและประเมินในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ ผู้ใหญ่

จากข้อมูลหลักฐานที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าวในลักษณะที่เหมือนกันคือ มีความเคารพนับถือ สัมมาคารวะอ่อนน้อมต่อพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ และครูอาจารย์ ทั้งทางกายและวาจา อีกทั้งการเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำของผู้ใหญ่ ไม่แสดงกิริยาท่าทางและวาจาที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่แสดงความเคารพผู้ใหญ่ทุกครั้งที่พบ การลุกเดินไปมาขณะที่ครูสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ดังที่สะท้อนมาจากถ้อยคำของผู้บริหารโรงเรียนที่ 2 ที่กล่าวว่า “นักเรียนควรมีความเคารพ มีสัมมาคารวะ มีกิริยาสุภาพเรียบร้อยต่อพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ทั้งทางกายและวาจา เช่น การเคารพทางกาย ก็อย่างเวลาเจอผู้ใหญ่ทุกครั้งก็ควรยกมือไหว้หรือก้มศีรษะ ไม่เดินผ่านไปหรือให้ผู้ใหญ่เป็นผู้บอก ส่วนทางวาจา ก็จะเป็นลักษณะของคำพูด พูดจาสุภาพเรียบร้อย มีหางเสียง ค่ะ ครับ ไม่พูดหยาบคาย และอีกอย่างการเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ใหญ่ ครู เวลาที่ท่านสั่งสอนหรือว่ากล่าวตักเตือน ”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

ทำนองเดียวกันกลุ่มครูโรงเรียนที่ 3 ได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ไว้เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2547 ว่า “สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในตัวบ่งชี้นี้หรือ...มีความเคารพนับถือผู้ใหญ่ รู้จักยกมือไหว้ทุกครั้งเวลาที่เจอผู้ใหญ่ เชื่อฟังและปฏิบัติตามที่ครูหรือพ่อแม่อบรมสั่งสอน ไม่แสดงอาการไม่พอใจ หรือเถียงคำไม่ตกปาก พูดจาไพเราะ สุภาพ ไม่ตะโกนในห้องเรียน”

จากความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องการให้นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ถึงการเคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ เช่น การยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทุกครั้งที่พบ รู้จักกล่าวคำสวัสดิ์ ขอบคุณ ขอโทษ การลงท้ายคำพูดทุกครั้งด้วยคำว่าครับ/ค่ะ และการแสดงกิริยาท่าทางและวาจาที่เหมาะสมเมื่ออยู่กับผู้ใหญ่ ดังถ้อยคำให้สัมภาษณ์ที่กล่าวไว้ว่า “เวลาที่ญาติผู้ใหญ่มาที่บ้านก็ต้องไหว้ทำความเคารพ ไม่เดินหนีหรือหลบหลีก ไม่ส่งเสียงดังเวลาผู้ใหญ่เ้าคุยกัน เวลาที่เราสอนหรือตักเตือนก็ควรจะฟังไม่ใช่ว่าจะ

เถียงตลอดเวลา ถ้าอันไหนห้ามก็ยิ่งชอบทำ ดีจริงมาก และอีกอย่างอยากให้รู้จักกล่าวคำขอบคุณเมื่อเวลาผู้ใหญ่ให้ของ หรือขอโทษเวลาที่ตัวเองทำผิดด้วย”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

สำหรับการวัดและประเมินผลนักเรียนในตัวบ่งชี้นี้ แหล่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคือ ผู้ปกครองและครู เนื่องจากเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนได้ดีที่สุด ในการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือการตอบแบบสอบถาม ซึ่งครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นแบบสอบถามมากกว่า เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงแล้วครูแต่ละท่านมีภารกิจและระยะเวลาที่จำกัดจึงไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้ปกครองได้ครบทุกคน จึงควรใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และในส่วนของครูที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลที่สำคัญอีกแหล่งนั้น ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ดังที่สะท้อนมาจากการสนทนากับกลุ่มครูโรงเรียนที่ 1 ว่า

“ผู้ปกครองกับครูน่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนได้ดี โดยครูใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ส่วนผู้ปกครองก็อาจจะเข้าไปสัมภาษณ์แต่ในความเป็นจริงจะเสียเวลาและไม่สะดวกใช้เป็นแบบสอบถามถามผู้ปกครองแทนดีกว่า”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 10 มิถุนายน 2547)

ความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นกลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 ยังได้กล่าวถึงข้อจำกัดถึงการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองด้วยการสัมภาษณ์ ดังถ้อยคำในกลุ่มสนทนาของกลุ่มครูที่กล่าวไว้ต่อไปนี้

“ถ้าสัมภาษณ์ผู้ปกครองจะให้ข้อมูลที่ดีแต่บางครั้งครูมีเวลาที่จำกัดไม่สามารถเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองได้ทุกคน ก็น่าจะใช้แบบสอบถามเพื่อความสะดวก แต่บางครั้งเด็กก็ตอบแบบสอบถามเองก็มีนะ เราก็ต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่โรงเรียนประกอบด้วย เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องยิ่งขึ้น”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักษาสีทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

จากการเก็บข้อมูล พบว่า การรักษาสีทธิและเสรีภาพของนักเรียน และเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นที่นักเรียนควรจะมี คือ การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน ใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าห้อง ประธานในการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น มีเสรีภาพในทางความคิด เช่น รู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักเลือกเรียนหรือทำกิจกรรมตามความถนัดและความสามารถของตนเอง เป็นต้น การยอมรับและเคารพในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของผู้อื่น เช่น รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เหยียดของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือทำลายทรัพย์สินสมบัติของ

ผู้อื่นเสียหาย รู้จักเข้าแถวรับบริการทุกครั้ง ตลอดจนไม่ก้าวก่าย รมกวน หรือขัดขวางการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อื่น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2 ที่สะท้อนถึงพฤติกรรมบ่งชี้การรักษาและเคารพในสิทธิเสรีภาพ

“นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยรู้หรือรู้ว่าเขามีสิทธิและเสรีภาพอะไรบ้าง ก็จะมีเฉพาะเด็กที่โตหน่อย... เขาควรจะรู้จักใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็น ชักถามหรือโต้แย้งเมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจหรือข้อสงสัย ใช้สิทธิในการเลือกคณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าห้อง... ในส่วนของเรื่องการเรียนรู้ อย่างคาบกิจกรรมชุมชน เขาก็มีสิทธิที่จะเลือกเรียนหรือทำกิจกรรมตามความถนัดและสนใจของเขา เราก็อยากให้เขารู้จักใช้สิทธิต่างๆ เหล่านั้น”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

นอกจากนี้กลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 และ 3 ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ดังต่อไปนี้

“การเคารพในสิทธิของผู้อื่นของเด็กในระดับนี้นะ น่าจะเป็น การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอย่างตั้งใจและคิดตามไปด้วย เวลาที่เพื่อนแสดงความคิดเห็นหรือออกมาอภิปรายหน้าชั้นไม่รังแกหรือแกล้งเพื่อน ชกต่อยกันก็มีนะ ต้องรู้จักยั้งก่อนที่จะหยิบของเพื่อนไปใช้ และก็อย่าทำลายทรัพย์สินบัติของโรงเรียน อย่างขีดเขียนโต๊ะเรียน”

(บทสนทนากลุ่มโรงเรียนที่ 2 : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

“ข้อเพิ่มเติม...ว่าการที่ตัวนักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเองและก็ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด โดยไม่ไปก้าวก่าย รมกวน หรือแย่งหน้าที่ของผู้อื่นทำ ก็ถือเป็นการเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกันด้วยนะ”

(บทสนทนากลุ่มโรงเรียนที่ 3 : วันที่ 13 มิถุนายน 2547)

สำหรับวิธีการวัดและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนั้น กลุ่มครูแต่ละโรงเรียนมีความเห็นที่เหมือนกันว่าควรใช้เทคนิคการสังเกตพฤติกรรม โดยครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกต เนื่องจากตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ประเภทความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูประจำชั้นสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนจากการสังเกตของตนเองได้ดี ดังตัวอย่างถ้อยคำการสนทนากับกลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 ที่สะท้อนประเด็นดังกล่าว

“น่าจะใช้แบบสังเกตให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมเพราะครูสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนของตนเองได้ดี หรืออาจจะให้เด็กเขาประเมินตนเองก็ได้”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

ในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมบ่งชี้บางพฤติกรรมไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ซึ่งครูอาจจะมีการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน หรือเก็บข้อมูลจากแหล่งอื่น

เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการวัดที่ครอบคลุม ซึ่งแหล่งข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงได้ดี คือ นักเรียน โดยวิธีการทดสอบด้วยแบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์สมมติ ดังเช่นข้อมูลที่กลุ่มครูโรงเรียนที่ 1 ให้ความคิดเห็นไว้ “ที่คิดว่าบางพฤติกรรมเราก็สังเกตได้ยากเหมือนกันนะ เพราะโอกาสเกิดสถานการณ์ที่ทำให้เห็นพฤติกรรมนั้นมันไม่มี เราก็ควรจะเก็บข้อมูลจากแหล่งอื่นประกอบด้วย อาจจะการใช้การสอบถามนักเรียนแทนหรือไม่ก็ใช้แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์สมมติทดสอบเด็กแทนก็ได้”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 10 มิถุนายน 2547)

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จากข้อมูลหลักฐานที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน พบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามตัวบ่งชี้นี้คือ นักเรียนควรจะมีความรู้ในเรื่องกฎหมายของบ้านเมือง รู้จักเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่ประพฤติตนให้เป็นที่เดือดร้อนหรือเสื่อมเสียของครอบครัวและสังคม โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวของเด็กในระดับนี้ ควรจะเป็นการเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ตลอดจนข้อตกลงต่างๆในการทำงานกลุ่มหรือกิจกรรมร่วมกัน ดังเช่นถ้อยคำจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2 และบทสนทนากับกลุ่มครูโรงเรียนที่ 3 ตามลำดับ

“นักเรียนควรจะเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ไม่ว่าจะเป็น กฎของห้องเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน กฎหมายของบ้านเมือง ตลอดจนกฎกติกาในการเล่นกีฬา และก็รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆด้วย เพราะถ้าเด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆเหล่านี้มันจะส่งผลให้สังคมหรือชุมชนสงบสุข”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

“ก็ต้องพูดถึง การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน อย่างเช่น กฎระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้น กฎของห้องเรียน หรือระเบียบข้อบังคับในการใช้ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ หรือห้องการเรียนรู้ต่างๆ นักเรียนควรจะยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านั้นอย่างเคร่งครัด”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 13 มิถุนายน 2547)

นอกจากนี้ ในส่วนบทบาทของชุมชน ผู้นำชุมชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กนักเรียนในชุมชนของตนเองตามความต้องการของสภาพท้องถิ่น ดังถ้อยคำของผู้นำชุมชนที่ได้พูดคุยกับผู้วิจัยดังนี้

“ในส่วนของชุมชนเด็กจะต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น อาจจะมีการเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีต่างๆที่ทางท้องถิ่นจัดขึ้น อย่างงานวิ่งควาย ก็เป็นประเพณีของท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นและส่งเสริมความสามัคคีให้กับชุมชน”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 15 มิถุนายน 2547)

สำหรับการวัดและประเมินผลนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ใช้วิธีการทดสอบรายจุดประสงค์ที่ใช้ประเมินในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้ครูประจำวิชาจะมีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการประเมินได้เลย ดังถ้อยคำสนทนาของกลุ่มครูโรงเรียนที่ 1 กล่าวไว้ “ในกลุ่มวิชาสังคมในระดับนี้ ก็จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ควรรู้ ครูที่สอนรายวิชานั้นเขาก็จะมีการสอนนักเรียนรายจุดประสงค์อยู่แล้ว ซึ่งเป็นการวัดผลในส่วนของคุณรู้ความเข้าใจ เราก็นำผลการวัดตรงนั้นมาประเมินได้เลย...” พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมโดยตรงในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือห้องเรียน หรือใช้วิธีการให้นักเรียนประเมินตนเองด้วยแบบประเมินหรือแบบทดสอบ ดังตัวอย่างบางถ้อยคำของบทสนทนาของกลุ่มครูโรงเรียนที่ 1 ที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว “...แต่ในส่วนของการทักษะการปฏิบัติตามกฎหมายเหล่านั้นเราอาจจะสอนโดยสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นแล้วสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียน หรืออาจจะใช้เป็นแบบทดสอบสถานการณ์ประเมินก็ได้”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 10 มิถุนายน 2547)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของระดับผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับเครื่องมือที่เหมาะสมในการวัดและประเมินนักเรียน ดังเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ 1

“เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเด็กก็ควรเป็นแบบสังเกต โดยครูจะเป็นผู้ประเมินเด็ก ดูพฤติกรรมว่าเด็กของเราเนียปฏิบัติตามกฎระเบียบไหม มีแหกคอกเยอะไหม... ถ้าให้เด็กประเมินตนเองหรือก็ได้เหมือนกันนะ ใช้แบบทดสอบก็ได้เป็นสถานการณ์ก็ได้เหมือนกัน”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น

จากข้อมูลหลักฐานที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน พบว่า กิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนและท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียนนั้นจะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแผนการปฏิบัติงานประจำปี ส่วนกิจกรรมที่จัดขึ้นเหมือนกันก็จะเป็นกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ก็จะมีการเวียนเทียน ทำบุญตักบาตร เป็นต้น

กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น กิจกรรมถวายพระพรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ก็จะมีการร่วมปลูกต้นไม้ ทำความสะอาดบ้านเรือน เป็นต้น ดังที่สะท้อนมาจากถ้อยคำของผู้บริหารโรงเรียนที่ 1 ที่กล่าวว่า

“ก็มีกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่นเยอะเหมือนกัน อย่างกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา... วันวิสา มาฆะ วันอาสาฬห และก็วันเข้าพรรษาอีก เราก็จะมีการเวียนเทียน ทำบุญตักบาตรกัน แล้วมีการทำความสะอาดบริเวณวัดด้วย จะเป็นกิจกรรมที่เราทำตลอดทุกปี อีกอย่างวันแม่เนี่ยเราก็จะเชิญชุมชนมาร่วมกิจกรรมเพราะเรามีการแจกทุนนักเรียน และประกวดแม่ดีเด่น...”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2 ยังมีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมในด้านบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวมที่ทางโรงเรียนได้จัดให้มีขึ้น ดังต่อไปนี้

“...กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน เช่น กิจกรรมวันลูกเสือ ก็จะเอานักเรียนไปทำความสะอาดท้องถิ่น เก็บขยะตามวัด ศาลา... กิจกรรมเข้าค่ายสิ่งแวดล้อม นักเรียนจะมีส่วนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ไม่ว่าจะปลูกต้นไม้ เก็บขยะ เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้นักเรียน”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

จากคำกล่าวของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 2 ท่าน เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ล้วนเป็นกิจกรรมที่พัฒนาสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรักใคร่กลมเกลียว รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งกิจกรรมที่โรงเรียนแต่ละโรงเรียนจัดขึ้น ส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ก็เพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชน

สำหรับการวัดและประเมินผลนักเรียนนั้น แหล่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคือ ครูประจำชั้น เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนได้ดีที่สุด ในส่วนของเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครูโดยส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่เหมือนกันคือใช้ แบบบันทึกข้อมูล เพราะสะดวกและประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูลและสามารถประเมินนักเรียนได้ทั้งระดับชั้นเรียน โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ดังตัวอย่างถ้อยคำจากการสัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ 1 และถ้อยคำจากการสนทนากับกลุ่มครูของโรงเรียนที่ 3 ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันถึงประเด็นดังกล่าว

“สร้างเป็นแบบบันทึกข้อมูล ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ให้ข้อมูล เพราะเขาจะคอยควบคุม สังเกตนักเรียนในชั้นเรียนของเขาขณะร่วมกิจกรรมอยู่แล้ว”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

“เวลามีกิจกรรมต่างๆ พวกพี่ก็จะ check เด็กในชั้นเรียนว่าใครมาร่วมกิจกรรมบ้าง ก็จะบันทึกลงในใบรายชื่อนักเรียน...แต่ถ้าจะให้ดีนะ ควรจะเป็นแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมโดยตรง มันจะเหมาะสมกว่าและเป็นทางการ”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 13 มิถุนายน 2547)

ตัวบ่งชี้ที่ 5 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จากข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน พบว่า นักเรียนในแต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างขณะที่อยู่โรงเรียนเหมือนกัน คือ เล่นกีฬา อ่านหนังสือ พูดคุยกับเพื่อน วิ่งเล่น เป็นต้น ดังเช่นถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ 2 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2547 ว่า “...บางคนก็เล่นกีฬา บางคนก็ไปทำกิจกรรมตามกลุ่มที่เค้าสนใจ อย่างกลุ่มนาฏศิลป์ เขาก็ไปกลุ่มนาฏศิลป์ กลุ่มกีฬา เขาก็ไปเล่นกีฬา ทำเกษตรก็ไปทำเกษตร บางกลุ่มก็ชอบอ่านหนังสือ เข้าห้องสมุดบ้าง ไปเข้าชุมนุมต่างๆ บ้าง อย่างวันเสาร์ – อาทิตย์ เด็กบางคนก็มีเวลาจำกัด ช่วยพ่อแม่ทำมาหากินก็มี เวลาว่างของเขาก็เอาไปช่วยพ่อแม่อย่างเนี่ย ตามฐานะเขาด้วย” แต่เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านเวลาว่างของนักเรียนจะ ดูโทรทัศน์ ไปเล่นกับเพื่อน ขับรถมอเตอร์ไซด์ ช่วยพ่อแม่ทำงาน เป็นต้น ดังถ้อยคำของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สะท้อนถึงกิจกรรมที่นักเรียนทำเมื่ออยู่ที่บ้าน “เวลาว่างของเขาก็จะดูโทรทัศน์บ้าง อ่านหนังสือ เล่นกับเพื่อนข้างบ้าน แต่ส่วนใหญ่เขาจะชอบนอนกลางวันถ้าไม่มีอะไรทำ อีกอย่างเดี๋ยวนี้จะไปขี่รถเครื่องเล่นกับเพื่อน บางครั้งก็ดุนะแต่มันไม่ค่อยเชื่อหรอก” (บทสัมภาษณ์ : วันที่ 13 มิถุนายน 2547)

สำหรับการวัดและประเมินผลนั้น แหล่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดคือ นักเรียน โดยส่วนใหญ่คณะครูจะให้เหตุผลว่านักเรียนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองได้ดีกว่าและข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือ อีกทั้งสะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตัวอย่างบทสนทนาของกลุ่มครูโรงเรียนที่ 2 และ 3 ดังนี้

“ก็เก็บจากตัวนักเรียน อย่างผู้ปกครองก็สามารถให้ข้อมูลได้เหมือนกันว่าเวลาที่อยู่บ้านนักเรียนชอบทำอะไร แต่ผู้ปกครองบางคนก็ไม่รู้นะ เพราะเขาออกไปทำงานโรงงาน กลับมาก็มืดแล้ว ไม่ค่อยมีเวลาเท่าไรหรอก”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 11 มิถุนายน 2547)

“นักเรียนน่าจะให้ข้อมูลได้ดีที่สุด เพราะเขาสามารถบอกเกี่ยวกับตัวเองได้ดีกว่าผู้อื่น ก็คงใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล อาจให้เด็กเขียนตอบเอง หรือมี choice มาให้เขาเลือกก็ได้”

(บทสนทนากลุ่ม : วันที่ 13 มิถุนายน 2547)

ส่วนเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวัดและประเมินผลนักเรียนนั้น กลุ่มครูแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ แบบสอบถาม ที่ใช้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียน เพื่อสะดวกและประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูล ซึ่งอาจจะมีรูปแบบคำถามปลายเปิดหรือแบบตรวจสอบรายการ อย่างเช่นคำถามของกลุ่มครูโรงเรียนที่ 2

“น่าจะเป็นแบบสำรวจ แบบสอบถามนักเรียนนะ เป็น *checklist* มีกิจกรรมต่างๆ ให้เลือกจะทำอะไรบ้าง ให้เด็กเลือกกิจกรรมที่ชอบทำตามลำดับ 1, 2 และ 3 หรือ 1 – 5 หรือ อาจจะเป็นคำถามปลายเปิดให้เด็กเขียนตอบเองก็ได้”

(บทสัมภาษณ์ : วันที่ 14 มิถุนายน 2547)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงภาคสนามและจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์แนวทางการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 จากการลงพื้นที่ภาคสนามและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	เทคนิควิธีการวัด	แหล่งผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมิน
2. ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย	1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่	- ยกมือไหว้ทุกครั้งที่พบญาติผู้ใหญ่และครู - เชื้อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ และครู - ยกมือไหว้พ่อแม่ก่อนไปและหลังกลับจากโรงเรียน - แสดงกิริยามารยาทอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ - พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพไพเราะมีหางเสียง - รู้จักกล่าวคำขอบคุณและกล่าวคำขอโทษ - ขออนุญาตก่อนออกจากบ้านหรือห้องเรียน - น้อมตัวหรือก้มตัวเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่หรือครู ฯลฯ	1. การสอบถาม 2. การสังเกต	1. ผู้ปกครอง 2. ครูประจำชั้น	1. แบบสอบถาม 2. แบบสังเกต
	2. รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	- เข้าแถวซื้ออาหารตามลำดับหรือเข้าแถวเดินเข้าห้องเรียน - รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง - ใช้สิทธิในการเลือกตั้งประธานนักเรียนหรือหัวหน้าห้อง - เคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น - ไม่หยับของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต - ไม่รังแกหรือแกล้งผู้อื่น - ไม่คุยกันหรือไม่เคาะโต๊ะเรียนขณะเพื่อนรายงานหน้าชั้น - ยกมือขออนุญาตก่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็น - ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ฯลฯ	1. การสังเกต 2. การทดสอบหรือการประเมินตนเอง	1. ครูประจำชั้น 2. นักเรียน	1. แบบสังเกต 2. แบบทดสอบ

ตาราง 6 (ต่อ)

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	เทคนิควิธีการวัด	แหล่งผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมิน
	3. มีความรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	- ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของห้องเรียน - แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน - ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญและประเพณีต่างๆของท้องถิ่น - เมื่อได้ยินเพลงชาติยืนแสดงความเคารพ - ไม่ฝ่าฝืนกฎจราจร - ขออนุญาตครูก่อนออกนอกบริเวณโรงเรียน - ไม่ทะเลาะวิวาทหรือชกต่อยกับเพื่อน - ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น - มาโรงเรียนทันเข้าแถวเคารพธงชาติหรือการนัดหมายประชุมของโรงเรียน ฯลฯ	1. การสังเกต 2. การทดสอบหรือการประเมินตนเอง	1. ครูประจำชั้น 2. นักเรียน	1. แบบสังเกต 2. แบบทดสอบ
	4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น	นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมวันเข้าพรรษา กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์ เป็นต้น	การสังเกต	ครูประจำชั้น	แบบบันทึกข้อมูล
	5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในเวลาว่างจากการเรียน เช่น อ่านหนังสือ เข้าห้องสมุดทบทวนบทเรียน เล่นดนตรี เล่นกีฬา เข้าร่วมชุมนุมต่างๆ เป็นต้น	การสอบถาม	นักเรียน	แบบสอบถาม

จากตาราง 6 พบว่า ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 มีจำนวน 4 ประเภท คือ แบบสังเกต แบบทดสอบแบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูล โดยมีแหล่งผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ครูประจำชั้น นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการกำหนดรูปแบบของเครื่องมือแต่ละประเภทที่ใช้ในการวัดและประเมินโดยพิจารณาร่วมกับคณะครูของโรงเรียนกรณีศึกษา โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล และความสะดวกในการนำไปใช้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินแยกตามแหล่งผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่คาดว่าจะใช้ในการวัดและประเมินจำนวน 5 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของบุตรหลานที่มีต่อพ่อแม่ญาติและผู้ใหญ่ ใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคย จำนวน 20 ข้อ

2. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เป็นแบบบันทึกการสังเกตนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ซึ่งใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 โดยแบบสังเกตนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรมบ่งชี้ต่าง ๆ เหล่านั้น มีทั้งหมด 5 ด้านย่อย ด้านละ 7 พฤติกรรม ทั้งหมดมีจำนวน 35 พฤติกรรม

3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เป็นแบบทดสอบแบบสถานการณ์ (Situation) ชนิด 3 ตัวเลือก ซึ่งใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 โดยมีสถานการณ์สมมติที่ผูกเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่านักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อเกิดสถานการณ์นั้นขึ้นกับนักเรียน โดยให้เลือกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 45 ข้อ

4. แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม เป็นแบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 4 โดยให้ครูประจำชั้นตรวจสอบและสังเกตนักเรียนในชั้นเรียนของท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งแบบบันทึกนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

5. แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน เพื่อใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคย จำนวน 23 กิจกรรม และแบบเติมคำโดยให้นักเรียนเรียงตามลำดับกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุดจนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด 3 อันดับ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน

2.1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแพร่ระบาดของนักเรียน

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแพร่ระบาดของนักเรียนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบของแบบสอบถาม ความชัดเจนในด้านภาษา ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน และความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการวัด ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดพฤติกรรมและการแพร่ระบาดได้ตรงตามนิยาม จำนวน 20 ข้อ ซึ่งทุกข้อที่ผ่านการพิจารณา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโดยการทดลองใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามผู้ปกครองที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองจำนวน 10 คน พร้อมทั้งผู้วิจัยได้สังเกตและมีการสอบถามผู้ปกครองภายหลังการตอบแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางภาษาและปัญหาในการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเข้าใจในข้อคำถาม คำชี้แจง และวิธีการตอบแบบสอบถาม จะมีผู้ปกครองบางท่านที่ยังไม่แน่ใจในความหมายของระดับการปฏิบัติกิจกรรม ต้องสอบถามผู้วิจัย ส่วนในด้านของการใช้ภาษานั้นพบว่า ไม่มีปัญหา ข้อคำถามมีความชัดเจน เข้าใจ ความหมายตรงกัน ปัญหาที่พบ คือ มีผู้ปกครองบางท่านมีปัญหาในเรื่องของการอ่านหนังสือไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามให้ผู้ปกครองตอบ ดังนั้นผู้วิจัยได้ปรึกษาร่วมกับครูเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และครูได้ให้ความเห็นว่า ในส่วนของการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองที่อ่านหนังสือไม่ได้จะอาศัยช่วงเวลาในการไปเยี่ยมบ้าน ทำการสัมภาษณ์หรือสอบถามจากผู้ปกครองโดยตรงแทนการให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามเอง

2.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมที่สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ด้านย่อย ด้านละ 10 พฤติกรรม ทั้งหมดจำนวน 50 พฤติกรรม ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลและทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของพฤติกรรมกับนิยามในแต่ละด้าน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ได้พฤติกรรมที่สอดคล้องและสามารถวัดได้

ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด จำนวน 50 พฤติกรรม ซึ่งทุกพฤติกรรมที่ผ่านการพิจารณา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านการพิจารณา เพื่อใช้ในการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพหาความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมจำนวน 35 พฤติกรรมไปใช้ โดยครูผู้สอนจำนวน 2 คน เป็นผู้สังเกต ซึ่งทำการสังเกตนักเรียนคนเดียวกันจำนวน 4 คน นำผลที่ได้จากการสังเกตของผู้สังเกตมาหาค่าสหสัมพันธ์ภายใน (Intraclass Correlation) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม	MS _S	MS _E	r_{tt}
ด้านการเคารพทางกาย	.792	.125	.842
ด้านการเคารพทางวาจา	1.458	.458	.686
ด้านการเคารพในความคิด	1.333	.500	.625
ด้านการเคารพในสิทธิ	2.125	.458	.784
ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์	1.500	.333	.778
รวม	21.792	.792	.964

จากตาราง 7 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตรายด้านย่อยมีค่าอยู่ระหว่าง .625 ถึง .842 และค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .964 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นในการสังเกตอยู่ในระดับสูง แสดงว่า แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นสูง

2.3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมที่สร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลและทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ได้ข้อคำถามที่สามารถวัด

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมได้ตรงตามนิยาม จำนวน 50 ข้อ ซึ่งทุกข้อที่ผ่านการพิจารณา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านการพิจารณา เพื่อใช้ในการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโดยการทดลองใช้

2.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนระดับชั้นที่ 3 จำนวน 66 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item – total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่า .20 ขึ้นไป ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม จำแนกเป็นรายด้าน

แบบวัด	ก่อนการคัดเลือก		หลังการคัดเลือก	
	k	r	k	r
ด้านการเคารพทางกาย (X_1)	10	-.017 - .520	8	.203 - .520
ด้านการเคารพทางวาจา (X_2)	10	.202 - .597	10	.202 - .597
ด้านการเคารพในความคิดเห็น (X_3)	10	.256 - .736	10	.256 - .736
ด้านการเคารพในสิทธิ (X_4)	10	.164 - .631	8	.313 - .631
ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ (X_5)	10	.072 - .645	9	.227 - .645
รวม	50	-.017 - .739	45	.202 - .736

จากตาราง 8 พบว่าแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -.017 ถึง .739 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.2 ขึ้นไป จำนวน 45 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .202 ถึง .736 (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก) ซึ่งสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการเคารพทางกาย (X_1) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -.017 ถึง .520 คัดเลือกไว้ 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .203 ถึง .520

ด้านการเคารพทางวาจา (X_2) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .202 ถึง .597 คัดเลือกไว้ 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .202 ถึง .597

ด้านการเคารพในความคิดเห็น (X_3) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .256 ถึง .736 คัดเลือกไว้ 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .256 ถึง .736

ด้านการเคารพในสิทธิ (X_4) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .164 ถึง .631 คัดเลือกไว้ 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .313 ถึง .631

ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ (X_5) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .072 ถึง .645 คัดเลือกไว้ 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .227 ถึง .645

2.2 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือทั้งฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม จำนวน 45 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 277 คน แล้วนำคะแนนจากการทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (α - Coefficient) ดังแสดงในตาราง 9 และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 9 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม จำนวน 45 ข้อ

แบบวัด	k	r_{tt}
ด้านการเคารพทางกาย (X_1)	8	.686
ด้านการเคารพทางวาจา (X_2)	10	.725
ด้านการเคารพในความคิดเห็น (X_3)	10	.798
ด้านการเคารพในสิทธิ (X_4)	8	.757
ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ (X_5)	9	.778
รวมทั้งฉบับ	45	.927

จากตาราง 9 พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมรายด้านย่อย มีค่าตั้งแต่ .686 ถึง .798 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .927

ตาราง 10 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
โดยวิธีวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน

แบบวัด	$r_{x,x}$
ด้านการเคารพทางกาย (X_1)	.737**
ด้านการเคารพทางวาจา (X_2)	.826**
ด้านการเคารพในความคิดเห็น (X_3)	.849**
ด้านการเคารพในสิทธิ (X_4)	.898**
ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ (X_5)	.858**
รวมทั้งฉบับ	.841**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 พบว่า แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .812 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า แบบทดสอบมีค่าความเที่ยงตรง ตั้งแต่ .737 ถึง .898 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการเคารพในสิทธิมีค่าความเที่ยงตรงสูงสุด รองลงมาคือด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ ด้านการเคารพในความคิดเห็น ด้านการเคารพทางกาย และด้านการเคารพทางวาจา ตามลำดับ ซึ่งด้านการเคารพทางวาจาและด้านการเคารพทางกายมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากัน

2.4 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบของแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ความครอบคลุมหรือสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด ตลอดจนความชัดเจนในด้านภาษา และเกณฑ์การให้คะแนน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการวัด และให้

ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของเกณฑ์การให้คะแนนให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งปรับปรุงรูปแบบของแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมให้มีความเหมาะสม สะดวก และง่ายในการนำไปใช้

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโดยการทดลองใช้

ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปให้ครูประจำชั้นระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 3 คน ทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ และปัญหาในการใช้แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม พบว่า ครูมีความเข้าใจในคำชี้แจงและวิธีการใช้แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ส่วนในเรื่องของเกณฑ์การให้คะแนนมีความชัดเจน ครูมีความเข้าใจความหมายตรงกัน อีกทั้งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ในด้านของการนำไปใช้พบว่า ไม่มีปัญหาในการใช้ มีความสะดวกและง่ายในการบันทึกข้อมูล

2.5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการใช้เวลาว่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา จำนวนข้อคำถาม ความชัดเจนในด้านภาษา และความเหมาะสมของรูปแบบของแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ให้มีการปรับปรุงและแก้ไขในเรื่องของการแปลความหมายของการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละระดับ และการเน้นข้อความที่สำคัญให้ชัดเจน ส่วนรูปแบบของแบบสอบถามและข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการวัด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลหลังการทดลองใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการใช้เวลาว่างที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 24 คน เพื่อตรวจสอบภาษาและปัญหาในการตอบแบบสอบถาม ก่อนการใช้จริง พบว่า เวลาที่นักเรียนใช้ในการตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 25 – 30 นาที นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในข้อคำถาม คำชี้แจงและวิธีการตอบแบบสอบถาม ในด้านเรื่องของภาษาพบว่า ข้อคำถามมีความชัดเจน นักเรียนอ่านข้อคำถามแล้วเข้าใจตรงกัน และตอบคำถามทุกข้อได้ถูกต้องสอดคล้องกับข้อคำถาม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนส่วนใหญ่ได้ระบุเพิ่มเติมคือ ไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น น้ำตก ทะเล วาดรูปหรือวาดภาพ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงใหม่โดยเพิ่มกิจกรรมดังกล่าวในแบบสอบถาม ก่อนนำไปใช้จริง

ตอนที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาที่สร้างขึ้นจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

การประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษามาตรฐานที่ 2 ที่สร้างและพัฒนาขึ้น เป็นกระบวนการวิจัยขั้นที่ 3 ของงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่าเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นจำนวน 5 ชุดนั้น นอกจากจะมีคุณภาพในเชิงทฤษฎีและหลักการแล้ว จะมีคุณภาพในเชิงปฏิบัติและได้มาตรฐานการประเมิน 4 ด้านคือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง หรือไม่ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าสถิติร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 17 คน โดยจำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในตำแหน่งงาน ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในตำแหน่งงาน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
- ปริญญาโท	7	41.2
- ปริญญาตรี	10	58.5
ตำแหน่งหน้าที่		
- ผู้อำนวยการ	2	11.8
- รองผู้อำนวยการ	1	5.9
- ศึกษานิเทศก์	3	17.6
- ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผล	11	64.7
ประสบการณ์ในตำแหน่ง		
- 2 – 5 ปี	4	23.5
- 6 – 10 ปี	9	43.0
- 11 ปีขึ้นไป	4	23.5

จากตาราง 11 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษามาตรฐานที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน โดยสรุปรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผลภายในสถานศึกษา (ร้อยละ 64.7) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 58.5) และประสบการณ์ในตำแหน่ง 6 – 10 ปี (ร้อยละ 43)

3.2 ผลการประเมินเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษามาตรฐานที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษามาตรฐานที่ 2 ที่สร้างและพัฒนาขึ้นจำนวน 5 ชุด ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ดังแสดงในตาราง 12 - 31

ตาราง 12 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการพัฒนาผู้ใหญ่นักเรียน ในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

ข้อรายการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู	3.65	.61	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน	4.35	.49	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	4.41	.51	มาก
ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้	3.59	.80	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน	3.82	.64	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	4.18	.53	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุง กำหนด หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน	2.94	.83	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.29	.77	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.47	.62	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.12	.49	มาก
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	2.88	.78	ปานกลาง
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	3.82	.53	มาก
รวม	3.71	.79	มาก

จากตาราง 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแพร่ระบาดของนักเรียนมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, $S = .79$) และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.41$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.35$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวเองซึ่งที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 4.18$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 4.12$) เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 3.82$) ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.82$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 3.65$) และข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 13 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแพร่ระบาดของนักเรียนในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง	3.53	.62	มาก
เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.06	.75	ปานกลาง
เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	3.53	.62	มาก
การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว	2.82	.39	ปานกลาง
เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.53	.62	มาก
เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง	3.53	.62	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด	3.06	.83	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง	2.82	.81	ปานกลาง
เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน	3.29	.69	ปานกลาง
การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง	3.18	.81	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้	3.00	.87	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	2.65	.49	ปานกลาง
รวม	3.17	.74	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่นักเรียนมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, $S = .74$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง ($\bar{X} = 3.53$) เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ($\bar{X} = 3.53$) เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.53$) และเครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 14 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่นักเรียนในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.53	.51	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.49	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	2.65	.79	ปานกลาง
เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย	3.47	.51	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล	4.35	.49	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล	3.59	.62	มาก
ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.59	.51	มาก
เครื่องมือไม่เป็นภาระให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล	3.29	.77	ปานกลาง
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ	3.35	.79	ปานกลาง
ข้อคำถามเป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้	3.47	.72	ปานกลาง
เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล	4.41	.62	มาก
เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล	3.53	.51	มาก
รวม	3.57	.75	มาก

จากตาราง 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่นักเรียนมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, $S = .75$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 4.41$) เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 4.35$) เครื่องมือมีความเหมาะสมตรง

ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.65$) เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.59$) ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.59$) เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.53$) และเครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 15 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน ในความถูกต้อง (Accuracy Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.29	.78	ปานกลาง
เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.59	.51	มาก
การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย	3.06	.75	ปานกลาง
การกำหนดผู้ให้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.76	.44	มาก
เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง	3.47	.62	ปานกลาง
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง	3.88	.49	มาก
เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	2.59	.51	ปานกลาง
การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.35	.79	ปานกลาง
เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน	3.18	.64	ปานกลาง
เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.76	.56	มาก
แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง	3.47	.80	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล	3.35	.61	ปานกลาง
รวม	3.48	.66	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียนมีความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, $S = .66$) และเมื่อพิจารณาความถูกต้องเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 3.88$) การกำหนดผู้ให้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.76$) เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย ($\bar{X} = 3.76$) และเครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 16 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู	3.94	.56	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน	4.24	.44	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	4.06	.56	มาก
ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้	3.59	.51	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน	4.12	.60	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	4.00	.50	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุง กำหนด หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน	2.82	.53	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.53	.51	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.59	.51	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.06	.56	มาก
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.06	.56	ปานกลาง
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	4.35	.49	มาก
รวม	3.78	.69	มาก

จากตาราง 16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, $S = .69$) และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 4.35$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.24$) ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.12$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 4.06$)

ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.06$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวเองซึ่งต้องการวัด ($\bar{X} = 4.00$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 3.94$) ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ($\bar{X} = 3.59$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.59$) และผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 17 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง	3.82	.53	มาก
เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.47	.51	ปานกลาง
เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	3.65	.49	มาก
การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว	3.06	.56	ปานกลาง
เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.65	.49	มาก
เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง	3.12	.49	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด	3.24	.56	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง	4.12	.60	มาก
เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน	3.53	.62	มาก
การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง	3.29	.47	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้	2.88	.60	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	2.65	.49	ปานกลาง
รวม	3.37	.66	ปานกลาง

จากตาราง 17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, $S = .66$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง ($\bar{X} = 4.12$) เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมิน

นักเรียนได้จริง ($\bar{X} = 3.82$) เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ($\bar{X} = 3.65$) เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.65$) และเครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 18 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.41	.51	ปานกลาง
เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.49	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	3.35	.49	ปานกลาง
เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย	4.24	.44	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล	3.35	.49	ปานกลาง
เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล	3.59	.51	มาก
ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.94	.56	มาก
เครื่องมือไม่เป็นภาระให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล	3.29	.47	ปานกลาง
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ	2.65	.49	ปานกลาง
ข้อคำถามเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้	3.71	.59	มาก
เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล	3.47	.51	ปานกลาง
เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล	3.41	.51	ปานกลาง
รวม	3.50	.62	มาก

จากตาราง 18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, $S = .62$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย ($\bar{X} = 4.24$) ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.94$) ข้อคำถามเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้ ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.65$) และเครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 19 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.76	.44	มาก
เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.49	มาก
การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย	3.59	.51	มาก
การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.76	.44	มาก
เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง	3.76	.44	มาก
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง	3.59	.51	มาก
เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.53	.51	มาก
การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.71	.47	มาก
เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน	4.06	.56	มาก
เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.53	.51	มาก
แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง	3.65	.49	มาก
เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล	3.53	.51	มาก
รวม	3.68	.50	มาก

จากตาราง 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, $S = .50$) และเมื่อพิจารณาความถูกต้องเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 20 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้าน
ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู	3.94	.56	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน	3.82	.53	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	4.12	.60	มาก
ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้	3.82	.53	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน	3.88	.49	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนใน ตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.94	.56	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุง กำหนด หรือ ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน	3.00	.50	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.53	.51	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเอง อย่างต่อเนื่อง	3.65	.61	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนา นักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.88	.49	มาก
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผล ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.18	.53	ปานกลาง
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการ ประเมินคุณภาพภายนอก	3.76	.56	มาก
รวม	3.71	.61	มาก

จากตาราง 20 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบทดสอบวัดพฤติกรรม
ประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71, S = .61$)
และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ใน
ระดับมากคือ ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
($\bar{X} = 4.12$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่
ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.94$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุง
และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 3.94$) ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมี

ความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.88$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.88$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 3.82$) ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ($\bar{X} = 3.82$) เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 3.76$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.65$) และผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 21 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง	3.94	.56	มาก
เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.59	.51	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	3.82	.39	มาก
การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว	3.71	.47	มาก
เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.06	.43	มาก
เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง	3.88	.60	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด	3.71	.47	มาก
เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง	3.59	.51	มาก
เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน	3.82	.53	มาก
การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง	3.65	.49	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้	3.94	.56	มาก
เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.71	.47	มาก
รวม	3.78	.51	มาก

จากตาราง 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, $S = .51$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 22 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.59	.51	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.82	.53	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	3.53	.62	มาก
เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย	3.94	.56	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล	3.71	.47	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล	3.88	.60	มาก
ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.65	.61	มาก
เครื่องมือไม่เป็นภาระให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล	3.82	.53	มาก
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ	3.71	.47	มาก
ข้อคำถามเป็นเรื่องให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้	3.76	.66	มาก
เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล	3.94	.56	มาก
เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล	3.71	.47	มาก
รวม	3.75	.55	มาก

จากตาราง 22 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $S = .55$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 23 ระดับความคิดเห็นต่อแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.53	.62	มาก
เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.82	.53	มาก
การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย	3.53	.62	มาก
การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.71	.47	มาก
เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง	3.76	.66	มาก
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง	3.76	.56	มาก
เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.71	.47	มาก
การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.71	.69	มาก
เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน	3.59	.62	มาก
เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.76	.56	มาก
แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง	3.88	.60	มาก
เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล	3.59	.62	มาก
รวม	3.70	.58	มาก

จากตาราง 23 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมมีความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, $S = .58$) และเมื่อพิจารณาความถูกต้องเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 24 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู	3.12	.86	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน	3.53	.72	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	3.94	.66	มาก
ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้	3.71	.77	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน	3.71	.77	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.47	.87	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุง กำหนด หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน	3.47	.80	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.71	.59	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง	2.88	.70	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.06	.56	มาก
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.24	.83	ปานกลาง
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	4.24	.56	มาก
รวม	3.50	.84	มาก

จากตาราง 24 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, $S = .84$) และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 4.24$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 4.06$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.94$) ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ($\bar{X} = 3.71$)

ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.71$) และผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 25 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง	4.24	.66	มาก
เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล	4.18	.64	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	3.82	.64	มาก
การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว	3.41	.51	ปานกลาง
เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.88	.60	มาก
เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง	4.24	.56	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด	3.94	.66	มาก
เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง	3.24	.44	ปานกลาง
เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน	3.65	.49	มาก
การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง	3.71	.59	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้	3.76	.56	มาก
เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	4.00	.61	มาก
รวม	3.84	.64	มาก

จากตาราง 25 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, $S = .64$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง ($\bar{X} = 4.24$) เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง ($\bar{X} = 4.24$) เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($\bar{X} = 4.18$) เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($\bar{X} = 4.00$) เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.94$) เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.88$) เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ($\bar{X} = 3.82$) เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.76$) การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.71$) และเครื่องมือมีความ

สะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 26 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.71	.47	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.88	.60	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	3.65	.61	มาก
เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย	3.94	.56	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล	3.88	.49	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล	4.12	.70	มาก
ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.65	.61	มาก
เครื่องมือไม่เป็นภาระให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล	3.47	.62	ปานกลาง
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ	3.41	.62	ปานกลาง
ข้อคำถามเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้	3.94	.56	มาก
เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล	3.18	.64	ปานกลาง
เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล	2.82	.64	ปานกลาง
รวม	3.63	.70	มาก

จากตาราง 26 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $S = .70$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 4.12$) เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย ($\bar{X} = 3.94$) ข้อคำถามเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้ ($\bar{X} = 3.94$) เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.88$) เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.88$) เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.71$) เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.65$) และข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 27 ระดับความคิดเห็นต่อแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.61	มาก
เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.59	.62	มาก
การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย	3.59	.51	มาก
การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.59	.62	มาก
เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง	3.71	.47	มาก
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง	3.94	.66	มาก
เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.88	.60	มาก
การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.53	.51	มาก
เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน	3.35	.49	ปานกลาง
เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.71	.47	มาก
แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง	4.06	.56	มาก
เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล	2.88	.60	ปานกลาง
รวม	3.62	.62	มาก

จากตาราง 27 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมมีความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, $S = .62$) และเมื่อพิจารณาความถูกต้องเป็นรายข้อพบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.06$) การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 3.94$) เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.88$) เกณฑ์การตัดสินมีความถูกต้องและเป็นปรนัย ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.65$) การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.59$) และการวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 28 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน ในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู	3.76	.44	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน	4.12	.49	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	4.06	.43	มาก
ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้	3.59	.51	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน	3.65	.49	มาก
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.41	.51	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุง กำหนด หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน	2.47	.51	ปานกลาง
ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.53	.51	มาก
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.41	.51	ปานกลาง
ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.00	.50	มาก
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	2.65	.49	ปานกลาง
เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	3.71	.47	มาก
รวม	3.53	.68	มาก

จากตาราง 28 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามการใช้เวลาว่างมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, $S = .68$) และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายข้อพบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.12$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.06$) ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 4.00$) ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการ

จัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 3.76$) เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 3.71$) ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.65$) ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ($\bar{X} = 3.59$) และผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 29 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน ในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง	3.76	.44	มาก
เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.00	.79	ปานกลาง
เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	3.29	.77	ปานกลาง
การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว	3.47	.62	ปานกลาง
เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.53	.51	มาก
เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง	3.82	.53	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด	3.47	.62	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง	3.47	.62	ปานกลาง
เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน	3.59	.51	มาก
การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง	3.06	.75	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้	3.24	.66	ปานกลาง
เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.00	.79	ปานกลาง
รวม	3.54	.58	มาก

จากตาราง 29 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามการใช้เวลาว่างมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $S = .58$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง ($\bar{X} = 3.82$) เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง ($\bar{X} = 3.76$) เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน

($\bar{X} = 3.59$) และเครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 30 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียนในด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.41	.51	ปานกลาง
เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.71	.47	มาก
เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	2.88	.60	ปานกลาง
เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย	3.82	.53	มาก
เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล	3.65	.49	มาก
เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล	4.06	.56	มาก
ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	3.53	.51	มาก
เครื่องมือไม่เป็นภาระให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล	3.41	.71	ปานกลาง
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ	3.24	.56	ปานกลาง
ข้อคำถามเป็นเรื่องให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้	4.18	.39	มาก
เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล	3.71	.59	มาก
เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล	2.88	.60	ปานกลาง
รวม	3.54	.66	มาก

จากตาราง 30 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามการใช้เวลาว่างมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $S = .66$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ ข้อคำถามเป็นเรื่องให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้ ($\bar{X} = 4.18$) เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 4.06$) เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย ($\bar{X} = 3.82$) เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบให้กับผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.65$) และข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 31 ระดับความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียนในด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

มาตรฐานการประเมิน	$\bar{X}$	S	ความหมาย
เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.53	.51	มาก
เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.49	มาก
การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย	2.47	.62	ปานกลาง
การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.59	.51	มาก
เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง	4.24	.56	มาก
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง	3.59	.51	มาก
เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด	3.65	.49	มาก
การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.59	.51	มาก
เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน	3.71	.47	มาก
เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย	3.65	.49	มาก
แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง	4.06	.24	มาก
เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล	3.41	.51	ปานกลาง
รวม	3.59	.63	มาก

จากตาราง 31 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าแบบสอบถามการใช้เวลาว่างมีความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, $S = .63$) และเมื่อพิจารณาความถูกต้องเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากคือ เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง ($\bar{X} = 4.24$) แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.06$) เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน ($\bar{X} = 3.71$) เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.65$) เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.65$) เกณฑ์การตัดสินมีความถูกต้องและเป็นปรนัย ($\bar{X} = 3.65$) การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.59$) การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 3.59$) การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย ($\bar{X} = 3.59$) และเครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อประเมินอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมภายหลังจากการตอบแบบสอบถาม

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในที่ตอบแบบสอบถามถึงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่พบ ภายหลังจากการนำเครื่องมือประเมินที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริงมีความเห็นว่า เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ได้จริง มีประโยชน์โดยตรงต่อครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงนักเรียนให้มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการที่จะนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพนักเรียนได้ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน มีความถูกต้อง ครบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ ถูกต้องตรงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และครบถ้วนเพียงพอต่อการประเมินคุณภาพนักเรียนและการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพนักเรียน ดังตัวอย่างถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 1 ว่า “ในภาพรวมดูแล้วดีนะ มีประโยชน์กับพวกพี่ ใช้งาน สะดวก มีคำชี้แจง อธิบายไว้ แล้วอีกอย่างพี่คิดว่าเครื่องมือในแต่ละชุดก็เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลดี อย่างแบบทดสอบกับแบบสอบถาม ใช้เวลาว่าง เด็กจะให้ความสนใจ ใส่ใจดี สามารถตอบได้เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเค้าเอง ไม่ยากสำหรับเค้า” (บทสัมภาษณ์ : 8 กันยายน 2548)

ส่วนปัญหาที่พบในการนำเครื่องมือประเมินไปใช้พบว่า การเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง ด้วยแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่น่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้ปกครองบางท่านมีข้อจำกัดด้านภาษา อ่านเขียนไม่ได้ หรือให้ข้อมูลไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง อีกทั้งไม่ให้ความร่วมมือ ดังถ้อยคำที่ให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 1 กล่าวว่า “ปัญหาก็คือ...ในส่วนของการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง บางคนเขาอ่านหนังสือไม่ออก เขาอ่านแบบสอบถามไม่เข้าใจ เขาไม่รู้จะตอบอย่างไร เราก็จะกำกับเด็กว่า ถ้าผู้ปกครองอ่านไม่ออก ก็อ่านให้ผู้ปกครองฟัง แล้วให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น แต่เราก็ไม่มั่นใจนะว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลจริง” (บทสัมภาษณ์ : 16 กันยายน 2548)

ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูโรงเรียนที่ 3 ว่า “...แบบสอบถามที่ให้ผู้ปกครอง พี่จะฝากเด็กไปให้ผู้ปกครองตอบ แต่ได้กลับคืนมาช้า เราต้องคอยทวงถามตลอด เด็กทำหายบ้าง ไม่เอาให้ผู้ปกครองบ้าง จะเก็บค่อนข้างยากเหมือนกัน” (บทสัมภาษณ์ : 15 กันยายน 2548) นอกจากนั้นครูโรงเรียนที่ 2 ยังให้มุมมองของการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองว่า “ผู้ปกครองบางคน เขาให้เด็กตอบแทนก็มีนะ เขาจะไม่ค่อยมีเวลา บางครั้งแบบสอบถามก็ไม่ถึงผู้ปกครองหรอก...” (บทสัมภาษณ์ : 19 กันยายน 2548)

ซึ่งคณะครูส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง ควรเก็บข้อมูลตอนประชุมผู้ปกครองหรือการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล พร้อมทั้ง

ชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้ปกครองเข้าใจ ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 2 ว่า

“พี่ว่า...แบบสอบถามผู้ปกครองควรจะใช้เก็บตอนที่โรงเรียนมีประชุมผู้ปกครองมากกว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมากันเกือบครบ ส่วนผู้ปกครองที่ไม่มากก็เก็บตอนไปเยี่ยมบ้านนักเรียนแทน เขาน่าจะให้ความร่วมมือดีกว่าที่จะฝากเด็กไป”

(บทสัมภาษณ์ : 15 กันยายน 2548)

ในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ “ผู้ปกครองบางท่าน เขาไม่เข้าใจกันว่า เราทำไปเพื่ออะไร เราต้องชี้แจง อธิบาย วัตถุประสงค์ให้เขาเข้าใจ แล้วเขาก็จะให้ความร่วมมือ” (บทสัมภาษณ์ : 9 กันยายน 2548)

ส่วนผู้ปกครองที่อ่านเขียนไม่ได้ควรใช้วิธีการสอบถามด้วยวาจาหรือการสัมภาษณ์แทน การให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ดังเช่นคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 3 ว่า “ถ้าผู้ปกครองที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เราน่าจะใช้การสอบถามด้วยวาจาหรือสัมภาษณ์แทนจะดีกว่า” (บทสัมภาษณ์ : 14 กันยายน 2548)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการประเมินตนเองทุกปีและพร้อมกับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินผลภายนอกในทุก 5 ปี เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้สถานศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานที่กำหนด จากเจตนารมณ์ดังกล่าวนี้เอง การประเมินตนเองหรือการประเมินผลภายในจึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการ ซึ่งหลายแห่งอาจจะมีการดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่อาจจะยังไม่สมบูรณ์และยังมีความปัญหาในการดำเนินการอันเนื่องมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่เห็นคุณค่าของการประเมินและขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน (สุวิมล ว่องวานิช. 2545) และปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ส่วนใหญ่ได้รับมาจากหน่วยงานต้นสังกัดที่อาจจะไม่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในแต่ละแห่ง และไม่มีการปรับใช้เครื่องมือประเมินให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของตนเอง จึงอาจทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ จึงควรดำเนินการสร้างเครื่องมือหรือปรับใช้ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน และด้วยความสำคัญของการสร้างเครื่องมือประเมินให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนนี้เอง ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างเครื่องมือประเมินบนพื้นฐานความสอดคล้องและเหมาะสมสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือบริบทของโรงเรียน เพื่อตอบคำถามที่ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีอะไรบ้าง และในสภาพการณ์ที่เป็นจริงหากนำเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นไปใช้ เครื่องมือประเมินนั้นจะมีคุณภาพและได้มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ในสภาพบริบทที่เป็นจริงหรือไม่

การดำเนินการวิจัย แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นการศึกษาสภาพการณ์ภายในโรงเรียนและชุมชนและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลและการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน จำนวน 19 คน การ

วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้า การวิจัยในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นการสร้างเครื่องมือประเมินที่คาดว่าจะใช้ในการวัดและประเมิน (Assessment) คุณภาพผู้เรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 จำนวน 5 ชุด ได้แก่ 1. แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการดูแลผู้ใหญ่ของนักเรียน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม 3. แบบทดสอบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม 4. แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม และ 5. แบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือประเมินผู้วิจัยได้ให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณารูปแบบ ข้อคำถาม เกณฑ์การประเมิน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการวิเคราะห์หาคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ และหาคุณภาพในด้านความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง การวิจัยในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการสร้างเครื่องมือ 24 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้น ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน เป็นผู้ประเมินเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ภายหลังจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ในขั้นนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 4 สัปดาห์

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทที่เป็นจริง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นในเชิงปฏิบัติได้ผลดังตาราง 32

ตาราง 32 สรุปเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ในรายตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ ผู้ใหญ่	1. แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม 3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
2. รักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	1. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม 2. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
3. มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	1. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม 2. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น	แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	แบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน

จากตาราง 32 อธิบายได้ว่า จากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ได้เครื่องมือประเมินที่คาดว่าจะใช้ในการประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้จำนวน 5 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม และแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินคุณภาพนักเรียนในมาตรฐานการศึกษานี้รายตัวบ่งชี้มี 3 กลุ่ม คือ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ในที่นี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในแต่ละเครื่องมือประเมินที่พัฒนาขึ้นดังนี้

(0) แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครอง แบบสอบถามมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคย จำนวน 20 ข้อ ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงโดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

ผลการประเมินคุณภาพของแบบสอบถามผู้ปกครองในเชิงปฏิบัติโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในจำนวน 17 คน ได้พิจารณาด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้และความถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง

(1) แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งแบบสังเกตมีทั้งหมด 5 ด้านย่อย ด้านละ 7 พฤติกรรม ทั้งหมดมีจำนวน 35 พฤติกรรม แบบสังเกตมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .964

ผลการประเมินคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในเชิงปฏิบัติโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในจำนวน 17 คน ได้พิจารณาด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

(2) แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบสถานการณ์ (Situation) ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ซึ่งใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนโดยการทดสอบ ผลการตรวจสอบคุณภาพพบว่า แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .202 ถึง .736 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ .841 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .927

ผลการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในเชิงปฏิบัติโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในจำนวน 17 คน ได้พิจารณาด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก

(3) แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบบันทึกข้อมูล โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้บันทึกข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งแบบบันทึกนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า แบบบันทึกการร่วมกิจกรรมสามารถวัดและประเมินในสิ่งที่ต้องการวัดได้

ผลการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในเชิงปฏิบัติโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในจำนวน 17 คน ได้พิจารณาด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก

(4) แบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำ จำนวน 23 กิจกรรม และแบบเติมคำโดยให้เรียงลำดับกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุดจนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด 3 อันดับ ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า แบบสอบถามการใช้เวลาว่างสามารถวัดและประเมินในสิ่งที่ต้องการวัดได้

ผลการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในเชิงปฏิบัติโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายในจำนวน 17 คน ได้พิจารณาด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีความเห็นว่า แบบสอบถามผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ผู้วิจัยขออภิปรายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. กระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน เครื่องมือประเมินที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากกระบวนการสร้างและพัฒนามาบนพื้นฐานสภาพบริบทที่เป็นจริง โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการและสภาพบริบทของโรงเรียน

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 รายตัวบ่งชี้ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนจำนวน 5 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม แบบบันทึกกิจกรรม แบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน ซึ่งเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาทั้ง 5 ชุดนั้น เกิดจากกระบวนการสร้างและพัฒนามาบนพื้นฐานสภาพบริบทที่เป็นจริง โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในการกำหนดคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์และวิธีการการวัดและประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพ เหมาะสม และสอดคล้องสภาพบริบทของโรงเรียน เนื่องจากการนำเอาข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการลงภาคสนามมาผสมผสานกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเพื่อสร้างเครื่องมือประเมิน จะทำให้

ได้เครื่องมือประเมินที่มีข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของท้องถิ่นนั้นๆ เพราะถ้าสร้างเครื่องมือประเมินโดยอาศัยเนื้อหาในทฤษฎีอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอและไม่เกิดความชัดเจนในพฤติกรรมของแต่ละตัวบ่งชี้ ซึ่งเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นจากที่ผ่านๆ มาจะเป็นการสร้างโดยอิงกรอบทฤษฎีก่อนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ได้พฤติกรรมบ่งชี้ที่เป็นกลางๆ อาจจะไม่ชัดเจนหรือตรงกับสภาพท้องถิ่นเท่าที่ควร การกำหนดเครื่องมือประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้้นั้นจะมีการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้เหมาะสมกับตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดและประเมิน โดยยึดตามแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 63 – 64) ที่กล่าวว่า การใช้แบบทดสอบกับตัวบ่งชี้ที่เป็นความรู้หรือตัวบ่งชี้ที่เป็นนามธรรมหรือคุณลักษณะภายในที่มองไม่เห็น การใช้แบบสอบถามกับตัวบ่งชี้ที่สะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริง การใช้แบบสังเกตกับตัวบ่งชี้ที่มีพฤติกรรมให้สามารถสังเกตเห็นได้ ในขั้นตอนการสร้างและออกแบบลักษณะเครื่องมือประเมินในแต่ละชุด จะเน้นการสร้างเครื่องมือให้สามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ และออกแบบสร้างเครื่องมือให้สามารถวัดและประเมินตัวบ่งชี้ได้หลายตัว ให้อยู่ในเครื่องมือชุดเดียวกันและเก็บข้อมูลจากแหล่งเดียว เพื่อเป็นการไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูลและเสียเวลาในการเก็บข้อมูล อีกทั้งควรเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลหลายๆ แหล่ง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และเน้นแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลและทำให้ได้สารสนเทศในมุมมองต่างๆ ของแหล่งข้อมูล ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาในแต่ละชุดจะเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลเพียงแหล่งเดียว และมีเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาบางชุดที่สามารถวัดและประเมินตัวบ่งชี้ได้มากกว่า 1 ตัวบ่งชี้ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม และแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ซึ่งใช้วัดและประเมินครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 เนื่องจากตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 ในมาตรฐานการศึกษาที่ 2 เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่แสดงถึงการปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน เคารพในความคิดเห็น และเคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม จึงทำให้ผู้วิจัยนำกรอบทฤษฎีดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสังเกตและแบบทดสอบที่สามารถประเมินตัวบ่งชี้ได้หลายตัวบ่งชี้ในเครื่องมือชุดเดียว จากกระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาดังกล่าว จึงทำให้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 174) ที่พบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลภายใน ควรสร้างเครื่องมือที่สามารถประเมินตัวบ่งชี้พร้อมกันหลายตัว และพยายามหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเก็บข้อมูล และแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 30 – 44) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการตรวจสอบ

ประเมินผลภายในเกี่ยวกับการจัดหา/จัดทำเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า เครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบ ไม่รบกวนและไม่เป็นภาระกับผู้ให้ข้อมูลพยายามหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน และการเก็บข้อมูลควรเก็บจากหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบคล้อยของข้อมูล

2. ผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ในแง่ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ตามทัศนะความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายใน และศึกษานิเทศก์ พบว่า แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม และแบบสอบถามการใช้เวลาว่างของนักเรียน มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินขึ้นบนพื้นฐานสภาพบริบทที่เป็นจริงของโรงเรียนและท้องถิ่น โดยศึกษาแนวคิดจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ผสมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการลงภาคสนาม อีกทั้งอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่งได้มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษา ตั้งแต่ขั้นการกำหนดพฤติกรรมในแต่ละตัวบ่งชี้ แนวทางการวัดและประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้ และออกแบบเครื่องมือประเมินในแต่ละชุด จึงทำให้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพบริบทของโรงเรียน สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง ประหยัดเวลา คุ่มค่าและสะดวกต่อการใช้ ผลการประเมินที่ได้มีความถูกต้อง ให้ข้อมูลครบถ้วน ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดเพียงพอต่อการประเมินผลนักเรียน อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ดังที่ครูโรงเรียนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “ในภาพรวมดูแล้วดีนะ มีประโยชน์กับพวกพี่ ใช้ง่าย สะดวก มีค่าชี้แจง อธิบายไว้ แล้วอีกอย่างพี่คิดว่าเครื่องมือในแต่ละชุดก็เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลดี อย่างเช่นแบบทดสอบกับแบบสอบถามการใช้เวลาว่าง เด็กจะให้ความสนใจ ใส่ใจดี สามารถตอบได้เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเค้าเอง ไม่ยากสำหรับเค้า ข้อมูลที่ได้ก็สะท้อนความเป็นจริง...” (บทสัมภาษณ์ : 8 กันยายน 2548) แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน มีความเป็นประโยชน์และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้และความถูกต้องอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครอง มีความน่าเชื่อถือน้อย เพราะผู้ปกครองบางท่านมีข้อจำกัดด้านภาษา อ่านเขียนไม่ได้ ไม่เข้าใจคำถามที่ต้องการประเมิน อีกทั้งผู้ปกครองบางท่านมีภาระส่วนตัวไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ก็จะทำให้เด็กนักเรียนตอบแบบสอบถามแทน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือและไม่

ตรงกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 416) ที่พบว่า แหล่งข้อมูลที่มีระดับความน่าเชื่อถือค่อนข้างต่ำกว่าแหล่งอื่น คือ ข้อมูลที่มาจากการประเมินของผู้ปกครอง ซึ่งมีระดับความน่าเชื่อถืออยู่ในช่วงร้อยละ 60 – 71 และสอดคล้องกับถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 2 ว่า “ปัญหาก็คือ...ในส่วนของการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง บางคนเขาอ่านหนังสือไม่ออก เขาอ่านแบบสอบถามไม่เข้าใจ เขาไม่รู้จะตอบอย่างไร เราก็จะกำกับเด็กว่า ถ้าผู้ปกครองอ่านไม่ออก ก็อ่านให้ผู้ปกครองฟัง แล้วให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น แต่เราก็ไม่มั่นใจนะ ว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลจริง” (บทสัมภาษณ์ : 16 กันยายน 2548) ส่วนแบบสังเกตพฤติกรรม ประชาธิปไตยด้านคุณธรรม มีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับกลาง เนื่องจากแบบสังเกตเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ใช้ประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สะดวกและไม่รวดเร็ว เพราะครูมีภาระงานสอนและงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายมาก ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ภายในระยะเวลาหรือตามเงื่อนไขที่กำหนดในแบบสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนที่ 1 ว่า “แบบสังเกตน่าจะใช้ประเมินนักเรียนได้ทั้งชั้นเรียน จะได้ใช้ได้สะดวกและรวดเร็ว... ถ้าประเมินเป็นรายบุคคลจะช้าและยุ่งยาก เพราะครูส่วนใหญ่เค้าจะไม่ค่อยมีเวลามากนัก งานเยอะ” (บทสัมภาษณ์ : 10 กันยายน 2548) แต่ในทางตรงกันข้ามครูโรงเรียนที่ 3 มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันว่า “...ถึงแม้จะประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลก็ไม่ค่อยยุ่งยากเท่าไรหรอก สามารถสังเกตนักเรียนได้ เพราะครูจะรู้จักนักเรียนในชั้นเรียนของตัวเองได้ดี” (บทสัมภาษณ์ : 15 กันยายน 2548)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 เป็นการสร้างและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพบริบทของโรงเรียน โดยการอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาพท้องถิ่นของตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และใช้ได้ผลดีกับท้องถิ่นนี้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกและเป็นทิศทางให้สถานศึกษาทุกแห่งมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด ดังนั้นผลการวิจัยจึงอาจนำไปประยุกต์และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อื่น ๆ ได้ เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงนักเรียนให้มีคุณภาพ และพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2. โรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 เป็นกรอบข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาส่งเสริมนักเรียน

ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากเครื่องมือประเมินมาตรฐาน การศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงจึงทำให้ได้ผลการประเมินของ นักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้

3. เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามตัวบ่งชี้ ครูผู้สอนจึงควรนำเครื่องมือประเมิน นี้ไปใช้ประเมินนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองด้วย

4. เครื่องมือประเมินบางชุดไม่จำเป็นต้องให้ครูเป็นผู้ประเมินฝ่ายเดียว อาจให้นักเรียน เป็นผู้ประเมินตนเอง หรือเพื่อนเป็นผู้ประเมิน หรือผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นและไม่เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่กับครูมากเกินไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์มากขึ้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพของนักเรียนตนเองจำนวน 5 ชุด แต่เนื่องจาก การดำเนินการวิจัยมีข้อจำกัดในระยะเวลาและภาระงานของกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้เครื่องมือประเมิน มาตรฐานการศึกษาที่สร้างขึ้นอาจให้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินนักเรียนยังไม่ละเอียดและครบถ้วนตาม มาตรฐานการศึกษาดังกล่าว ดังนั้นหากต้องการให้ได้ข้อมูลของนักเรียนที่ครบถ้วน ถูกต้องและ น่าเชื่อถือมากกว่านี้ ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและมีการ เก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและทำให้ได้ข้อมูลที่ ครอบคลุมและละเอียดมากขึ้นในมุมมองต่างๆ ของแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไป อาจสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินกับมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนในมาตรฐานอื่นๆ หรือกับมาตรฐานการศึกษาด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐาน การศึกษาด้านกระบวนการ หรือด้านปัจจัย เพื่อให้สถานศึกษาได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับปัญหาหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำ เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ในสถานศึกษามาใช้ เพื่อนำข้อมูลที่

ค้นพบมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมในการนำไปใช้ให้มากที่สุด

4. แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมที่สร้างและพัฒนาขึ้นนั้น เป็นเครื่องมือประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงส่งผลให้ภาระงานของครูเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากต้องการลดภาระหน้าที่ของครูและสะดวกในการนำไปใช้ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการสร้างแบบสังเกตที่สามารถวัดและประเมินนักเรียนได้ทั้งรายบุคคลและทั้งห้องเรียนในชุดเดียวกัน และครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา : กรอบและแนวทางการดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมฯ. (เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่ 1)
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *แนวทางการประเมินภายในเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ. (เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 4)
- จงดี แซ่ตัน. (2544). *การวิเคราะห์ความเหมาะสมของวิธีการประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินผลภายในของโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จริญญา เฉลาประโคน. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา กันธวัช. (2543). *การสร้างเครื่องมือประกอบการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัยทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ธนาวิบูลย์ชัย. (2545). *แบบสอบถาม*. ใน *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. หน้า 89 – 131. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำรูญ เรืองขจร. (2545). *คู่มือการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เดวิด บีมแธมและเควิน บอยล์. (2541). *ไขข้อสงสัยประชาธิปไตย*. แปลโดย พงุทธิสาณ ชุมพล. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศรี ตุ่นทอง. (2545). *การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545ก). แบบสังเกต. ใน *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมิน การศึกษา*. หน้า 37 – 86. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2545ข). คุณภาพของเครื่องมือวัด. ใน *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมิน การศึกษา*. หน้า 68 – 152. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธรรม ปรีดาภิจริยสุทธิ. (2542). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : ปิแอนด์ปีพับลิชชิง.
- เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ. (2546). *การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของ อาจารย์พยาบาล. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุชะฎิบัณฑิต (การอุดมศึกษา)*. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ป. มหาจันทร์. (2543). *สอนเด็กให้เป็นประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปวย อิงภากรณ์. (2537 , พฤษภาคม-สิงหาคม). ประชาธิปไตยของไทย. *วารสารธรรมศาสตร์*. 20(2) : 11-13.
- ปรีดี พนมยงค์. (2543 , พฤษภาคม). ประชาธิปไตยเบื้องต้น. *รัฐสภาสาร*. 48(5) : 6.
- ประพันธ์ศิริ ไชยชนะใหญ่. (2527). *นันทนาการ*. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาสันทนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์และสุชาติ กิจพิทักษ์. (2545). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฟอง เกิดแก้ว. (2527 , สิงหาคม). การจัดกีฬาเพื่อสันทนาการสำหรับนิสิตและนักเรียนส่วนใหญ่ใน สถาบันการศึกษา. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*. 10(7) : 15.
- มนัสวีร์ โนนห้วย. (2545). *การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงลำดับลดหลั่น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร. (2547). *แผนพัฒนาสถานศึกษา ปีการศึกษา 2547*. ชลบุรี : โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร.
- โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร. (2547). *รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2546*. ชลบุรี : โรงเรียนบ้านคลองตาเพชร.
- โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์. (2547). *รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2546*. ชลบุรี : โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์.

- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2545). แบบสัมภาษณ์. ใน การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมิน
การศึกษา. หน้า 1 – 34. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลัดดาวัลย์ สืบจิต. (2540). การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาล. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทย
วัฒนาพานิช.
- วันเพ็ญ คำภู. (2545). การประเมินเครื่องมือและแบบรายงานการศึกษาตนเองเพื่องานประกัน
คุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- วันดี ไช้คำ. (2544). การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพมหานคร :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีนวล สถิตวิทยานันท์. (2542). การพัฒนารูปแบบการประเมินตนเองด้านการจัดการเรียนการสอน
ของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขฎิบัณฑิต (การ
อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2534). การพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอก
โรงเรียนระดับอำเภอ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2533). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544). นันทนาการชุมชนและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- สินีนาง ศรีพัฒนะพิพัฒน์. (2545). *การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักเพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการประเมินผลภายในโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา แท้มซ้อย. (2545). *การวิเคราะห์หมโนทัศน์และการประเมินผลภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ ศลโกสุม. (2525). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาภค์ จันทวานิช. (2546ก). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546ข). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ มัดธนู. (2544). *การประเมินคุณภาพการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตการศึกษา 10*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยและประเมินผลการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัช เภาเพิ่ม. (2544). *การสร้างแบบประเมินมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มศรีนครินทร์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิมล ร่องวานิช. (2543). *รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2544). *คู่มือการประเมินผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.
- สัญญา คำดี. (2544). *การพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการตรวจสอบคุณภาพภายใน สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลางตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- สมคิด พรหมจ้อยและสุพัตร์ พิบูลย์. (2542). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมบุญรณ์ ตันยะ. (2545). *การประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. (2546). *แผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษาและเขตพื้นที่บริการ (School Mapping)*. ชลบุรี : กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการศึกษา สำนักงาน ฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ฯ.
- _____. (2546). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- _____. (มปป). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ ฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน ฯ.
- (เอกสารประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 1)
- _____. (2543ก). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน ฯ. (ชุดเสริมประสบการณ์พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 1)
- _____. (2543ข). *การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน ฯ. (ชุดเสริมประสบการณ์พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 5)
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). *รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา (ฉบับร่าง)*. ชลบุรี : โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. (2544). *เอกสารประกอบหลักสูตรการประเมินทางการศึกษา รุ่นที่ 2*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักทดสอบฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง. (มปป). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา*. ชลบุรี : องค์การบริหารส่วนตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี.

อรพินทร์ ชูชม. (2545). เอกสารคำสอนวิชา วป/ 502 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือวัดทาง
พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ.

อุทุมพร จามรมาน. (2530). แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Divorski, S. and Scheirer, M.A. (2001, July). Improving data quality for performance
mearsure : results from a GAO study of verification. *Evaluation and Program
Planning*. 24(2) : 83 – 94.

Gibbons, B.A. (2003, July – August). Supporting Elementary Science Education for
Englist Learners : A Constructivist Evaluation Instrument. *The Journal of
Educational Research*. 96(6) : 371 – 378.

Jaeger, R.M., John, R. and Gorney, B. (1996). *The nation's school report to the
public : An analysis of school report cards*. Michigan : The Education
Center.

Joint Committee on standards for Education Evaluation. (1994). *The Program
evaluation Standard*. 2nd ed. Michigan : The Education Center.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพของเครื่องมือประเมิน

ตาราง 33 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมการเคารพ
 ผู้ใหญ่ของนักเรียน

ข้อที่	ค่า IOC	หมายเหตุ	ข้อที่	ค่า IOC	หมายเหตุ
1	1	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	14	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	16	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	17	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	19	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	20	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 34 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

พฤติกรรมที่	ค่า IOC	หมายเหตุ	พฤติกรรมที่	ค่า IOC	หมายเหตุ
1	1	คัดเลือกไว้	26	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	27	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	28	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	29	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	30	0.67	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	31	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	32	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	33	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	34	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	35	1	คัดเลือกไว้
11	1	คัดเลือกไว้	36	1	คัดเลือกไว้
12	1	คัดเลือกไว้	37	0.67	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้	38	1	คัดเลือกไว้
14	1	คัดเลือกไว้	39	1	คัดเลือกไว้
15	1	คัดเลือกไว้	40	1	คัดเลือกไว้
16	1	คัดเลือกไว้	41	1	คัดเลือกไว้
17	1	คัดเลือกไว้	42	1	คัดเลือกไว้
18	1	คัดเลือกไว้	43	1	คัดเลือกไว้
19	1	คัดเลือกไว้	44	1	คัดเลือกไว้
20	1	คัดเลือกไว้	45	1	คัดเลือกไว้
21	1	คัดเลือกไว้	46	1	คัดเลือกไว้
22	1	คัดเลือกไว้	47	1	คัดเลือกไว้
23	1	คัดเลือกไว้	48	1	คัดเลือกไว้
24	1	คัดเลือกไว้	49	1	คัดเลือกไว้
25	1	คัดเลือกไว้	50	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 35 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ข้อที่	ค่า IOC	หมายเหตุ	ข้อที่	ค่า IOC	หมายเหตุ
1	1	คัดเลือกไว้	26	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	27	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	28	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	29	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	30	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	31	0.67	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	32	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	33	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	34	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	35	1	คัดเลือกไว้
11	1	คัดเลือกไว้	36	1	คัดเลือกไว้
12	1	คัดเลือกไว้	37	1	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้	38	1	คัดเลือกไว้
14	1	คัดเลือกไว้	39	1	คัดเลือกไว้
15	1	คัดเลือกไว้	40	0.67	คัดเลือกไว้
16	1	คัดเลือกไว้	41	1	คัดเลือกไว้
17	1	คัดเลือกไว้	42	1	คัดเลือกไว้
18	1	คัดเลือกไว้	43	1	คัดเลือกไว้
19	1	คัดเลือกไว้	44	1	คัดเลือกไว้
20	1	คัดเลือกไว้	45	1	คัดเลือกไว้
21	1	คัดเลือกไว้	46	1	คัดเลือกไว้
22	1	คัดเลือกไว้	47	1	คัดเลือกไว้
23	1	คัดเลือกไว้	48	1	คัดเลือกไว้
24	1	คัดเลือกไว้	49	0.67	คัดเลือกไว้
25	1	คัดเลือกไว้	50	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 36 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ข้อที่	r	หมายเหตุ	ข้อที่	r	หมายเหตุ
1	-.017	ตัดทิ้ง	26	.585	คัดเลือกไว้
2	.515	คัดเลือกไว้	27	.164	ตัดทิ้ง
3	.203	คัดเลือกไว้	28	.281	คัดเลือกไว้
4	.584	คัดเลือกไว้	29	.617	คัดเลือกไว้
5	.508	คัดเลือกไว้	30	.511	คัดเลือกไว้
6	.451	คัดเลือกไว้	31	.336	คัดเลือกไว้
7	.140	ตัดทิ้ง	32	.256	คัดเลือกไว้
8	.364	คัดเลือกไว้	33	.405	คัดเลือกไว้
9	.493	คัดเลือกไว้	34	.421	คัดเลือกไว้
10	.450	คัดเลือกไว้	35	.645	คัดเลือกไว้
11	.495	คัดเลือกไว้	36	.425	คัดเลือกไว้
12	.446	คัดเลือกไว้	37	.583	คัดเลือกไว้
13	.482	คัดเลือกไว้	38	.273	คัดเลือกไว้
14	.227	คัดเลือกไว้	39	.597	คัดเลือกไว้
15	.597	คัดเลือกไว้	40	.255	คัดเลือกไว้
16	.397	คัดเลือกไว้	41	.736	คัดเลือกไว้
17	.521	คัดเลือกไว้	42	.433	คัดเลือกไว้
18	.520	คัดเลือกไว้	43	.202	คัดเลือกไว้
19	.434	คัดเลือกไว้	44	.631	คัดเลือกไว้
20	.491	คัดเลือกไว้	45	.610	คัดเลือกไว้
21	.072	ตัดทิ้ง	46	.258	คัดเลือกไว้
22	.450	คัดเลือกไว้	47	.578	คัดเลือกไว้
23	.377	คัดเลือกไว้	48	.582	คัดเลือกไว้
24	.338	คัดเลือกไว้	49	.172	ตัดทิ้ง
25	.313	คัดเลือกไว้	50	.424	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ข
เครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
มาตรฐานที่ 2

แบบสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
2. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ในตัวบ่งชี้ที่ 1 : นักเรียนเคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
3. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบตรวจสอบรายการจำนวนทั้งหมด 4 ข้อ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคย

การให้คะแนน

โดยให้คะแนนตามระดับการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นๆ ของนักเรียน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
ทำบ่อย	2 คะแนน	0 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	0 คะแนน	2 คะแนน

การแปลผลของคะแนน

0 – 12 คะแนน	มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับควรปรับปรุง
13 – 26 คะแนน	มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับพอใช้
27 – 40 คะแนน	มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

แบบสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่ของนักเรียน

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพของเด็กนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลช่วยให้ทางโรงเรียนได้รู้จักเด็กของท่านดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครู และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยต่อไป ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ไม่มีผลต่อการให้คะแนนแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ ดังนั้นขอให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ตรงกับระดับการปฏิบัติพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กตามความเป็นจริง

วิธีการตอบแบบสอบถาม

ให้ท่านพิจารณาว่าบุตรหลานของท่านปฏิบัติพฤติกรรมในแต่ละข้ออยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของเด็กนักเรียน เพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

ทำบ่อย	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้น น้อย บ่อยๆ
ทำเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ไม่ บ่อยครั้ง
ไม่เคยทำ	หมายถึง	นักเรียน ไม่เคย ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

ตัวอย่าง

ข้อที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		ทำบ่อย	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
0.	กล่าวขอโทษเมื่อทำผิดหรือต้องรบกวนผู้อื่น	✓		
00.	พูดคุยกับผู้ใหญ่ด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อม		✓	
000.	น้อมตัวหรือก้มตัวเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่			✓

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามด้วยดี

ลงชื่อ..... ครูผู้สอน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านชื่อ (นาย / นาง / นางสาว)
2. ท่านเป็นผู้ปกครองของ (ด.ช. / ด.ญ.)
3. ระดับการศึกษา
 - ☐ ระดับประถมศึกษา
 - ☐ ระดับมัธยมศึกษา
 - ☐ อื่นๆ ระบุ.....
4. อาชีพ
 - ☐ รับจ้าง
 - ☐ ค้าขาย
 - ☐ แม่บ้าน
 - ☐ เกษตรกรรม
 - ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของเด็กนักเรียนตามความเป็นจริงของท่าน

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		ทำบ่อย	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1	ยกมือไหว้เมื่อพบกับญาติผู้ใหญ่			
2	พูดกับผู้ใหญ่มีหางเสียงครับหรือค่ะ			
3	ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง			
4	ขออนุญาตผู้ปกครองก่อนออกจากบ้าน			
5	กล่าวขอโทษเมื่อทำผิดหรือต้องรบกวนผู้อื่น			
6	พูดสอดแทรกขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกัน			
7	น้อมตัวหรือก้มตัวเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่			
8	ได้เถียงผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองดักเตือน			

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		ทำบ่อย	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
9	ส่งเสียงดังหรือวิ่งเล่นขณะที่มีแขกมาที่บ้าน			
10	พูดจาตะโกนเสียงดังเมื่ออยู่ที่บ้าน			
11	ยกมือไหว้ก่อนไปโรงเรียนและหลังกลับจากโรงเรียน			
12	ยืนพูดกับผู้ใหญ่ เมื่อผู้ใหญ่นั่งอยู่			
13	แสดงอาการไม่พอใจเมื่อถูกทำโทษหรือว่ากล่าว			
14	พูดจาก้าวร้าวหรือตะคอกพ่อแม่หรือผู้ปกครอง			
15	กล่าวขอบคุณและยกมือไหว้เมื่อได้รับสิ่งของจากผู้ใหญ่			
16	พูดคุยกับผู้ใหญ่ด้วยถ้อยคำที่สุภาพไพเราะ			
17	นั่งฟังผู้ใหญ่ว่ายกัน			
18	เดินหนีเมื่อญาติผู้ใหญ่กล่าวทักทาย			
19	ทำความเดือดร้อนให้กับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง			
20	ยกมือไหว้และกล่าวคำอำลาเมื่อเวลาญาติผู้ใหญ่จะกลับ			

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (ช่วงชั้นที่ 3)

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

จุดมุ่งหมาย

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมนี้ พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ของตัวบ่งชี้ที่ 1 2 และ 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสังเกตเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา นักเรียนให้ได้คุณภาพและตามมาตรฐานที่กำหนด

โครงสร้างของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

โครงสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับแบบสังเกตนี้ จะมีการแบ่งโครงสร้างดังนี้

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกต่อบุคคลอื่นตามสิทธิและหน้าที่ด้วยความเคารพซึ่งกันและกันตามแนวทางประชาธิปไตย ได้แก่

1. เคารพทางกาย คือ การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่าทุกครั้งที่พบ เชื้อ พึงคำสั่งสอน ตักเตือน มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย มีความเคารพนอบน้อมต่อบุคคลทุกคน
2. เคารพทางวาจา คือ การพูดกับเพื่อน ครู พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและฐานะของบุคคล รู้จักใช้คำพูด ขอบใจ ขอบคุณ ขอโทษ ใช้คำแทนชื่อตนเองที่เหมาะสม ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย พูดในสิ่งที่จริงไม่โกหกหลอกลวง สรรเสริญผู้อื่นด้วยความจริงใจ
3. เคารพในความคิด คือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณ ถ้าหากเห็นว่าผู้พูดมีความคิดเห็นไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองควรฟังให้จบก่อนแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง
4. เคารพในสิทธิ คือ ไม่ทำความรำคาญให้ผู้อื่น ไม่หยิบของผู้อื่นและล่วงล้ำสถานที่ของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้สมบัติของผู้อื่นเสียหาย รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น

ก่อนหลัง ไม่ทำให้ผู้อื่นเจ็บกายและอับอาย และรู้จักรักษาสีหน้าและหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

5. เคารพในกฎเกณฑ์ คือ ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎระเบียบของห้องเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน กฎจราจร กฎหมายของประเทศ และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี

ลักษณะของแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม มีลักษณะรูปแบบเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประเมินว่านักเรียนแสดงหรือปฏิบัติพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมหรือไม่ จำนวนทั้งหมด 38 ข้อ โดยครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมประกอบด้วยด้านย่อย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการเคารพทางกายจำนวน 7 ข้อ
2. ด้านเคารพทางวาจาจำนวน 7 ข้อ
3. ด้านเคารพในความคิดจำนวน 7 ข้อ
4. ด้านเคารพในสิทธิจำนวน 7 ข้อ
5. ด้านเคารพในกฎเกณฑ์จำนวน 10 ข้อ

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพทางกายและการเคารพทางวาจา ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 1 : เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพในความคิดเห็นและการเคารพในสิทธิ ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 2 : รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 3 : มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิธีการนำแบบสังเกตใช้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ในพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทั้ง 5 ด้านย่อย เพื่อจะได้วางแผนการสังเกต
2. ครูประจำชั้นทำการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียนของท่านตามรายการพฤติกรรมบ่งชี้ในแบบบันทึกการสังเกตนี้ ควรใช้ระยะเวลาในการสังเกตอย่างน้อย 1 เดือน ในแต่ละพฤติกรรมจะทำการสังเกตเพียงครั้งเดียว ไม่สังเกตซ้ำ โดยไม่ให้ผู้สังเกตรู้สึกตัว
3. บันทึกผลการสังเกตลงในแบบสังเกต เมื่อนักเรียนแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ให้ตรงกับช่องแสดงหรือช่องไม่แสดงพฤติกรรมนั้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการบันทึกผลแบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

วิธีการใช้แบบสังเกต

ให้ครูประจำชั้นตรวจเช็คและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียนของท่านตามรายการพฤติกรรมบ่งชี้ในแบบบันทึกการสังเกตนี้ ภายในระยะเวลา 1 เดือน เมื่อสังเกตพบว่านักเรียนแสดงหรือปฏิบัติพฤติกรรมตามในแบบสังเกตตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไป ให้ถือว่านักเรียนได้แสดงพฤติกรรมนั้น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ให้ตรงกับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ดังนี้

ปฏิบัติ หมายถึง เมื่อนักเรียน **ปฏิบัติหรือแสดง** พฤติกรรมดังกล่าว

ไม่ปฏิบัติ หมายถึง เมื่อนักเรียน **ไม่ปฏิบัติหรือไม่แสดง** พฤติกรรมดังกล่าว

ตัวอย่าง

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	ลักษณะของพฤติกรรม	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	ทำความเคารพครูเมื่อพบกับครู	✓	
2	เชื่อฟังครูเมื่อครูกล่าวตักเตือน		✓
3	กล่าวชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำความดี	✓	

ข้อที่ 1 เขียน ✓ ที่ช่องแสดง หมายถึง ในช่วงที่ผู้สังเกตดำเนินการสังเกตนั้น นักเรียนแสดงพฤติกรรมทำความเคารพครูเมื่อพบกับครู และ กล่าวชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำความดี

ข้อที่ 2 เขียน ✓ ที่ช่องไม่แสดง หมายถึง ในช่วงที่ผู้สังเกตดำเนินการสังเกตนั้น นักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการเชื่อฟังครูเมื่อครูกล่าวตักเตือน

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทั้ง 5 ด้านย่อย มีเกณฑ์การให้คะแนนเหมือนกันคือ ถ้าแสดงหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ให้ 1 คะแนน ถ้าไม่แสดงหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ให้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ในแต่ละด้านที่ไว้วัดและประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้มาพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด

การแปลผลของแบบสังเกต

เนื่องจากแบบสังเกตฉบับนี้สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อใช้วัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของตัวบ่งชี้ที่ 1 2 และ 3 ดังนั้นการแปลความหมายของ คะแนนที่ได้จากแบบทสังเกตนี้จะแปลผลในลักษณะการประเมินผลในแต่ละตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. การแปลผลผลคะแนนเพื่อประเมินในตัวบ่งชี้ที่ 1 และ 2

โดยการนำคะแนนรวมในด้านเคารพทางกายและเคารพทางวาจา (พฤติกรรมข้อ 1 – 14) ที่ใช้วัดและประเมินตัวบ่งชี้ 1 และคะแนนรวมในด้านเคารพในความคิดและเคารพในสิทธิ (พฤติกรรมข้อ 14 – 28) ที่ใช้วัดและประเมินตัวบ่งชี้ 2 มาพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ ดังนี้

0 – 5 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับควรปรับปรุง
6 – 10 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับพอใช้
11 – 14 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับดี

2. การแปลผลของคะแนนเพื่อประเมินในตัวบ่งชี้ที่ 3

โดยการนำคะแนนที่ได้ในด้านเคารพในกฎเกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมินตัวบ่งชี้ที่ 3 (พฤติกรรม ข้อ 29 – 38) ของนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำมาพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

0 – 4 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับควรปรับปรุง
5 – 7 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับพอใช้
8 – 10 คะแนน	แสดงว่า	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้นั้นอยู่ในระดับดี

แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

โรงเรียน..... เวลาที่สังเกต

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	ลักษณะของพฤติกรรม	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	<u>พฤติกรรมเคารพทางกาย</u> ทำความเคารพครูเมื่อพบกับครู		
2	ขออนุญาตครูก่อนออกจากห้องเรียน		
3	ไม่ยื่นคำสี่รชะครู ขณะที่ครูนั่งอยู่		
4	น้อมตัวหรือก้มตัวเมื่อเดินผ่านครู		
5	เชื่อฟังครูเมื่อครูกล่าวตักเตือน		
6	ไม่ลุกเดินไปมาขณะครูสอน		
7	แสดงกิริยามารยาทนอบน้อมต่อครู		
8	<u>พฤติกรรมเคารพทางวาจา</u> พูดกับครูมีหางเสียงค่ะ/ครับ		
9	ใช้คำแทนชื่อตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม		
10	กล่าวขอบคุณเมื่อได้รับคำยกย่องชมเชยหรือรับของจากผู้ใหญ่		
11	ไม่พูดคำหยาบคาย		
12	กล่าวขอโทษ ขอรักยเมื่อทำผิดพลาด		
13	พูดกับผู้อาวุโสกว่าด้วยถ้อยคำที่สุภาพ		
14	พูดในสิ่งที่จริงไม่โกหกหลอกลวง		
15	<u>พฤติกรรมเคารพในความคิด</u> ตั้งใจฟังเพื่อนอธิบายหรือแสดงความคิดเห็น		
16	ยกมือเพื่อแสดงความคิดเห็น		
17	ขออนุญาตก่อนพูดหรือซักถามขณะที่ครูสอน		
18	ไม่พูดสอดแทรกขณะที่ผู้อื่นพูด		
19	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น		
20	ไม่ส่งเสียงดัง ไม่คุยกันหรือไม่เกาะโต๊ะขณะเพื่อนรายงานหน้าชั้น		
21	ไม่ได้แย้งหรือไม่ซักถามทันทีเมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน		

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	ลักษณะของพฤติกรรม	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
22	<u>พฤติกรรมความเคารพในสิทธิ</u> เข้าแถวรับสิ่งของหรือซื้อของตามลำดับ		
23	ไม่หยิบสิ่งของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต		
24	ใช้สิทธิในการเลือกตั้งประธานนักเรียน, หัวหน้าห้อง หรือ ประธานในการทำกิจกรรมกลุ่มต่างๆ		
25	ไม่รังแกหรือกลั่นแกล้งผู้อื่น		
26	รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง		
27	ไม่ทำให้สมบัติของผู้อื่นและโรงเรียนเสียหาย		
28	ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของผู้อื่น		
29	<u>พฤติกรรมความเคารพในกฎเกณฑ์</u> เมื่อได้ยินเพลงชาติยืนแสดงความเคารพ		
30	เดินแถวเข้าห้องเรียนและกลับบ้าน		
31	ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้องเรียน		
32	ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเมื่อเข้าไปใช้แหล่งความรู้		
33	ทำความสะอาดห้องเรียนประจำเวรของตนเอง		
34	ไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียน		
35	แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน		
36	ไม่ทะเลาะวิวาทหรือชกต่อยกับเพื่อน		
37	มาโรงเรียนทันเข้าแถวหรือการนัดหมายประชุมของโรงเรียน		
38	ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญและประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น		

ผู้สังเกต

(.....)

ครูประจำชั้น

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (ช่วงชั้นที่ 3)

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

จุดมุ่งหมาย

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมนี้ พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ของตัวบ่งชี้ที่ 1 2 และ 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบทดสอบเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนานักเรียนให้ได้คุณภาพและตามมาตรฐานที่กำหนด

ความหมายของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกต่อบุคคลอื่นตามสิทธิและหน้าที่ด้วยความเคารพซึ่งกันและกันตามแนวทางประชาธิปไตย ได้แก่

1. เคารพทางกาย คือ การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่าทุกครั้งที่พบ เชื้อ พึงคำสั่งสอน ตักเตือน มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย มีความเคารพนอบน้อมต่อบุคคลทุกคน
2. เคารพทางวาจา คือ การพูดกับเพื่อน ครู พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและฐานะของบุคคล รู้จักใช้คำพูด ขอบใจ ขอบคุณ ขอโทษ ใช้คำแทนชื่อตนเองที่เหมาะสม ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย พูดในสิ่งที่จริงไม่โกหกหลอกลวง สรรเสริญผู้อื่นด้วยความจริงใจ
3. เคารพในความคิด คือ การตั้งใจฟังครู เพื่อน อภิปรายทุกครั้ง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยามารยาทไม่เหมาะสมในขณะที่มีผู้แสดงความคิดเห็น เช่น พูดขึ้นมาลอยๆ ทำเสียงดัง เคาะโต๊ะ เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นหรืออภิปรายควรฟังด้วยความตั้งใจและคิดพิจารณาตามไปด้วยจนจบ จึงพิจารณาว่าควรคัดค้านหรือสนับสนุน ถ้าผู้อื่นพูดหรืออภิปรายไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองต้องฟังให้จบและไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง
4. เคารพในสิทธิ คือ ไม่ทำความรำคาญให้ผู้อื่น ไม่หยิบของผู้อื่นและล่วงล้ำสถานที่ของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้สมบัติของผู้อื่นเสียหาย รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น

ก่อนหลัง ไม่ทำให้ผู้อื่นเจ็บกายและอับอาย และรู้จักรักษาสีหน้าของตนเอง ไม่ก้าวร้าวเสียสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น

5. เคารพในกฎเกณฑ์ คือ การปฏิบัติตามข้อตกลงในกรอบระเบียบของสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายของห้องเรียน กฎของโรงเรียน กฎจราจร กฎหมายของประเทศ และปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี

ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (ช่วงชั้นที่ 3) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตตำบลพลวงทอง อำเภอป่าทอง จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 45 ข้อ มีลักษณะรูปแบบสถานการณ์ ชนิด 3 ตัวเลือก มีการให้คะแนนในแต่ละข้อเป็น 0, 1 และ 2

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมประกอบด้วยด้านย่อย 5 ด้าน คือ

6. ด้านการเคารพทางกายจำนวน 8 ข้อ คือ ข้อ 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, และ 14
7. ด้านเคารพทางวาจาจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 1, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 16, 17 และ 18
8. ด้านเคารพในความคิดเห็นจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 33 และ 34
9. ด้านเคารพในสิทธิจำนวน 8 ข้อ คือ ข้อ 19, 22, 24, 26, 31, 32, 35 และ 36
10. ด้านเคารพในกฎเกณฑ์จำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 37 – 45

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพทางกายและการเคารพทางวาจา ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 1 : เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพในความคิดเห็นและการเคารพในสิทธิ ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 2 : รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ซึ่งพฤติกรรมด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ ใช้วัดและประเมินนักเรียนครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ 3 : มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิธีการตรวจให้คะแนน

ตัวเลือกที่แสดงถึงการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมสูง	ให้ 2 คะแนน
ตัวเลือกที่แสดงถึงการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมปานกลาง	ให้ 1 คะแนน
ตัวเลือกที่แสดงถึงการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำ	ให้ 0 คะแนน

การให้คะแนนในแต่ละข้อ

ข้อ	คะแนน			ข้อ	คะแนน		
	ก	ข	ค		ก	ข	ค
1	1	2	0	24	0	1	2
2	2	1	2	25	0	1	2
3	0	2	1	26	2	1	0
4	0	1	2	27	1	2	0
5	0	2	1	28	2	1	0
6	1	0	2	29	2	1	0
7	0	1	2	30	0	1	2
8	2	1	0	31	2	1	0
9	0	1	2	32	0	2	1
10	0	1	2	33	2	1	0
11	2	1	0	34	0	1	2
12	1	2	0	35	0	1	2
13	0	1	2	36	1	2	0
14	2	0	1	37	2	1	0
15	1	2	0	38	2	1	0
16	0	2	1	39	1	0	2
17	1	0	2	40	2	1	0
18	1	2	0	41	2	0	1
19	1	2	0	42	2	0	1
20	1	2	0	43	2	0	1
21	0	2	1	44	1	2	0
22	2	1	0	45	1	2	0
23	1	0	2				

วิธีการใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินตัวบ่งชี้

1. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์เรื่องราวต่างๆ ในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้นนักเรียนจะทำอย่างไร โดยเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบเหล่านี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ภายในระยะเวลา 1 คาบเรียน

2. ครูประจำชั้นตรวจให้คะแนนแบบทดสอบตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ แล้วรวมคะแนนของแต่ละตัวบ่งชี้ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้วัดและประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้มีดังนี้

ข้อคำถามที่ใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 1 : เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่ คือ ข้อ 1 – 18 จำนวน 18 ข้อ

ข้อคำถามที่ใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 2 : รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น คือ ข้อ 19 – 36 จำนวน 18 ข้อ

ข้อคำถามที่ใช้วัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 3 : มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ ข้อ 37 – 45 จำนวน 9 ข้อ

3. หาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนรายบุคคลในแต่ละตัวบ่งชี้ เพื่อนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผลคะแนนที่กำหนดให้

การแปลความหมายของคะแนน

เนื่องจากแบบทดสอบฉบับนี้สร้างขึ้นและพัฒนาขึ้นเพื่อใช้วัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของตัวบ่งชี้ที่ 1 2 และ 3 ดังนั้นการแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบนี้จะแปลผลในลักษณะประเมินผลในแต่ละตัวบ่งชี้ ดังนี้

3. การแปลผลของคะแนนเพื่อประเมินในตัวบ่งชี้ที่ 1 และ 2

โดยการนำคะแนนรวมของแต่ละตัวบ่งชี้ (ตัวบ่งชี้ที่ 1 ข้อ 1 – 18 และ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ข้อ 19 – 36) ของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาหารจำนวนข้อทั้งหมดที่ใช้ประเมินตัวบ่งชี้ (ตัวบ่งชี้ละ 18 ข้อ) จะได้ระดับคะแนนเฉลี่ย แล้วนำมาพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ ดังนี้

0 – 12 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.67	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^๑ นั้นอยู่ในระดับควรปรับปรุง
13 – 24 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	0.68 – 1.35	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^๑ นั้นอยู่ในระดับพอใช้
25 – 36 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	1.36 – 2.00	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^๑ นั้นอยู่ในระดับดี

4. การแปลผลของคะแนนเพื่อประเมินในตัวบ่งชี้ที่ 3

โดยการนำคะแนนรวมของตัวบ่งชี้ที่ 3 (ข้อ 37 – 45) ของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาหารจำนวนข้อทั้งหมดที่ใช้ประเมินตัวบ่งชี้ นั้น (จำนวน 9 ข้อ) จะได้ระดับคะแนนเฉลี่ย แล้วนำมาพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

0 – 6 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.67	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^{ข้อ} นั้นอยู่ในระดับควรปรับปรุง
7 – 12 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	0.68 – 1.35	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^{ข้อ} นั้นอยู่ในระดับพอใช้
13 – 18 คะแนน	หรือ	คะแนนเฉลี่ย	1.36 – 2.00	มีพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ ^{ข้อ} นั้นในระดับดี

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้ มีทั้งหมด 45 ข้อ ให้นักเรียนทำทุกข้อ โดยตอบลงในกระดาษคำตอบ
2. แบบทดสอบฉบับนี้ เป็นสถานการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่า ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้นนักเรียนจะอย่างไร โดยเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบเหล่านี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ดังนั้นนักเรียนสามารถเลือกตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน ควรเลือกตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด
3. ในแต่ละข้อจะมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือก “ก” “ข” และ “ค” แล้วทำเครื่องหมาย (X) ให้ลงในช่องของกระดาษคำตอบที่จะตอบ
4. ห้ามนักเรียนขีดเขียน หรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบ

ตัวอย่าง

0. ขณะที่พิพัฒน์กำลังจะไปเอาสมุดคณิตศาสตร์ที่โต๊ะของอาจารย์กุลธิดา บังเอิญได้พบอาจารย์รัตนากำลังเดินลงมาจากบันได ถ้านักเรียนเป็นพิพัฒน์จะปฏิบัติอย่างไร ?
- ก. หยุดรอให้อาจารย์รัตนาดำเนินลงมาก่อนแล้วค่อยเดินขึ้นไป
 - ข. เดินสวนขึ้นไปเพราะกลัวอาจารย์ไม่ทันสอน
 - ค. ก้มหัวให้อาจารย์แล้วเดินสวนขึ้นไป

กระดาษคำตอบ

(0)	ก	ข	ค
	X		

เมื่อนักเรียนต้องการตอบข้อ ก

แต่ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ก. เป็นข้อ ค. ให้ทำดังนี้

(0)	ก	ข	ค
	X		X

1. อุดมไปห้องสมุดแล้วยืมหนังสือหลายเล่ม ระหว่างที่จะเดินออกจากห้องสมุด ปรีชาเดินมาด้วยความรีบเร่งจึงเดินชนอุดมทำให้หนังสือของอุดมตกกระจัดกระจาย ถ้านักเรียนเป็นปรีชาจะทำอย่างไร
 - ก. กล่าวขอโทษแล้วรีบเดินเลี้ยวไป
 - ข. กล่าวขอโทษและช่วยเก็บหนังสือ
 - ค. รีบเดินไปทันทีเพราะห้องสมุดใกล้จะปิด
2. สิริพรขออนุญาตพ่อกับแม่ไปงานเลี้ยงวันเกิดเพื่อนตอนกลางวัน แต่พ่อแม่ไม่อนุญาตและบอกเหตุผลว่ากลัวจะมีอันตราย ถ้านักเรียนเป็นสิริพรจะทำอย่างไร
 - ก. เดินกระแทกเท้าเข้าห้องทันที
 - ข. แสดงสีหน้าไม่พอใจแต่ยอมรับในเหตุผล
 - ค. ยอมรับในเหตุผลและแสดงท่าที่เป็นปกติ
3. อนุสรณ์ทะเลาะกับน้องที่บ้าน พ่อจึงเรียกทั้งสองคนไปตักเตือนและได้อบรมสั่งสอนอนุสรณ์ว่าเป็นพี่จะต้องดูแลน้อง ไม่รังแกน้อง ถ้านักเรียนเป็นอนุสรณ์จะทำอย่างไร
 - ก. โต้เถียงกับพ่อว่าตนไม่ใช่ฝ่ายผิด
 - ข. ฟังพ่อสั่งสอนตักเตือนด้วยความเข้าใจ
 - ค. ยืนฟังพ่อตักเตือนด้วยความสงบแต่ก็ไม่พอใจ
4. ขณะที่ทวิกำลังจะไปรับสมุดคณิตศาสตร์ที่โต๊ะครูในห้องพักครู บังเอิญได้พบกับครูขวัญยืนกำลังเดินลงมาจากบันได ถ้านักเรียนเป็นทวิจะทำอย่างไร
 - ก. เดินสวนขึ้นไปทันที
 - ข. ก้มหัวให้ครูแล้วเดินสวนขึ้นไป
 - ค. หยุดรอให้ครูลงมาก่อนแล้วเดินขึ้นไป
5. พัทธนี้เรียกอาจารย์วรรัตน์ลับหลังว่ายายจ๋วน เนื่องจากถูกอาจารย์ วรรัตน์ว่ากล่าวตักเตือนบ่อย ๆ เรื่องทำผิดระเบียบ มานิตจึงเตือนให้พัทธนี้เลิกพูดเพราะเป็นการกระทำที่ไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นพัทธนี้จะทำอย่างไร
 - ก. ยังเรียกอาจารย์ว่ายายจ๋วนเหมือนเดิม
 - ข. ไม่เรียกอาจารย์ว่ายายจ๋วนตามที่มานิตบอก
 - ค. ถ้าอาจารย์เลิกว่าตนก็จะไม่เรียกอาจารย์ว่ายายจ๋วน

- 6 สามารถทำแก้วน้ำครูแตกโดยไม่มีใครเห็น เมื่อครูถามว่าใครทำแก้วน้ำครูแตก ถ้านักเรียนเป็นสามารถ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. นิ่งเฉย ไม่พูดอะไร
 - ข. บอกครูว่าคนอื่นทำแตก
 - ค. บอกครูว่าตนเป็นคนทำแก้วน้ำแตก
- 7 นีอรเป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันคัดเลือกอ่านทำนองเสนาะกับโรงเรียนอื่นและได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของนีอรจะอย่างไร
- ก. เฉย ๆ คุยกันตามปกติ
 - ข. เดินเข้าไปจับมือและยืมให้
 - ค. แสดงความยินดีและกล่าวคำชื่นชม
- 8 วันนี้ที่บ้านของพัชรภามีเพื่อนของพ่อแม่มาที่บ้าน ถ้านักเรียนเป็นพัชรภาก็ปฏิบัติต่อเพื่อนของพ่อแม่อย่างไร
- ก. ยกมือไหว้ทันทีเมื่อพบ
 - ข. ยิ้มและยกมือไหว้เมื่อพ่อแม่บอก
 - ค. นิ่งเฉยแล้วเดินเลี่ยงไปเพราะไม่รู้จัก
- 9 ในขณะที่ครูกำลังสอนที่หน้าชั้นเรียน สุรชาตินึกขึ้นได้ว่ามีเรื่องสำคัญที่จะบอกให้คงเดชทราบและทั้งสองนั่งอยู่ห่างกัน ถ้านักเรียนเป็นสุรชาติจะอย่างไร
- ก. เดินไปบอกให้คงเดชทราบ
 - ข. เขียนลงในกระดาษแล้วส่งต่อให้คงเดช
 - ค. รอให้ครูสอนจบก่อนแล้วจึงบอกให้ทราบ
- 10 ขณะที่วัฒนาเปิดเพลงอยู่ในห้องของตนเอง พี่สาวได้เข้ามาเตือนว่าให้ลดเสียงลง เพราะเสียงดังจะรบกวนเพื่อนบ้าน ถ้านักเรียนเป็นวัฒนาจะอย่างไร
- ก. ไม่สนใจคำเตือนของพี่สาว
 - ข. ลดเสียงลงแล้วค่อยเพิ่มเสียงขึ้น
 - ค. เข้าใจเหตุผลของพี่สาวและลดเสียงลงทันที

- 11 วันนี้เพื่อน ๆ ของสุชาดานัดกันไปเที่ยวบ้านของอรสา แต่แม่ของสุชาดาบอกให้เธออยู่เฝ้าบ้าน เพราะคุณแม่จะไปงานแต่งงาน ถ้านักเรียนเป็นสุชาดาจะทำอย่างไร
- อยู่เฝ้าบ้านตามที่แม่บอก
 - เฝ้าบ้านสักพักแล้วค่อยไปบ้านเพื่อน
 - ยืนยันว่าจะไปบ้านเพื่อนเพราะนัดเพื่อนไว้
- 12 จรรยาได้ทำกระเป๋าเงินหล่นหายที่โรงเรียนและไปแจ้งอาจารย์ ต่อมาอาจารย์ได้ประกาศให้จรรยาไปรับกระเป๋าเงินที่ทำหาย เนื่องจากว่ามีคนเก็บได้และได้นำมาคืน ถ้านักเรียนเป็นจรรยาจะทำอย่างไร
- ถ้ามีโอกาสพบคนที่เก็บได้จึงจะขอบคุณ
 - ไปพบคนที่เก็บกระเป๋าได้เพื่อที่จะขอบคุณ
 - มารับกระเป๋าทันทีแต่ไม่สนใจว่าใครเก็บได้
- 13 เมื่อนักเรียนเดินไปชนเพื่อนคนหนึ่ง แล้วกล่าวขอโทษ แต่เพื่อนคนนั้นพูดว่า “ตาบอดหรือไง ขอโทษแล้วหายเจ็บหรือ” นักเรียนจะทำอย่างไร
- อย่างนี้ต้องคำตอปลายคนแบบนี้
 - ตะโกนขอโทษอีกครั้งอย่างเสียงดัง
 - กล่าวขอโทษอีกครั้งและบอกว่าไม่ได้ตั้งใจ
- 14 นภาและแก้วตาเป็นเพื่อนสนิทกัน นภาคมักจะไปเล่นที่บ้านของแก้วตาอยู่บ่อย ๆ และได้พบกับพ่อแม่ของแก้วตาอยู่เสมอ ถ้านักเรียนนภา นักเรียนจะปฏิบัติต่อพ่อแม่ของแก้วตาอย่างไร
- ยกมือไหว้ทุกครั้งทั้งไปและกลับ
 - เฉย ๆ เพราะไปพบกับแก้วตาบ่อยแล้ว
 - กล่าวคำทักทายและยิ้มแล้วเดินเลี้ยวไป
- 15 ขณะที่สุนทรพูดกับไกรวิทย์อยู่ เขาได้ใช้คำแทนตัวเองว่า “ข้า” และเรียกไกรวิทย์ว่า “เอ็ง” ถ้านักเรียนเป็นไกรวิทย์ นักเรียนจะใช้คำแทนตนเองและสุนทรว่าอย่างไร
- พูด “ฉัน” และ “แก”
 - พูด “ฉัน” และ “เธอ”
 - พูด “ข้า” “เอ็ง” เหมือนกัน

- 16 ในชั่วโมงภาษาไทย ครูให้นักเรียนคัดลายมือ เมื่อครูเห็นลายมือของนุชจริยก็เอ่ยปากชมว่าตัวหนังสือสวย สะอาด เรียบร้อย ถ้านักเรียนเป็นนุชจริยจะทำอย่างไร
- ก. ก้มหน้าแล้วแอบยิ้มด้วยความดีใจ
 - ข. ลุกขึ้นยกมือไหว้และกล่าวขอบคุณครู
 - ค. ยกมือไหว้ ไม่พูดอะไรแล้วทำงานต่อไป
- 17 วันหนึ่งสุพัตรากำลังขับรถไปซื้อของที่ตลาดและเห็นทัศนานั่งซ้อนมอเตอร์ไซด์ไปกับผู้ชายคนหนึ่ง ที่สุพัตราไม่รู้จัก สุพัตราจึงไปเล่าให้เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนฟังว่าพบทัศนานั่งรถไปกับแฟนและนั่งชิดสนิทกันมาก ถ้านักเรียนเป็นสุพัตรา นักเรียนทำอย่างสุพัตราหรือไม่
- ก. ไม่ทำเพราะไม่ใช่เรื่องของตนเอง
 - ข. ทำเพราะเป็นเรื่องที่เพื่อน ๆ สนใจ
 - ค. ไม่ทำเพราะไม่ทราบความจริงว่าทัศนากับใคร
- 18 สุพรรณษาเคยเยาะเย้ยศุภธิดา เมื่อศุภธิดาตอบคำถามอาจารย์ไม่ได้ วันหนึ่งอาจารย์ได้ให้สุพรรณษาออกไปทำคณิตศาสตร์บนกระดานแต่ปรากฏว่าสุพรรณษาทำผิด ถ้านักเรียนเป็นศุภธิดาจะทำอย่างไร
- ก. ไม่พูดอะไรแต่คิดว่าสุพรรณษาในใจ
 - ข. ยิ้มให้สุพรรณษาแล้วบอกว่าเราก็กทำผิดเหมือนกัน
 - ค. พูดเยาะเย้ยซ้ำเติมทันทีเพราะสุพรรณษาเคยพูดซ้ำเติมกับตนเหมือนกัน
- 19 ทางโรงเรียนกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนในวันเสาร์ เนื่องจากจะได้ไม่รบกวนเวลาเรียน แต่สุนทรตั้งใจจะไปเที่ยวกับผู้ปกครองในวันเสาร์นี้ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสุนทรจะทำอย่างไร
- ก. ไปเลือกตั้ง เพราะครูบอกให้ไป
 - ข. ไปเลือกตั้ง เพราะอยากมีส่วนร่วมเลือกคณะกรรมการ
 - ค. ไม่ไปเลือกตั้ง เพราะเห็นว่าใครก็เป็นคณะกรรมการได้
- 20 ภายหลังจากทดลองวิทยาศาสตร์ อาจารย์มอบหมายให้อุดมอภิปรายผลการทดลองให้เพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งขัดแย้งกับผลการทดลองของจรินทร์ ถ้านักเรียนเป็นจรินทร์จะทำอย่างไร
- ก. นั่งฟังเงียบ ๆ อย่างไม่พอใจ
 - ข. รับฟังและพิจารณาตามไปด้วย
 - ค. โต้แย้งทันทีเพราะคิดว่าความคิดของตนถูกต้อง

- 21 ในช่วงโมงสังคมศึกษา ครูได้พานักเรียนไปฟังการบรรยายพิเศษเรื่องปัญหาสังคมไทยในห้องประชุมของโรงเรียน ถ้ามีบางเรื่องนักเรียนไม่สนใจ นักเรียนจะอย่างไร
- นั่งหลับโดยไม่สนใจฟัง
 - พยายามตั้งใจฟังอย่างสงบ
 - คุยกับเพื่อนและฟังเฉพาะประเด็นที่สนใจ
- 22 ณรงค์ไปซื้อตัวเข้าชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่เขาชอบมาก ซึ่งขณะนั้นมีคนเข้าแถวรอซื้อตัวกันมากและมีเพื่อนสนิทของณรงค์เข้าแถวรวมอยู่ด้วย ถ้านักเรียนเป็นณรงค์จะอย่างไร
- ไปเข้าแถวซื้อตามลำดับ
 - เอาเงินให้เพื่อนช่วยซื้อตัวให้
 - ขอยืนแทรกเพื่อนจะได้เลือกที่นั่งใกล้กัน
- 23 ในการประชุมคณะกรรมการนักเรียน สุรศักดิ์ซึ่งเป็นประธานนักเรียนได้เสนอความคิดเห็นในที่ประชุมแต่คณะกรรมการคนอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของสุรศักดิ์ ถ้านักเรียนเป็นสุรศักดิ์จะอย่างไร
- รับฟังมติของที่ประชุมอย่างไม่พอใจ
 - ยอมรับมติของที่ประชุมและปฏิบัติตาม
 - ใช้อำนาจประธานทำให้ที่ประชุมยอมรับ
- 24 ไชยวงศ์ยืนเข้าแถวซื้ออาหารที่โรงอาหาร ซึ่งมีคนเข้าแถวอยู่จำนวนมากเพราะเป็นเวลาพักเที่ยง ต่อมา มีรุ่นพี่คนหนึ่งเดินเข้าแทรกข้างหน้าไชยวงศ์ ถ้านักเรียนเป็นไชยวงศ์จะอย่างไร
- มองดูอย่างไม่พอใจ
 - เดินไปแทรกข้างหน้าผู้ชายคนนั้นเลย
 - สะกิดและบอกให้รุ่นพี่คนนั้นไปเข้าแถว
- 25 วินัยมักจะแกล้งและชอบใช้เอกชัยให้ทำงานแทนเสมอ เมื่อใดที่วินัยออกไปรายงานหน้าชั้น เอกชัยจึงไม่ค่อยสนใจฟังและเอางานอื่นขึ้นมาทำ ถ้านักเรียนเป็นเอกชัย นักเรียนจะอย่างไรเอกชัยหรือไม่
- ทำ เพราะไม่ค่อยชอบวินัย
 - ไม่ทำ เพราะกลัวอาจารย์ดูและทำโทษ
 - ไม่ทำ เพราะเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

- 26 ขณะสอบวิชาภาษาอังกฤษ สุดาทำข้อสอบไม่ได้ สุดาจึงบอกให้มาลีเขียนคำตอบใส่เศษกระดาษส่งมาให้ ถ้านักเรียนเป็นมาลีจะอย่างไร
- บอกปฏิเสธเพราะควรใช้ความสามารถของตนเอง
 - ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นเพราะกลัวสุดาได้คะแนนมากกว่า
 - ส่งกระดาษคำตอบให้เพราะเพื่อนจะต้องช่วยเหลือกัน
- 27 สัญญาไม่เห็นด้วยที่หัวหน้าห้องเสนอว่าจะจัดงานเลี้ยงฉลองหลังสอบเสร็จที่ห้องเรียน เขาเสนอว่าควร จะจัดที่บ้านใครคนใดคนหนึ่งเพื่อจะได้สนุกสนานได้เต็มที่ แต่เพื่อน ๆ ไม่เห็นด้วย ถ้านักเรียนเป็น สัญญาจะอย่างไร
- อยู่ร่วมงาน เพราะกลัวเพื่อน ๆ ไม่พอใจ
 - อยู่ร่วมงาน เพราะเป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่
 - ไม่อยู่ร่วมงาน เพราะเพื่อนไม่ทำตามความคิดของตน
- 28 อุบลเอารายงานที่ตนเองทำมาให้ครูดู แล้วบอกว่าตนเองทำอย่างสุดความสามารถแล้ว แต่ครูบอกว่า ยังไม่ดีจะต้องแก้ไขอีกหลายอย่าง ถ้านักเรียนเป็นอุบลจะอย่างไร
- แก้ไขตามที่ครูแนะนำ
 - แก้ไขเฉพาะที่ตนเองทำได้
 - ไม่แก้ไขเพราะคิดว่าตนทำดีที่สุดแล้ว
- 29 ขณะที่เพื่อนออกมาพูดรายงานหน้าชั้นเรียน นักเรียนมักจะปฏิบัติตามข้อใด
- ตั้งใจฟังและคิดพิจารณาตาม
 - ตั้งใจฟังเฉพาะประเด็นที่น่าสนใจ
 - เอางานอื่นขึ้นมาทำเพื่อไม่ให้เสียเวลา
- 30 ในช่วงโมงอิสระ อรพินธ์ได้ปรึกษากับมารีษาเรื่องทำรายงานส่งครูโดยอรพินธ์เสนอว่าควรแบ่งหัวข้อกันไป ค้นคว้า แต่มารีษาไม่เห็นด้วยเพราะต้องการให้ทุกคนช่วยกันค้นคว้า ถ้านักเรียนเป็นมารีษาจะอย่างไร
- พูดแทรกขึ้นทันทีว่าไม่เห็นด้วย
 - ขออนุญาตแสดงความคิดเห็นทันที
 - รอให้อรพินธ์พูดจบก่อนแล้วจึงเสนอความคิด

- 31 วิธีเดินผ่านหน้าห้องคอมพิวเตอร์ เห็นครูมานั่งกำลังติดตั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่วิชาต้องการจะศึกษาอยู่ ถ้านักเรียนเป็นวิชาจะอย่างไร
- ขออนุญาตครูก่อนเข้าไปดู
 - เข้าไปดูก่อนแล้วค่อยขออนุญาต
 - เดินเข้าไปดูทันทีเพราะเป็นเรื่องที่สนใจ
- 32 หลังจากรับประทานอาหารกลางวัน อรวิอยากอ่านหนังสือการ์ตูนของดวงใจที่อยู่ในกระเป๋าของดวงใจ แต่ดวงใจไม่อยู่ อรวิตามหาก็ไม่พบ ถ้านักเรียนเป็นอรวิจะอย่างไร
- รอขออนุญาตดวงใจก่อน
 - หยิบมาอ่านเลย ดวงใจคงไม่ว่า
 - หยิบมาอ่านก่อนแล้วค่อยขออนุญาต
- 33 ในการประชุมวางแผนจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเพื่อนหลายกลุ่มในการทำครั้งนี้ มยุราได้เป็นประธาน โครงงานนี้ ซึ่งในที่ประชุมเพื่อนกลุ่มอื่นได้เสนอความคิดเห็นออกมา ถ้านักเรียนเป็นมยุราจะอย่างไร
- รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
 - รับฟังถ้ามีความคิดเห็นตรงกัน
 - ไม่รับฟังเพราะเป็นเพื่อนต่างกลุ่ม
- 34 ในวิชาวิทยาศาสตร์ นัทกำลังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทดลองอยู่ เต้าฟังแล้วสนใจและอยากแสดงความคิดเห็นบ้าง แต่นัทพูดนานมาก ถ้านักเรียนเป็นเต้าจะอย่างไร
- พูดแทรกขึ้นทันทีเพราะรอจังหวะมานาน
 - รอดูสักครู่หากนัทยังพูดไม่จบก็จะพูดขึ้นทันที
 - รอให้นัทพูดจบก่อนแล้วค่อยยกมือเพื่อขอพูด
- 35 มนัสไม่ค่อยชอบที่เทศบาลลั่นแกล้งตนบ่อย ๆ วันหนึ่งมนัสโยนเปลือกกล้วยทิ้งขณะที่เทศบาลกำลังเดินผ่านแล้วทำให้เทศบาลเดินเหยียบเปลือกกล้วยหกล้ม ถ้านักเรียนเป็นมนัส นักเรียนจะทำอย่างมนัสหรือไม่
- ทำ เพราะจะได้แก้แค้นเทศบาล
 - ไม่ทำ เพราะกลัวเทศบาลจะมารังแกลตน
 - ไม่ทำ เพราะจะทำให้เทศบาลได้รับบาดเจ็บ

- 36 มัลลิกากำลังมองหาถังขยะ ซึ่งเขามองเห็นว่ามีกองขยะอยู่ข้างหน้าจึงเดินไปที่จะทิ้งขยะ เมื่อไปถึงกองขยะก็มีป้ายประกาศห้ามทิ้งขยะถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับ 500 บาท ถ้านักเรียนเป็นมัลลิกาจะทำอย่างไร
- ถ้ามีคนอยู่บริเวณนั้นก็จะไม่ทิ้ง
 - ทิ้งขยะตรงนั้นเพราะคนอื่นเขายังทิ้งเลย
 - ไปหาที่ทิ้งใหม่เพราะปฏิบัติตามป้ายประกาศ
- 37 ขณะที่รอครูมาสอน ศุภโชคกับพรเทพเล่นเกมและส่งเสียงดังอยู่หลังห้อง จึงชวนวรุฒิเล่นด้วย แต่มีกฎว่าห้ามวิ่งเล่นและส่งเสียงดังในห้องขณะที่ครูไม่อยู่ ถ้านักเรียนเป็นวรุฒิจะทำอย่างไร
- ไม่เล่นด้วยเพราะเป็นกฎของห้อง
 - เดินไปดูครูเมื่อเห็นยังไม่มาก็ตกลงเล่น
 - เข้าไปเล่นทันทีเพราะเป็นเกมส์ที่ชอบเล่น
- 38 โรงเรียนมีกฎระเบียบว่าใครมาโรงเรียนไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติจะต้องวิ่งรอบสนามฟุตบอล 2 รอบ วันนี้วิชัยมาไม่ทันเข้าแถวเพราะตื่นสาย ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร
- ทำผิดกฎต้องยอมรับผิด
 - ยอมรับผิดแต่ขอลดโทษ
 - พยายามหลีกเลี่ยงหรือหลบการลงโทษ
- 39 การคุยกับกริทานั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุด บังเอิญกริทามีข้อสงสัยจึงหันมาถาม การุณจึงอธิบายให้ฟังและเริ่มส่งเสียงดังขึ้น จนกระทั่งเพื่อนที่นั่งโต๊ะใกล้ ๆ หันมามอง ถ้านักเรียนเป็นการุณจะทำอย่างไร
- ถ้าครูมาเตือนก็จะลดเสียงลง
 - ลดเสียงลง เพราะเกรงใจผู้อื่น
 - พูดคุยกันตามปกติ เพราะยังคุยไม่จบ
- 40 ถ้าเพื่อนสนิทของนักเรียนชักชวนให้นักเรียนหนีเรียนหรือทำผิดระเบียบของโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
- ไม่ยอมทำเด็ดขาดเพราะกลัวครูลงโทษ
 - ถ้าเพื่อนให้เหตุผลที่น่าฟังก็ยอมทำตาม
 - เป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกันต้องทำตามกัน

- 41 วันนี้ทงศรีเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน ทงศรีจึงรีบเดินไปที่ห้องเรียน ซึ่งเขาคิดว่าถ้าเดินตามทางเดิน จะต้องเดินอ้อมและช้าแต่ถ้าเดินลัดสนามจะทำให้ถึงห้องเรียนเร็ว ถ้านักเรียนเป็นทงศรีจะ ทำอย่างไร
- เดินตามทางเดิน
 - รีบเดินลัดสนามทันที
 - ถ้าไม่มีครูมองก็จะเดินลัดสนาม
- 42 ขณะที่วันดีนั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุด เขารู้สึกง่วงนอน และห้องสมุดมีกฎห้ามนอนหลับในห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นวันดีจะทำอย่างไร
- ลุกขึ้นเดินเพื่อทำให้หายง่วง
 - ไปนอนหลับในที่ที่ครูมองไม่เห็น
 - แอบหลับแล้วให้เพื่อนปลุกเมื่อครูเดินมา
- 43 พิศาลถือของพะรุพะรัง เขารีบมากและต้องการข้ามถนนไปอีกฟากหนึ่งเขาคิดว่าถ้าหากจะข้ามตรงทางม้าลายก็อยู่อีกไกลและจะทำให้เสียเวลา ถ้านักเรียนเป็นพิศาลจะทำอย่างไร
- รีบเดินไปข้ามตรงทางม้าลาย
 - ข้ามตรงนั้นเลยเพราะจะได้ไม่เสียเวลา
 - ถ้าไม่มีตำรวจหรือรถไม่มากก็ข้ามตรงนั้นเลย
- 44 ในวันพຸ່ງนี้เป็นวันสำคัญทางศาสนา ทางโรงเรียนมีกิจกรรมทำบุญตักบาตรในตอนเช้า นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร
- ไปร่วมทำบุญตักบาตรเพราะทางโรงเรียนให้ไป
 - ไปร่วมทำบุญตักบาตรเพราะเป็นหน้าที่พุทธศาสนิกชน
 - ไม่ไปร่วมเพราะคิดว่าการทำบุญตักบาตรไม่จำเป็นต้องทำในวันสำคัญทำเมื่อไรก็ได้
- 45 เมื่อถึงเวลา 13 : 00 น. เสียงออดก็ดังขึ้นและมีประกาศให้นักเรียนเข้าห้องประชุม ขณะนั้นนิยมนากำลังอ่านหนังสือการ์ตูนอยู่อย่างสนุกสนาน ถ้านักเรียนเป็นนิยมนจะทำอย่างไร
- รีบเข้าห้องประชุม เพราะถ้าเข้าห้องประชุมช้าจะอายเพื่อน ๆ
 - รีบเข้าห้องประชุม เพราะเข้าห้องประชุมช้าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
 - อ่านหนังสือการ์ตูนต่อไปอีกสัก 5 นาที เพราะอย่างไรงี้คงมีคนเข้าห้องประชุมช้าอยู่แล้ว

แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกข้อมูลฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน และชุมชน ที่ทางโรงเรียนและ/หรือชุมชนได้ร่วมจัดขึ้นของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3
2. แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ในตัวบ่งชี้ที่ 5 นักเรียนร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น

วิธีการใช้แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม

ให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบและสังเกตนักเรียนในชั้นเรียนของท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมดังนี้

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อนักเรียนคนนั้นได้เข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งให้ระดับคุณภาพของการมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ของนักเรียน

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องไม่เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อนักเรียนคนนั้นไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

เกณฑ์การให้ระดับคุณภาพ

แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม มีเกณฑ์การให้คุณภาพการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ให้ระดับ 1	เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น แต่ไม่มีความสนใจและไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม
ให้ระดับ 2	เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม เฉพาะงานที่ตนได้รับมอบหมายเพียงเท่านั้น
ให้ระดับ 3	เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมที่ตนได้รับมอบหมายและอาสาช่วยทำงานอื่นอย่างเต็มความสามารถ

การแปลความหมาย

ระดับ 1	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง
ระดับ 2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ พอใช้
ระดับ 3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี

แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม

ชื่อกิจกรรม.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

โรงเรียน ประจำปีภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

นักเรียนระดับชั้น..... ครูประจำชั้นชื่อ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนพร้อม
ทั้งให้ระดับคุณภาพของการเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

- ให้ระดับ 1 หมายถึง เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น แต่ไม่มีความสนใจและไม่
ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม
- ให้ระดับ 2 หมายถึง เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติ
กิจกรรม เฉพาะงานที่ตนได้รับมอบหมายเพียงเท่านั้น
- ให้ระดับ 3 หมายถึง เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติ
กิจกรรมที่ตนได้รับมอบหมายและอาสาช่วยทำงานอื่นอย่าง
เต็มความสามารถ

	การเข้าร่วมกิจกรรม			
	ไม่เข้าร่วม 0	เข้าร่วมกิจกรรม		
		3	2	1
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

	การเข้าร่วมกิจกรรม			
	ไม่เข้าร่วม 0	เข้าร่วมกิจกรรม		
		3	2	1
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

ผู้บันทึก

.....

(.....)

ครูประจำชั้น

แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

2. แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย ในตัวบ่งชี้ที่ 5 : นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบตรวจสอบรายการจำนวนทั้งหมด 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำ และแบบเติมคำ

วิธีการใช้แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง

1. ให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ได้รับมอบหมายแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนเข้าใจ

2. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามภายในระยะเวลา 30 นาที และส่งแบบสอบถามคืนให้กับครูประจำชั้น

3. ครูประจำชั้นตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้

การให้คะแนน

1. แบบสอบถามลักษณะมาตราประเมินค่า (Rating Scale)

โดยให้คะแนนตามระดับการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ของนักเรียน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	กิจกรรมที่เป็นประโยชน์	กิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์
ทำบ่อย	2 คะแนน	0 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	0 คะแนน	2 คะแนน

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ คือ กิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาตนเอง และ/หรือ ครอบครัว สังคม

กิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ คือ กิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วไม่เกิดประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาตนเอง เช่น ขับรถมอเตอร์ไซด์/จักรยาน, วิ่งเล่นกับเพื่อน, เล่นวิดีโอเกมส์, อยู่เฉยๆ, เที่ยวบ้านเพื่อน และพูดคุยหยอกล้อกับเพื่อน

2. แบบสอบถามลักษณะเดิมคำ ให้คะแนนดังนี้

กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน (Weight) ประจำแต่ละอันดับดังนี้

อันดับที่ 1 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

อันดับที่ 2 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

อันดับที่ 3 ค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน (Weight) ประจำกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้ 1 คะแนน

กิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ให้ 0 คะแนน

วิธีคิดคะแนนรวม

นำคะแนนของกิจกรรมที่นักเรียนเลือกแต่ละอันดับคูณกับคะแนนประจำอันดับนั้นๆ แล้วรวมคะแนน โดยถือหลักง่ายๆ ว่า อันดับที่ 1 คูณด้วย 3 อันดับที่ 2 และ 3 คูณด้วย 2 และ 1 ตามลำดับ ดังตัวอย่าง

	การคิดคะแนน
อันดับที่ 1 เล่นกีฬา	$1 \times 3 = 3$
อันดับที่ 2 อ่านหนังสือ	$1 \times 2 = 2$
อันดับที่ 3 เล่นบ้านเพื่อน	$0 \times 1 = 0$
รวม	5

แบบสอบถามการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการวัดและประเมินนักเรียนในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของตัวบ่งชี้ที่ 5 : นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง
3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
4. “การใช้เวลาว่าง” หมายถึง การใช้เวลาอันเป็นอิสระของนักเรียนหลังจากปฏิบัติกิจกรรมที่จำเป็นและว่างจากการเรียน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความพอใจ
5. การตอบแบบสอบถามของนักเรียนจะไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน และคำตอบที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ดังนั้นขอให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อนักเรียน..... นามสกุล.....
2. ชื่อโรงเรียน.....
3. ระดับชั้น ○ มัธยมศึกษาปีที่ 1
 ○ มัธยมศึกษาปีที่ 2
 ○ มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. เมื่อนักเรียนมีเวลาว่างขณะอยู่ที่โรงเรียนหรืออยู่ที่บ้านนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้
อยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ตามความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ทำบ่อย	หมายถึง	นักเรียนทำกิจกรรมนั้น อยู่บ่อยๆ เมื่อมีเวลาว่าง
ทำเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนทำกิจกรรมนั้น เป็นบางครั้ง เมื่อมีเวลาว่าง
ไม่เคยทำ	หมายถึง	นักเรียน ไม่เคยทำ กิจกรรมนั้นเมื่อมีเวลาว่าง

กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	ทำบ่อย	ทำเป็น บางครั้ง	ไม่เคยทำ
1. อ่านหนังสือเรียน			
2. เล่นดนตรี			
3. เล่นกีฬา			
4. ขับรถมอเตอร์ไซด์ / รถจักรยาน			
5. เข้าห้องสมุด			
6. ทบทวนบทเรียน			
7. ฟังวิทยุ			
8. วังเล่นกับเพื่อน			
9. ปลูกต้นไม้			
10. อ่านหนังสือการ์ตูน / นวนิยาย			
11. ช่วยทำงานบ้าน			
12. ดูโทรทัศน์			
13. เล่นวิดีโอเกมส์			
14. เลี้ยงสัตว์			
15. อยู่เฉยๆ			
16. วาดรูป			
17. ไปท่องเที่ยว			

กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	ทำบ่อย	ทำเป็น บางครั้ง	ไม่เคยทำ
18. ปรึกษาครูในบทเรียนที่ไม่เข้าใจ			
19. เทียบบ้านเพื่อน			
20. พุดคุยหยอกล้อกับเพื่อน			
21. เดินแอโรบิก			
22. ทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
23. นอนหลับ			
24. อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

2. ให้นักเรียนบอกกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำในเวลาว่างขณะอยู่ที่บ้านมา 3 อันดับ โดยเรียงตามลำดับความชอบ จากกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด (อันดับที่ 1) จนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด (อันดับที่ 3)

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

อันดับที่ 3

3. ให้นักเรียนบอกกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำในเวลาว่างขณะอยู่ที่โรงเรียนมา 3 อันดับ โดยเรียงตามลำดับความชอบ จากกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด (อันดับที่ 1) จนถึงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด (อันดับที่ 3)

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

อันดับที่ 3

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น

**ต่อเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
(สำหรับใช้ประเมินเครื่องมือชุดที่.....)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้สภาพหรือบริบทที่เป็นจริง โดยพิจารณาตามเกณฑ์การประเมิน 4 ด้านต่อไปนี้

1.1 **ด้านความเป็นประโยชน์** หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือประเมินเป็นข้อมูลที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน (เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน) และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพนักเรียนได้จริง

1.2 **ด้านความเป็นไปได้** หมายถึง เครื่องมือประเมินสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง ประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร คุ่มค่าและสะดวกต่อการใช้ ภายใต้เวลาที่กำหนดและลักษณะต่างๆ ที่ระบุไว้ในเครื่องมือ

1.3 **ด้านความเหมาะสม** หมายถึง หมายถึง เครื่องมือประเมินมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักการ วิธีการ และจุดมุ่งหมายการดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน เหมาะสมในแง่ของวัฒนธรรม และสภาพบริบทของโรงเรียน ทั้งในด้านเวลา ลักษณะข้อมูล แหล่งผู้ให้ข้อมูล และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ประเมินได้รับความเสียหาย

1.4 **ด้านความถูกต้อง** หมายถึง เครื่องมือประเมินมีความถูกต้อง สามารถวัดและประเมินตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง ให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ และครอบคลุมตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้และให้ข้อมูลตามความเป็นจริง อีกทั้งวิธีวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลของคะแนน และเกณฑ์การตัดสินถูกต้องมีความเป็นปรนัย

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมิน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือประเมิน

3. การตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเครื่องมือประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น

3.2 ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมินแต่ละด้านไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในข้อรายการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในข้อรายการประเมินอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในข้อรายการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในข้อรายการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในข้อรายการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.3 ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับเครื่องมือประเมินตามแง่มุมของท่าน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือประเมินดังกล่าว

4. ข้อมูลและความคิดเห็นของท่านจะนำมาเพื่อการวิจัยเท่านั้น จะไม่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพและการปฏิบัติงานของท่าน ดังนั้น จึงขอให้ท่านกรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

5. เครื่องมือประเมิน หมายถึง เครื่องมือที่สร้างและพัฒนาขึ้นชุดที่.....

หมายเหตุ

- ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเคารพผู้ใหญ่
- ชุดที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมและการเคารพประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
- ชุดที่ 3 แบบทดสอบพฤติกรรมและการเคารพประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
- ชุดที่ 4 แบบบันทึกการร่วมกิจกรรม
- ชุดที่ 5 แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวสินิตย์ จันทรัมย์

นิสิตปริญญาโทเอกการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หน้าข้อความที่ตรงตามความเป็นจริง

1. ขณะนี้ท่านดำรงตำแหน่งใด

- ☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
- ☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
- ☐ ศึกษานิเทศก์
- ☐ ครูผู้รับผิดชอบงานประเมินผลภายใน

2. ระยะเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งงานในปัจจุบัน

- ☐ 2 – 5 ปี
- ☐ 6 – 10 ปี
- ☐ 11 – 15 ปี
- ☐ 16 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ☐ ปริญญาโท
- ☐ ปริญญาตรี
- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเครื่องมือประเมิน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านความเป็นประโยชน์					
1. ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู					
2. ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน					
3. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น					
4. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้					
5. ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีความคุ้มค่าต่อการพัฒนานักเรียน					
6. ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ครูทราบคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนในตัวเองซึ่งต้องการวัด					
7. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุงกำหนด หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงาน					
8. ผลจากการใช้เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน					
9. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง					
10. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้					
11. เครื่องมือมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการให้ข้อมูลสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้					
12. เครื่องมือมีประโยชน์ต่อโรงเรียนในการเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านความเป็นไปได้					
13. เครื่องมือสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้จริง					
14. เครื่องมือไม่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
15. เกณฑ์การตัดสินมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง					
16. การเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลทำได้ง่าย สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว					
17. เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้					
18. เครื่องมือระบุขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถดำเนินการได้จริง					
19. เครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้จริงตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด					
20. เครื่องมือสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนได้จริง					
21. เครื่องมือมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการนำไปใช้ประเมินนักเรียน					
22. การตรวจให้คะแนนเข้าใจง่าย สามารถตรวจให้คะแนนได้ด้วยตนเอง					
23. เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้					
24. เครื่องมือสามารถประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
ด้านความเหมาะสม					
25. เครื่องมือมีความสอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน					
26. เครื่องมือมีความเหมาะสมตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					
27. เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน					
28. เครื่องมือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลได้รับความเสียหาย					
29. เครื่องมือสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รบกวนเวลาผู้ให้ข้อมูล					
30. เครื่องมือมีความเหมาะสมกับแหล่งผู้ให้ข้อมูล					
31. ข้อคำถามและเนื้อหาสาระในเครื่องมือมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน					
32. เครื่องมือไม่เป็นการรบกวนให้กับผู้ประเมินและผู้ให้ข้อมูล					
33. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับการดำเนินการ					
34. ข้อคำถามเป็นเรื่องที่ทำให้ข้อมูลมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
35. เครื่องมือไม่สร้างความลำบากใจในการตอบ ให้กับผู้ให้ข้อมูล					
36. เครื่องมือมีวิธีการที่จะสร้างความมั่นใจในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล					
ด้านความถูกต้อง					
37. เครื่องมือสามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					
38. เครื่องมือวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					
39. การแปลผลของคะแนนมีความถูกต้องและมีความเป็นปรนัย					
40. การกำหนดผู้ใช้เครื่องมือมีความถูกต้องตรงตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					
41. เครื่องมือสามารถวัดและประเมินนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง					
42. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดมีความถูกต้อง					
43. เครื่องมือให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด					
44. การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นปรนัย					
45. เครื่องมือทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวัดและประเมินนักเรียน					
46. เกณฑ์การตัดสิน มีความถูกต้องและเป็นปรนัย					
47. แหล่งผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง					
48. เครื่องมือสามารถให้ข้อมูลที่มีความคงที่ ไม่มีความลำเอียงในการให้ข้อมูล					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือ

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับเครื่องมือประเมินมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 2 ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือประเมินดังกล่าว

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้”

นางสาวสินีนิตย์ จันทรสมัย

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ชูศรี วงศ์รัตนะ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.ละอียด รัชษ์เฝ้า	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผศ.ดร.ดิลก ดิลกานนท์	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. รศ.อัจฉรา สุขารมณ์	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ดร.มนัส บุญประทีป	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. ดร.ยุพธนา ไชยจุกุล	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางสาวสินีนิธย์ จันทรสมัย
วันเดือนปีเกิด	9 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	47 ถนนชวลานอก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทย์ – คณิต) โรงเรียนศิลาจารย์พัฒน์
พ.ศ. 2544	การศึกษาระดับบัณฑิต (เอกวิทยาศาสตร์ – เคมี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ